

– Norsk bistand setter spor i verden

De fleste aktører i bistandsbransjen er svært fornøyde med utviklingsminister Erik Solheims nye bistandsbudsjett. Aldri tidligere har bistanden økt kraftigere fra ett år til et annet – hele 2,2 milliarder kroner. – Bistanden er det feltet der Norge har størst innvirkning på flest andre land, sier utviklingsminister Solheim.

BUDSJETT-EKSTRA – Side 8-11

FOTO: GUNNAR ZACHRISEN

Ministre møtte miljøsvin

Side 22-23

bistandsaktuelt

fagblad om utviklingssamarbeid · nr. 8 · 2006

KN går fri
fra vold-
tekts-
anklager
Side 6-7

Rett på
sak:
Bondeviks
mange
hatter
Side 3

Sosial-
demokrat
utfordrer
Lula
Side 18

Radiosåpe
skal
stoppe
omskjæ-
ring
Side 28

Alle – inkludert FNs generalsekretær Kofi Annan og daværende statminister Kjell Magne Bondevik – var optimister etter det store Oslo-møtet om Sudan i 2005. Men siden den gang har mye gått galt. Annan er nå blant kritikerne av det norskstøttede flergiverfondet. FOTO: SCANPIX/LISE ASERUD

Krangel og byråkrati bremser Sør-Sudan

Skuffelse blant de fattige – venter fortsatt på veier, vann og utdanning

■ Det internasjonale samfunnet lovet Sudan 27 milliarder kroner under et givermøte i Oslo i 2005. Ett og et halvt år senere er Sør-Sudans befolkning skuffet og frustrert – for tiltakene som skulle gi dem et lettere liv uteblir.

■ FN og flergiverfondet som givelandene opprettet har brukt store deler av tiden det siste året på å krangle om juridiske formaliteter, noe som har

bidratt til svært liten framdrift i bistandsarbeidet.

■ Giverlandene betalte inn om lag 670 millioner kroner til flergiverfondet i 2005, Norge alene betalte inn 120 millioner kroner. Til tross for dette hadde fondet i mai 2006, nesten ett år etter at det ble opprettet, kun finansiert ett prosjekt som var formelt startet.

■ Mangelen på forbedringer for vanlige folk truer nå den skjøre freden i Sør-Sudan.

– Det er en stor politisk belastning og gjør folk mer tilbøyelige til å støtte ekstremister, sier Pa'gan Amum som er rådgiver for president Salva Kiir.

RAPPORT FRA SØR-SUDAN
– side 13-15

Mikrofinans for de fattigste

AV RIKKE BÆKKEVOLD, ATLAS-ALLIANSEN

MIKROFINANS

MODERNE MIKROFINANS er i dag segmentert. Tradisjonell mikrofinans, som innebærer å gi ut lån til grupper og enkeltpersoner, er kun en av hovedpilarene innenfor norsk-finansierte mikrofinansprosjekter. Blant annet er rådgivning og informasjon deler av de ikke-kommersielle mikrofinansprosjektene som man ser øker, også internasjonalt.

Bistandsaktuelt tok i forrige nummer for seg rapporten om norsk mikrofinans skrevet av Nordic Consulting Group (NCG). De fleste organisasjoner som er omhandlet i studien, kommer dårlig ut i forhold til rapporteringsrutiner. Bistandsaktuelt valgte å trekke fram et utvalg av disse, deriblant Atlas-alliansen. Uten å ha vurdert prosjektets kvalitet eller tatt kontakt med Atlas-alliansen, blir organisasjonen koblet til forsideoverskriften «Mye rot når amatører leker bank». Dette kan ikke Atlas-alliansen la passere uten å kommentere.

VI SAVNER EN mer nyansert og grundig framstilling av mikrofinans fra Bistandsaktuelt side. Atlas-alliansen har to mikrofinansprosjekter gjennom Norges Handikapforbund. I Uganda driver vi et informasjonssprosjekt på mikrofinans. Ingen penger lånes ut, ingen låneunder, ingen forsøk på å «leke bank». Derimot arbeider Atlas-alliansens partnere i Uganda for å påvirke holdninger både hos etablerte mikrofinansinstitusjoner og hos funksjonshemmede, med den hensikt at funksjonshemmede blir vurdert på lik linje som andre for mikrofinansjenester, og ikke blir utestengt på grunn av ferdigheter og manglende kunnskap. I Eritrea har vi et rullerende utlånsfond som

FAKSIMILE: BISTANDSAKTUELT 7-2006

debatt

skal bidra til at funksjonshemmede får de kvalifikasjoner som skal til for å bli ordinære kunder innen mikrofinans.

Atlas-alliansen har finansiert rapporten «Microcredit for self-employed disabled persons in developing countries» skrevet av den norske mikrofinansseksperter Roy Mersland. Mersland ser et stort potensial for funksjonshemmede lånetakere innen mikrokkredit, men viser gjennom studien at funksjonshemmede som gruppe ofte er utestengt fra slike tjenester. Hovedgrunnene til dette er mangel på kunnskap og

forutinntatte holdninger. Syed Has-hemi, mikrofinansseksperter i CGAP, etterlyser mikrofinansprosjekter som når ut til de aller fattigste. Atlas-alliansens mikrofinansprosjekt har nettopp dette som mål.

DET ER ALLTID ROM for forbedringer i et hvert bistandsprosjekt. Dette gjelder ikke minst innen nybrottsarbeid som våre mikrofinansprosjekter. Men det gjelder også for skjemaer som skal fylles ut når tiltak skal evalueres. Dette er ikke minst viktig når man skal evaluere paraplyer med mange medlemsorganisasjoner, der man ikke kan forutsette at alle som blir involvert i besvarelsen skal ha direkte informasjon om hver enkelt låneordning.

Dersom NCGs skjema hadde hatt et tilleggsspørsmål som spurte hvorfor den ønskede informasjonen ikke var tilgjengelig, kunne Atlas-alliansen svart at prosjektet var så nytt at det var for tidlig å kunne innhente noen rapportering på det forholdet som ble etterspurt. Og dersom man var blitt spurt om det var foretatt noen gjennomgang av prosjektet, kunne vi svart at en norsk konsulent hadde foretatt en ekstern studie av låneordningen. Studien viste at det var gode systemer og kriterier for valg av lånekunder, og at de lånekundene som var identifisert viste seg å være folk som klarte å sette i gang en business og drive den med overskudd.

Og; hvis Bistandsaktuelt hadde gått grundigere til verks, kunne de også fått denne informasjonen.

Rikke Bækkevold er daglig leder av Atlas-alliansen.

Årsaken til at vi ikke oppga tall for utestående lån var at vi ikke har noen.

som en mulig forklaring på hvorfor noen organisasjoner unnlot å oppgi tall for utestående lån, men dette nevnes dessverre ikke i Bistandsaktuelt.

«One explanation can be that they like CARE supports smaller saving and credit clubs with TA, with an «arm-lengths» distance to the financial intermediation itself, and do thus not record balance or participants in detail « (Inventory of Microfinance Activities Supported by Norway, Nordic Consulting Group, april 2006, side 8)).

FORØVRIG VIL VI presisere at PYM leverte sitt svar innen fristen. NCG burde derfor ikke anta, men vite, at årsaken til at vi ikke oppga tall for utestående lån var at vi ikke har noen.

PYM har utarbeidet rapporteringsindikatorer for mikrofinansaktivitetene, slik at effekten av opplæringen og den faglige bistanden som blir formidlet kan dokumenteres. Dette ble dessverre ikke gjenspeilet i rapporten til NCG og spørreskjemaet som ble lagt til grunn for denne rapporten. Dersom Norad bestemte seg for å utarbeide økte krav til mikrofinansrapportering (slik som NCG i sin rapport anbefaler, og som PYM ser på som positivt), får en håpe at fleksible rapporteringskrav tilpasset ulike mikrofinansmodeller blir inkludert.

Linda Suvatne er økonomiskonsulent i De norske Pinsemenighetenes Ytremisjon.

Følg bistandsdebatten på nett!

På våre nettsider www.bistandsaktuelt.no finner du blant annet:

Tusenårsmålene krever hender – ikke bare penger

AV TRYGVE G. NORDBY, NORGES RØDE KORS

Langsiktig utvikling for Burma

AV ELLEN CATHRINE KJØSTERUD

Et kritisk blikk på budsjettstøtte

AV LINE E. BEGGY

Stemningsrapport fra bistandsland

AV ANNE-LISE LANGBØY

Følg bistandsdebatten i bransjens eget fagblad!

bistandsaktuelt

Fagblad om utviklingsarbeid nr. 8/06 – 9. årgang

Fagbladets redaksjon arbeider i henhold til pressens Vær Varsom-plakat.

Ansvarlig redaktør: Halvard Lesteberg

Redaktør: Gunnar Zachrisen gz@norad.no

Journalister: Synnøve Aspelund sysas@norad.no

Liv R. Bjergene lrb@norad.no

Tor Aksef Bolle toab@norad.no

Tone Bratteli tbr@norad.no

Ellen Hofsvang ellenhofsvang@online.no

Redaksjonsråd: Axel Borchgrevinck

Morten Båås

Tore Linné Eriksen

Line Hegna

Bibiana Dahle Piene

Internett: www.bistandsaktuelt.no

Postadresse: Boks 8034 Dep., 0030 Oslo

Kontoradresse: Ruseløkkv. 26 (6. etg.)

Telefon sentralbord: 22 24 20 30

Telefon redaksjon: 22 24 20 40 – 22 24 05 72

E-post redaksjon: gz@norad.no

Telefon annonser: 22 24 05 72 – 22 24 20 40

E-post annonser: lrb@norad.no

Design / produksjon: Odysse reklamebyrå/ Akela grafisk design, Fred Isaksen, Larvik #628

Trykk: Nr1 Trykk as

Abonnement: Bistandsaktuelt, Norad, Boks 8034 Dep., 0030 Oslo. Telefon: 22 24 20 59.

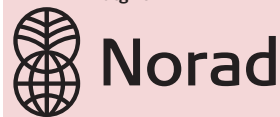
E-post: adr-ba@norad.no

Abonnement kan også tegnes via internett: www.bistandsaktuelt.no

Abonnementet er gratis.

Artikler i Bistandsaktuelt uttrykkes ikke nødvendigvis et offisielt syn.

Utgifter:

ISSN 1501-0201

Redaksjonen avsluttet: Tirsdag 17. oktober 2006

Opplag – denne utgaven: 16 400 eksemplarer

MÅNEDENS SITAT:

«The nuclear test... marks a historic event... It will contribute to defending peace and stability.»

Nordkoreansk offisiell uttalelse, 9. oktober 2006.

Bistandsbudsjettet – ny politikk?

LEDER

Det nylig fremlagte Statsbudsjett for 2007 viser at Erik Solheim og hans bistandsbudsjett er en av de såkalte vinnerne med en påplussing på over 10 prosent fra inneværende år. Dermed kommer Norge litt nærmere det magiske målet om at bistanden skal utgjøre 1 prosent av brutto nasjonalinntekt (BNI). Opp-tattheten av 1-prosentmålet har for øvrig noe merkelig over seg. Man kan få inntrykk av at bistandens vellykkethet skal måles ved om prosenten nås eller ikke. Det må være mye mer relevant å være opptatt av bistandens virkninger enn oppnåelse av dette måltallet.

Ikke uventet reflekterer budsjettet statsrådets sterke vektlegging av at norsk bistand i større grad enn tidligere skal fokusere på områder som Norge er gode på. Oppstillingen av fem satsningsområder med millionbeløp knyttet til hvert område er interessant og det blir spennende å se i hvilken grad den operative bistandssiden; ambassader, frivillige organisasjoner, m.m. raskt klarer å bygge om bistandsporteføljene sine.

I hvilken grad prioriteringen av de fem satsningsområdene kan sies å være utslag av en ny bistandspolitikk, er foreløpig et åpent spørsmål. Svaret vil avhenge av hva som skjer i påfølgende budsjetter. Hvis de fem områdene også i påfølgende budsjett, for 2008, fortsatt får hovedprioritet, må vi kunne si at vi har fått en politikkkredning. Hvis ikke, er det lettere å bruke betegnelsen «vingling» enn «en ny fast politikk». En start på noe som kan vise seg å representere en ny politikk, har imidlertid regjeringen markert.

Solheims fokus på temaer og norske fortrinn og i mindre grad på geografi, dvs valg av land, har bygget opp under oppfatningen om at hovedsamarbeidsland som begrep er på vei ut. Flere land som ikke er i gruppen av de sju hovedsamarbeidslandene, mottar til dels betydelig mer i bistand enn land i denne gruppen. Blant annet derfor er begrepet hovedsamarbeidsland blitt utvannet og det bør i det minste justeres.

Solheim har imidlertid noe overraskende beholdt betegnelsen og landinnholdet i det nylig fremlagte budsjettet. Men måten disse landene er omtalt på, kan tolkes som at det er siste gangen vi ser betegnelsen brukt. Hvis dette viser seg å bli tilfelle, så har vi vært vitne til en politikkkendring, bort fra fokus på land og over på tema. Viktigheten av langsiktighet og forutsigbarhet for våre samarbeidsland må imidlertid ikke tapes i en slik omlegging.

Halvard Lesteberg

bistandsaktuelt forbeholder seg retten til å lagre og utgi alt stoff i fagbladet i elektronisk form. Redaksjonen forbeholder seg også retten til å forkorte innsendte manuskripter.

På grunn av stor pågang av debattinnlegg, kronikker, reisebrev, o.l. vil mange artikler ikke komme på trykk.

Debattinnlegg honoreres ikke.

– En del dører står åpne for meg inn til tidligere kollegaer. De vil jeg bruke, i den gode saks tjeneste, sier eks-statsminister **Kjell Magne Bondevik**. Her i samtale med mayaaktivisten **Rigoberta Menchú** fra Guatemala. FOTO: SCANPIX/HÅKON MOSVOLD LARSEN / SCANPIX .

Dialogmaker med mange hatter

rett på sak

HVEM: Kjell Magne Bondevik

HVA: Leder for Oslo senteret for fred og menneskerettigheter

HVORFOR: Oslo senteret ble offisielt åpnet 31. august i år, etter å ha vært i drift i et halvt år.

– Verden går ikke framover uten at en skaper noe nytt, mener Kjell Magne Bondevik. Selv skapte han Oslo senteret for fred og menneskerettigheter. Der er han noen ganger eks-statsminister, noen ganger FNs utsending på Afrikas horn og noen ganger leder for Oslo senteret.

• LIV RØHNEBÆK BJERGENSE

– Hvordan håndterer du alle disse rollene? Vikler de seg ikke lett inn i hverandre?

– Jo, det gjør de. Det gjør jeg helt bevisst for å få mest mulig ut av ressursene, sier Bondevik, og forklarer at vernet som spesialutsending på Afrikas Horn i regi av FN er gitt til han personlig, uavhengig av Oslo senteret.

– Men det er en veldig styrke at jeg kan sitte her og jobbe med det, og ikke bare på et hjemmekontor. Det at jeg tar med meg dette FN-arbeidet inn i senteret, har jeg orientert FNs generalsekretær Kofi Annan om. Han syntes bare det var positivt. Vi gir FN en tilleggsressurs. I forståelse med politisk ledelse er det også opprettet et ressursgruppe i Utenriksdepartementet for meg for engasjementet på Afrikas Horn. Denne gruppa har jeg møter med hver tredje, fjerde uke, forteller Bondevik.

– Hva med rollen som tidligere statsminister? Der har du fått hjelp til å håndtere forespørsler og oppgaver som tilfaller en avgått statsminister, verdsatt til om lag én million kroner årlig.

– Det er bare en fordel at vi nå har fått ansatt folk her ved senteret som tar seg av slike forespørsler. Her har vi jo for eksempel telefoner og lokale. De pengene som vi får til å dekke etterarbeid, brukes til å dekke kontor for to av oss samt deler av lønnen for to ansatte ved senteret. Disse jobber også med henvendelser og foredrag for meg som eks-statsminister.

– Kan du skjønne at dette kan virke forvirrende – sett utenfra?

– Tja, ikke mer enn at det er enkelt å forklare. Og dette er gjort i full forståelse med Statsministerens kontor. Jeg synes det er en grei måte å bruke de pengene på.

viktigste som Oslo senteret kan bidra med i arbeidet for fred og menneskerettigheter?

– Dialog – spesielt på myndighetsnivå. Vi har tenkt å utnytte positivt det nettverket som jeg og andre her ved senteret har opparbeidet oss i internasjonal politikk. Det gjør at det står en del dører åpne for meg inn til tidligere kollegaer – det har jeg allerede erfart. De vil jeg bruke, i den gode saks tjeneste. Jeg tror at vi med vår bakgrunn kan ha kompetanse på interreligiøs og interkulturell dialog, der vi prøver å bringe politiske og religiøse ledere sammen *samtidig*. For å si det sånn: Det er mer enn nok av nød og konflikter i verden. Det er bare bra at nye ressurser blir utløst i dette arbeidet, sier Bondevik.

– Fred og menneskerettigheter er brede temaer. Hvilket geografisk fokus har dere?

– For så vidt ganske store regioner. Det er Asia, Afrika og Latin-Amerika. Bondevik forteller at prosjekter som senteret per i dag er involvert i, er FN-engasjementet på Afrikas Horn, prosjekter for å berge flere nyfødte barn i regi av Verdens Helseorganisasjon, en kommisjon for interreligiøs dialog for fred

i Afrika og samarbeid om helseprosjekter med Carter-senteret i USA.

Gammeldags tenkning. – *Private aktører spiller en stadig større rolle i internasjonal bistand. Kritikerne er skeptiske til en slik privatisering av utenrikspolitikken, og advarer mot at viktige avgjørelser flyttes bort fra de politiske organene.*

– Det er en gammeldags tenkning å tro at utenrikspolitisk tankegang bare skal skje i et utenriksdepartement og i regjering. Det er viktig at mange aktører er med i dette arbeidet. Men det skal ikke herske noen tvil om hva som er norsk utenrikspolitikk. Derfor er vi nøye med å informere om det vi gjør, både skriftlig og muntlig, sier Bondevik og forteller at senteret kvartalsvis sender informasjonspakker til Statsministerens kontor, utenriksministeren og utviklingsministeren.

– Utenom det tar jeg en telefon – til Solheim, Store eller statssekretær Raymond Johansen. Det har jeg gjort flere ganger.

For den gode sak. – *Hva er etter din mening det*

– Vi kjenner Afrika

Lokalt eierskap er Afrikabankens styrke, mener presidenten

– Det kan være vanskelig å se i vestlige land, med alt fokuset på Sudan og andre problemområder. Men det skjer store framskritt i Afrika, sier Donald Kaberuka, president i Afrikabanken.

• ELLEN HOFVSANG

Kaberuka (bildet) tok over presidentstolen for ett år siden, i en bank som ventes å styrke sin rolle som utviklingsaktør. Den tidligere finansministeren i Rwanda, besøker Oslo i forbindelse med den internasjonale konferansen om åpenhet i gruve- og petroleumsektoren (EITI).

Han mener Afrikabanken har en viktig og særegen rolle å spille, selv om den når det gjelder ressurser er en lillebror til Verdensbanken.

– Utvikling handler i stor grad om eierskap. Afrikabanken har sterkere lokal tilknytning og kjenner Afrika bedre enn Verdensbanken, mener president Kaberuka. Han viser til at afrikanske stater eier 60

DE AFRIKANSKE UTVIKLINGSBANKEN

- Den afrikanske utviklingsbank (AfDB) og fond (AfDF) ga i 2005 lån og bistand på 23 milliarder kroner.
- Norge har 1,16 prosent av aksjekapitalen i Afrikabanken
- Norge har for tiden styreplassen på vegne av vår valggruppe, som i tillegg består av Danmark, Finland, India, Sveits og Sverige.
- I forslaget til statsbudsjett for 2007 er det avsatt 443,5 millioner kroner til fondet i Afrikabanken.

Det er mye å glede seg over ved utviklingen i Afrika, mener Afrikabankens president Donald Kaberuka. Han har tro på at regionens unge vil få oppleve økonomisk vekst og framgang. FOTO: KEN OPPRANN

prosent av Banken, og at landene dermed har en mye sterkere stemme når det gjelder Bankens politikk.

Vil åpne. Selv om Afrika er det kontinentet som ligger dårligst an når det gjelder å nå tusenårsmålene, skjer det store framskritt. Selv har Donald Kaberuka blinket seg ut tre områder som han mener er de aller viktigste for økonomisk utvikling i Afrika. Det er de tunge prosessene for et mer åpent og ansvarlig styresett, bedret investeringsklima og behovet for å bedre landenes infrastruktur for transport og energiforsyning.

– Tema for EITI-konferansen er åpenhet og godt styresett i forhold til utvinning av naturressurser. Men det er ikke så enkelt at man bare kan vedta dette og tro det fungerer. Vi må ha økt kapasitet, sier Kaberuka.

Han viser til at svært mange land har undertegnet prinsippene om åpenhet om inntektene fra utvinning av naturressurser. Likevel er

det vanskelig å gjennomføre dersom man ikke har et velfungerende skattesystem eller styringssystem som gjør det mulig å åpne for innsyn.

– Men det er mulig å få det til. Nye land har mye å lære av de feilene som er begått av land som ikke har klart å skape utvikling på grunnlag av utvinningen av naturressurser, sier han.

Bank og rådgiver. Afrikabanken hadde i 2005 totale utlån på 23 milliarder kroner. Det er ikke så svært mye, verken sammenlignet med størrelsen på Afrikas økonomier eller de store utviklingsbehovene.

– Er Bankens viktigste rolle å være en utlånsinstitusjon eller en rådgiver?

– Begge deler. For mange mindre land er lån og bistand fra Afrikabanken viktig. Etter hvert som økonomiene vokser blir Bankens rolle som rådgiver relativt viktigere, mener Kaberuka, og viser til Algerie. Landet ønsker ikke lån fra Afrikabanken, men søker stadig mer aktivt råd om økonomi og styresett.

så langt det lar seg gjøre.

Skal gjøres billig. Fornyings- og administrasjonsdepartementet har det overordnede ansvaret for regelverket knyttet til statsansattes reiser.

– Hovedregelen er at ansatte skal reise på den for staten billigste og hurtigste måte. Men hvordan arbeids-giver ønsker å transportere sine ansatte er ikke noe vi fra sentralt hold blander oss opp i, sier underdirektør Svein-Erik Skamo.

Han forteller at de mer detaljerte reglene for reiser er noe UD/Norad lager i samarbeid med tjenestemannsorganisasjonene i UD/Norad. Reglene er nedfelt i den såkalte «Særavtalen for tillegg, ytelser og godtgjørelser i utenrikstjenesten».

Selv om vi har snakket med mange byråkrater de siste par ukene, har det ikke lykkes Bistandsaktuelt å få en forklaring fra Utenriksdepartementet på hvorfor reglene er som de er. Alle sier at reglene er slik, men ingen kan forklare hvorfor. Men alle er enige om at det dreier seg om «to ulike økonomiske kapitler som ikke må blandes.»

notiser

52 land bidrar

FNs nødhjelpsfond sørger for at de som trenger det får nødhjelp i tide, og er et bevis på at FN kan reformere seg, uttaler FNs nødhjelpssjef Jan Egeland til Associated Press.

Fondet, vedtatt opprettet av FNs generalforsamling sist desember, har i 2006 mottatt til sammen 274 millioner dollar fra 52 ulike land.

– En viktig side ved fondet er at det gjør det mulig å sørge for nødhjelp til langvarige katastrofer som ikke får nødvendig oppmerksomhet og finansiering, sier Egeland.

Nord-Korea er en mulig mottaker av hjelp fra fondet, og Egeland understreker at sanksjoner ikke må gå utover humanitær hjelp.

Lærere dør av aids

11 lærere dør hver eneste dag av hiv/aids i den sørafrikanske provinsen KwaZulu-Natal. Innen 2010 kommer hver fjerde lærer i den sørafrikanske provinsen til å være smittet av hiv. Disse dystre tallene ble presentert på et arrangement i Durban i anledning Verdensdagen for lærere 5. oktober, melder den sørafrikanske avisa The Mercury.

Lærerne som deltok på markeringen i Durban brukte dagen til å oppfordre andre lærere til å la seg teste for hiv.

Hovedmistenkt løslatt

Over to år etter at fem av Leger Uten Grensers feltarbeidere ble myrdet i Afghanistan har fremdeles ingen blitt dømt for forbrytelsen. I tillegg har den hovedmistenkte nylig blitt løslatt, til tross for at saken ennå ikke er ferdigbehandlet.

– Vi står fremdeles uten noe svar, sier styreleder Kristian Tonby i Leger Uten Grenser i en pressemelding. Mannen som er hovedmistenkt for drapene ble frikjent allerede i januar på grunn av manglende bevis. Han forble imidlertid plassert i varetekt i påvente av at påtalemakters anke skulle behandles. Deretter forsvant saksmappen hans.

– Det er uforståelig at det ikke har vært noen som helst framgang i den juridiske prosessen siden januar, noe som har resultert i at den hovedmistenkte er løslatt. Vi er frustrerte og frykter at vi aldri vil få vite hva som faktisk skjedde og hvorfor, sier Tonby.

En milliard mangler rent vann

Fortsatt mangler en milliard mennesker rent drikkevann og to milliarder mangler tilstrekkelig sanitære forhold til å få bedret sin helse. Det er blant opplysningene i UNICEFs rapport «Progress for Children: A Report Card on Water and Sanitation» som nylig ble lansert.

I fengsel for kamp om åpenhet

Stemplet som «statsfiender» av landets ledere

Myndighetene i oljerike Kongo-Brazzaville misliker at Brice Mackoso og Christian Mounzeo krever mer åpenhet om oljepengene i landet. Tre ukers fengsel og en farseaktig rettslig prosess bremser arbeidet deres.

• SYNØVE ASPELUND

– Det er blitt enda farligere for oss nå. Vi er avhengige av den internasjonale støtten vi får, sier Brice Mackoso.

Sammen med Christian Mounzeo fronter han «Publish What You Pay»-kampanjen i hjemlandet Kongo-Brazzaville (Republikken Kongo). Målet er mer innsyn i pengestrømmene knyttet til oljeresursene i landet. Hele 80 prosent av de statlige inntektene i Kongo-Brazzaville kommer fra olje, men bruken av pengene vil myndighetene helst ikke ha noen innblanding i.

– Det er trist å se at vi bor i et land som er så lite demokratisk. Det er utrolig vanskelig for oss som representanter det sivile samfunnet å samarbeide med myndighetene. Så fort vi stiller kritiske spørsmål, kommer truslene, sier Mackoso.

Åpenhet før gjeldsslette. Da IMF (Det internasjonale pengefondet) skulle forhandle med Kongo om gjeldsslette, ble kravet om mer åpenhet rundt oljepengene løftet fram. Mackoso og Mounzeo sto i breisken for kravet, og ble beskyldt for å

EITI-sekretariatet til Norge?

• SYNØVE ASPELUND

Norge har sagt seg villig til å overta det permanente EITI-sekretariatet etter britene.

– Vi mener Norge er et egnet sted fordi vi har den rette faglige kompetansen og er villig til å legge de nødvendige ressursene på bordet. Dessuten er målene for EITI i samsvar med regjeringens politikk, sier utenriksminister Jonas Gahr Støre.

Dersom sekretariatet legges til Norge vil det antakeligvis være i tilknytning til Norad. Men også Tyskland ønsker EITI-sekretariatet, og

Å jobbe for økt innsyn i bruken av oljepenger kan være risikofyllt. Brice Mackoso og Christian Mounzeo fra Kongo-Brazzaville har vært fengslet og må tåle sterke beskyldninger fra myndighetene fordi de krever økt åpenhet. FOTO: SYNØVE ASPELUND

drive illojal lobbyvirksomhet overfor IMF. På et offentlig møte i 2005 ble de kalt «statsfiender» av finansministeren.

– Problemene våre startet da vi sa klart fra om at noe måtte gjøres med åpenheten i landet før gjelden kunne slettes. Vi var forberedt på at vi kunne bli arrestert, sier Christian Mounzeo.

De to ble arrestert i april i år, to uker etter at IMF ga landet gjeldsslette.

”
Så fort vi stiller kritiske spørsmål, kommer truslene.

Brice Mackoso, kongolesisk «Publish What You Pay»-aktivist.

– Myndighetene ville nok ikke risikere flere utspill fra oss, sier Mounzeo.

En av anklagene var planer om statskupp. En annen misbruk av penger fra internasjonale givere. Dette er avvist av givernes.

– Vi er fornøyde med hvordan pengene fra oss er brukt. Dette dreier seg om noe helt annet, nemlig at myndighetene vil sette en stopper for arbeidet deres, sier Sarah Wykes fra organisasjonen Global Witness, som støtter anti-korrupsjonsarbeidet i Kongo.

Vil «trøtte oss ut». Wykes har fulgt saken til de to, og mener den er farsepreget og full av juridiske feil. Selv om de slapp ut etter tre uker, risikerer de å bli fengslet igjen. Det er usikkert hva som vil skje videre, men saken har stukket mange kjøpper i hjulene for arbeidet deres. Bevæpnet politi har vært hjemme hos begge to og tatt med seg alle papirene som blir brukt i anti-korrupsjonsarbeidet deres. Dessuten går mye tid og penger med til den pågående rettslige prosessen.

– Ingenting gjøres for å sette åpenhet på dagsorden i Kongo-Brazzaville. Poenget med EITI er jo at også det sivile samfunnet skal være med, men foreløpig blir vi bare sabotert, sier Brice Mackoso.

Men han peker på at fengslingen av de to har skapt økt oppmerksomhet omkring åpenhetstematikken og det sivile samfunnets rolle.

– Ironisk nok for regjeringen får vi mer oppmerksomhet nå. Det gir et håp om bedre tider for arbeidet vårt.

EITI
(Extractive Industries Transparency Initiative)

- Lansert av Storbritannias statsminister Tony Blair i 2002.
- Støttes av myndigheter, oljeselskaper, industrisammenslutninger, investorer, samt multinasjonale og ikke-statlige organisasjoner.
- Jobber for økt åpenhet om pengene i olje- og gruveindustrien i utviklingsland.
- Olje- og gruveindustrien, som er svært sentral i mer enn 50 utviklingsland, er spesielt utsatt for korrupsjon.
- Les mer på: www.eitransparency.org

PUBLISH WHAT YOU PAY

- En global koalisjon av over 300 medlemsorganisasjoner fra det sivile samfunnet.
- Jobber for at innbyggerne i ressursrike land i Sør skal kunne holde myndighetene ansvarlige for bruken av inntektene fra ressursutvinning.
- Koordinerer det sivile samfunnets innsats i EITI-arbeidet.
- Les mer på: www.publishwhatyoupay.no

Ambassade-ansatt trosset regel om å fly dyrt

• SYNØVE ASPELUND

Når en UD-ansatt skal flytte utenlands, bør vedkommende kjøpe enveis flybillett. Hvis det derimot kjøpes tur/retur-billett, må return leveres inn – den skal ikke brukes, for da brytes reglene.

I sommer flyttet eks-Norad-ansatt Ragnhild Seip til Malawi for å jobbe med helsebistand på den norske ambassaden. Hun bestilte tur/retur på økonomi-klasse til nærmere 15.000 norske kroner, og tenkte å bruke returbilletten når hun skal hjem til Norge på juleferie i desember.

Men dette skapte en viss uro i UD-byråkratiet. For reglene for de såkalte «forflyttingsreisene» – det vil si når en ansatt reiser for å bosette seg ute – er krystallklare: «Det skal alltid bestilles enveisbillett», heter det i retningslinjene. Utenriksdepartementet sa til Seip at hun måtte bytte ut den relativt billige tur/retur-billetten med en enveisbillett på businessklasse. Den ville kostet hele 43.000 kroner.

– Jeg skulle ha med en venninne og foretrakk å sitte sammen med henne på økonomi-klasse. Det endte

med at jeg brukte den billige billetten, selv om UD insisterte på at jeg skulle bytte billett, sier Seip.

Gjennom å trosse formaningen fra UD's byråkrater sparte hun dermed staten for rundt 28.000 kroner.

Underlige regler. Vel framme i Malawi måtte hun imidlertid levere inn retur-billetten – den skulle ikke brukes. Beskjeden er klar: Neste tur hjem til Norge må bestilles på nytt. Årsaken er ifølge Utenriksdepartementet at det dreier seg om to ulike «systemer». Forflyttingsreisen er et eget regnskap, de mer private feriereisene hjem et annet. Men også de private hjemreiseene sponses av Utenriksdepartementet. Så selv om det dreier seg om to ulike poster i regnskapet, dekkes alle flybillettene med midler fra den samme statlige pengesekken.

– Reglene er jo underlige, det tror jeg alle er enige om. Business-billetter kan være nødvendig i visse situasjoner, men at det må være énveisbillett er rart, sier Seip.

Hun peker på at statlig ansatte oppfordres til å reise billigst mulig

”
Jeg ville reise billig, men UD insisterte på at jeg skulle bytte billett.

Ragnhild Seip, usikkerlig bistandsarbeider.

Kirkens Nødhjelp går fri etter sex-gransking

Ny uavhengig rapport: Fant ikke bevis på grove seksuelle overgrep

Det er ikke funnet noen bevis på at ansatte i Kirkens Nødhjelp har stått bak voldtekter av kvinner som tilhører akha-minoriteten i Laos, men det er funnet eksempler på upassende seksuelle relasjoner. Dessuten har KNs beredskap mot sex-misbruk vært for dårlig.

• TOR AKSEL BOLLE

Det er konklusjonene etter at et uavhengig team har undersøkt påstander om at lokalt ansatte i den norske organisasjonen har stått bak voldtekter mot unge akha-kvinner i et prosjektområde i Laos. Anklagene, som tidligere i år ble framsatt av vestlige urfolksaktivister og av en akha-representant på et FN-møte, baserte seg i hovedsak på to videointervjuer med eldre akha-menn.

På videoene hevder akha-mennene at hjelpearbeidere fra Kirkens Nødhjelp (KN) og den franske organisasjonen Action contre la Faim (ACF) jevnlig presser unge kvinner til sex og truer med å stanse hjelpen til de fattige landsbyene hvis ikke jentene gjør som de vil. På grunn av disse anklagene bestemte Norad, som hvert år yter statsstøtte til KNs arbeid, at det burde iverksettes en uavhengig granskning.

Ikke funnet bevis. Undersøkelsesteamet besto av forsker Chris Lyttleton og Redd Barna-medarbeider Kristin Ingebrigtsen, samt tre tolker. De oppholdt seg i Muang Long-distriktet i Laos i 11 dager, og gjorde undersøkelser i sju landsbyer. Ifølge rapporten ble det gjennomført en rekke grundige intervjuer med kvinnene i landsbyene. Men teamet fant ikke noe som tyder på at ansatte i den norske organisasjonen har stått bak voldtekter mot akha-kvinner.

Derimot fant teamet at det har vært seksuelle relasjoner mellom ansatte i KN eller folk som jobbet for organisasjonen og akha-kvinner i prosjektområdet. Dette er åpenbart i strid med hvilke yrkesetiske retningslinjer organisasjonen sentralt har for sitt bistandsarbeid og holdninger om å ta særlige hensyn til ur-

Akha-jenter under en tradisjonell seremoni i Laos. Akhaene har et forhold til seksualitet som mange utenforstående oppfatter som liberalt. De forteller selv at folk utenfra ofte etterspør sex fra landsbyenes unge jenter.

folk, kvinner og barn.

To tilfeller av upassende seksuelle relasjoner nevnes i rapporten. I det ene tilfellet ble en ung akha-kvinne gravid etter å ha hatt et forhold til et lokalt ansatt laotisk KN-medarbeider. Det utelukkes samtidig ikke at det kan ha vært flere tilfeller av upassende seksuelle relasjoner.

I rapporten understrekes det at

«kulturelle praksiser» blant akhaene gjør at unge kvinner er svært sårbar. Samtidig er det store muligheter for mannlige ansatte i hjelpeorganisasjoner til å utnytte situasjonen dersom de skulle ønske det.

Mange partnere. Ifølge teamet bekrefte det i alle landsbyene de besøkte at laotiske ansatte i hjelpeorganisasjoner og folk som jobber

for myndighetene fra tid til annen kommer til akhaene og ønsker sex med akha-kvinner.

En forklaring som gis, er at akhaene har et forhold til sex som mange ikke-akhaer oppfatter som «løslupent». Unge kvinner og menn har ofte mange sex-partnere før de gifter seg, noe som anses som naturlig. Det er også vanlig at unge kvinner får i oppdrag å ta seg av gjester som

besøker landsbyene. Dette kan innebære massasje, men også i en del tilfeller sex. Tradisjonelt er det de unge mennene i landsbyen som kontrollerer tilgangen på de unge kvinnene, og mennene mottar ofte betaling for jentenes «gjestfrihet», for eksempel tobakk eller alkohol.

Vanskelig. Ifølge rapporten skiller akhaene i liten grad mellom ulike kategorier av «utenforstående» som besøker landsbyen. De bruker for eksempel samme ord – «panakgarn» – i omtale av alle ikke-akhaer. Dette vanskeliggjorde teamets arbeid med å fastslå i hvilken grad folk spesifikt fra Kirkens Nødhjelp har hatt seksuelle forhold til akhaer. I det aktuelle prosjektområdet har den norske organisasjonen ulike kategorier av medarbeidere og bistandspartnere. De har faste ansatte, samarbeider med myndighetsrepresentanter og ansetter medarbeidere i kortere perioder, samt at de bruker lokale firmaer til å gjøre for eksempel veiarbeid i nærheten av akhaenes landsbyer.

ker de siste årene som har vist at det skjer ting som ikke bør skjer. Det er helt klart muligheter for personer i internasjonale oppdrag å utnytte sin posisjon og skaffe seg tjenester også på det seksuelle området. Det kan skje både blant fredsbevarende styrker, vestlige bistandsarbeidere og lokalt ansatte som deler ut nødhjelp, sier han.

Christiansen tror at det manglende fokus på denne problematikken skyldes både usikkerhet og unnfallesh.

– Dette er saker der påstander og anklager kan gå i forskjellige retninger. Det er viktig også å ivareta interessene til de som blir anklaget. Men først og fremst handler det om vilje og mot til undersøke sakene skikkelig. Ofte vil det være behov for utenforstående fagfolk, sier han.

Lav beredskap. Christiansen har lang erfaring fra bistandsarbeid i flere norske organisasjoner, både hjemme og ute. Han mener at bevissheten rundt seksuelle overgrep og maktmisbruk har vært for lav i bistandsbransjen.

– Det har vært avdekket flere sa-

egne uformelle regler for staben i Muang Long og for andre som jobbet for KN. Hvis man ble tatt tre ganger for upassende seksuelle relasjoner med akhaer så mistet man jobben. Tyder ikke det på at slike relasjoner har vært utbredt?

– Upassende relasjoner kan ha forekommet uten at det behøver å dreie seg om overgrep. Reglene det vises til synliggjør etter min mening at det har vært oppmerksomhet på problemet og at våre ledere har mot til å ta fatt i det.

Økt bevissthet. Kirkens Nødhjelp har i løpet av relativt kort tid hatt to saker hvor ansatte er blitt anklaget for seksuelle overgrep eller uheldige seksuelle relasjoner. Foreløpig er det ikke funnet noe som kan bekrefte anklagene, men Christiansen forteller at de to sakene har medført større bevissthet rundt dette temaet i organisasjonen.

Knut Christiansen, utenlands sjef i Kirkens Nødhjelp.

Norad stanser støtte til «u-landshylla»

Kritikkverdig rolleblanding, svake resultater og uklart budsjett gjør at Norad ikke vil gi mer penger til Forum for Utviklingshandel (FFU). Daglig leder er nå sagt opp og arbeidet drives videre på lavbluss.

• SYNNOVE ASPELUND

VAREHANDEL

Tidligere i år skrev Bistandsaktuelt (02/06) om rotet i den ikke-kommersielle organisasjonen FFU. Med lønnsmidler fra Norad jobbet FFUs daglige leder Tore Jørgensen for å øke importen av varer fra utviklingsland til Norge. Det Norad ikke visste, var at han samtidig drev sitt eget kommersielle importselskap, Suntrade. Dette firmaet sto for meste parten av importen av de varene som FFU jobbet for å få inn i norske butikkhyller.

– Uakseptabel sammenblanding av roller, sa Norad-direktør Poul Engberg-Pedersen da han fikk kjennskap til saken.

Beklagelig. I tillegg mener Norad at FFU ikke kan dokumentere tilfredsstillende resultater av arbeidet sitt. Organisasjonen søkte om en dobling av Norad-støtten for 2007-2009, men ifølge Norad er behovet for en slik økning uklart. På grunn av alle disse forholdene er FFUs søknad om videreføring av støtten avslått og ingen Norad-penger har rullet inn til FFU etter 1. juli i år.

– Dette er meget beklagelig. Regjeringen klager over at Norge importerer for lite varer fra MUL-land, men vi har mange produkter fra nettopp disse landene. Å videreføre det arbeidet er viktig, sier Steinar Kringlebotten, styreformann i FFU.

På grunn av pengemangelen er

daglig leder Tore Jørgensen sagt opp og den daglige driften er i praksis lagt ned. Likevel jobbes det for å videreføre FFU-arbeidet. Blant annet satses det på å få flere såkalte u-landshyller i norske matvarebutikker. I dag finnes slike hyller i ti butikker, men målet er 50.

– Vi har flere hyller under etablering, men trenger Norad-støtte for å komme opp i et betydelig antall. Dessuten erstattes Suntrade med en uavhengig distributør, slik Norad ønsker, sier Kringlebotten.

Den oppsagte Tore Jørgensen jobber nå på frivillig basis for FFU. Det synes Kringlebotten er helt ok.

– Skulle det være rart at han fortsetter? Om det er Tore Jørgensen eller en annen som er behjelpelig med å finne en ny form på FFU er vel det samme, sier Kringlebotten.

Vil prøve igjen. FFU tar sikte på å søke om Norad-finansiering på nytt. Hvor stort beløpet blir denne gangen er ikke klart ennå. I perioden 2003-2005 fikk FFU drøyt en million kroner i året fra Norad, men ønsket altså i siste søknad en dobling av dette. En videre støtte er uaktuelt for Norad så lenge det fortsetter å være så mange kritikkverdige forhold – ikke minst når det gjelder sammenblandingen av roller. Det kom klart fram i møter mellom FFU og Norad tidligere i år. Om samarbeidet kan gjenoppstå er usikkert.

– Foreløpig har vi ikke mottatt noe som gjør at vi vurderer å endre beslutningen vi har tatt om å avbryte støtten, sier rådgiver for næringsutvikling i Norad, Mari Sofie Furu.

FFU har imidlertid tro på at det skal løse seg:

– Vi kommer oss på beina igjen, sier styreformann Kringlebotten til Bistandsaktuelt.

Norad søker medarbeidere

Informasjonsmedarbeider

«INFO 06/33»

I Norads Informasjonsavdeling skal det tilsettes rådgiver i et 10-måneders vikariat, fra 01.01.2007 til 31.10.2007. Ytterligere ett vikariat med samme ansvarsområde kan bli aktuelt.

Vi søker en person som vil ha ansvar for informasjonsprosjekter og som vil delta i avdelingens pressearbeid. Medarbeideren skal arbeide for å øke kunnskapen om, og kjennskapet til Norads virksomhet gjennom nettverksbygging og offentlig kommunikasjon. Det er ønskelig med en person som har medie- eller informasjonsfaglig utdanning, som er god på teknisk produksjon av informasjonsvirkemidler, har godt grep på visuell fremstilling, er flink til å formidle komplisert fagstoff på en forståelig måte, og har erfaring med å jobbe overfor media.

Den som tilsettes må ha god muntlig og skriftlig formuleringsevne på norsk og engelsk, samt ha gode kommunikasjons- og samarbeidsevner og trives med teamarbeid. Generelt gode IT-kunnskaper vil bli vektlagt.

Den statlige arbeidsstyrken skal i størst mulig grad gjenspeile mangfoldet i befolkningen. Det er derfor et personallpolitisk mål å oppnå en balansert alders- og kjønnsammensetning, og å rekruttere personer med innvandrerbakgrunn.

For nærmere opplysninger om stillingen, kontakt seniorrådgiver Bjørnulf Remme (22 24 20 47) eller fung. avdelingsdirektør Halvard Løsteborg (22 24 22 60).

Stillingen lønnes i stillingskode 1434 rådgiver, lønnstrinn 45-53. Lønnsfastsettelse er avhengig av kvalifikasjoner.

Søknader vedlagt CV, merket enten «INFO 06/33», sendes Norad, Informasjonsavdelingen, Postboks 8034 Dep. 0030 Oslo, innen 3. november 2006.

Søknader kan også sendes elektronisk til post.info@norad.no.

YRKESSETIKK

– Vi er først og fremst lettet over at undersøkelsesteamet ikke fant noen bevis eller noe som tydet på at ansatte Knut Christiansen som er utenlandssjef i Kirkens Nødhjelp.

Han forteller at rapporten har belyst trekk ved akhaenes kultur som gjør at kvinner og barn er spesielt sårbar for overgrep.

– I lys av dette kommer rapporten med en del råd og anbefalinger om hvordan vi kan styrke beredskapen på dette området, og sikre grunnleggende forståelse for barns rettigheter. Disse anbefalingene tar vi veldig alvorlig, sier Christiansen.

– Men har ikke disse praksisene blant akhaene vært kjent lenge?

– Til en viss grad, men rapporten vises at det er mer omfattende enn vi var klar over.

– I rapporten vises det til at en av de norske ansatte i Laos utarbeidet sine

Vi er lettet over at teamet ikke fant noe som tydet på at ansatte har voldtatt akha-kvinner.

Mer bistand til gode ideer

...så lenge de trekker i den retningen regjeringen vil

I Erik Solheims første egenkomponerte bistandsbudsjett gir han seg selv økt fleksibilitet til å bevilge penger underveis – når det måtte passe.

– Jeg vil ha penger til å finansiere gode ideer som dukker opp, sier han til Bistandsaktuelt.

• ELLEN HOFVANG

Mer til mange gode formål er det som preger det første bistandsbudsjettet fra den rødgrønne regjeringen. Selv legger Erik Solheim mest vekt på at dette er et svært politisk bistandsbudsjett.

– Økningen kommer på fem prioriterte områder, i tillegg til innsatsen mot barnedødelighet. Alt annet står stille. All bistand er politisk, men disse områdene er mer politiske enn mange andre, sier Solheim.

Norske flagg. Da Erik Solheim (SV) tok over kontoret til Hilde Frafjord Johnson (Krf) for et år siden sa han til Bistandsaktuelt at det ikke var noen lett jobb «å hoppe etter Hilde», som han omtalte som den mest suverene utviklingsminister Norge hadde hatt. Nå er han synlig fornøyd med hoppet han og hans rødgrønne

kamerater selv har tatt, som får bistandsbudsjettet til å lande på rekordhøye 20,75 milliarder kroner.

– Bistand har vært regnet som upolitisk, en slags avansert veldeighet. Men bistanden er det fellet der Norge har størst innvirkning på flest andre land, sier utviklingsministeren.

– Betyr dette at det nå blir tydeligere norske flagg på bistanden?

– Hvis du mener om det skal stemples norske flagg på hvert eneste lille bistandsprosjekt er svaret nei. Men hvis du med norske flagg mener at Norges politiske prioriteringer skal bli tydeligere gjennom de programmer vi støtter, er svaret ja, slår ministeren fast. Før han legger til at han heller ikke har noen «aversjon mot de små norske flaggene».

– I Sri Lanka har jeg opplevd at folk brenner det norske flagget og sier de hater Norge, samtidig som de elsker og skryter av Norad. Kanskje noen flere norske flagg på Norad-prosjektene hadde vært bra, smiler han.

Fleksibistand. Postene i Solheims budsjett er ikke bare større fordi det er bevilget mer penger. En del poster, for eksempel de tidligere landbevilgningene til hovedsamarbeidsland, er slått sammen til større sekkeposter – noe som øker fleksibiliteten underveis i budsjettåret. Solheims begrunnelse er for det første

”
Jeg ønsker at den samlede norske innsatsen skal trekke i samme retning. Også de frivillige organisasjonene.

Erik Solheim, utviklingsminister.

at målrettet arbeid overfor fred og konfliktområder er nødt til å være fleksibelt.

– Ingen hadde forutsett krigen i Libanon da fjorårets budsjett ble laget. Skal vi kunne spille en viktig rolle i fredsarbeid når det åpner seg muligheter, som nå i Burundi, må det finnes finansiering, sier Solheim. Men han vil ha fleksibilitet også utenfor nødhjelpen og bistanden til konfliktområder:

– Jeg vil at det vi gjør skal være knyttet til gode ideer og tiltak. Når det kommer gode ideer for eksempel fra ambassadene ute, skal de kunne få penger, sier Solheim.

– Er det konkrete erfaringer fra i år som ligger bak denne endringen?

– Det er i hvert fall et klart ønske om at bistanden framover skal være fleksibel. Øst-Timors statsminister kom ens ærend til Norge for å be om hjelp etter uroen tidligere i år. Jeg har måttet snu ganske mange steiner for å klare å lete fram de beskjedne ti millioner kroner han ba om, sier Solheim.

Slutt på hovedsamarbeid? I tillegg til å slå sammen budsjettposter for hovedsamarbeidsland, varsler Solheim i budsjettet at han vil ha en gjennomgang av ordningen med hovedsamarbeidsland og samarbeidsland.

– Hvorfor vil du bort fra hovedsamarbeidsland-begrepet?

– Det er vel et element av ærlig-

het her. Kategorien er litt meningsløs når det er andre land enn hovedsamarbeidslandene som får mest penger. Et land som Sudan er blant de som både har fått mest penger og mest politisk oppmerksomhet de siste årene, og både Afghanistan og de palestinske områdene får mer enn mange hovedsamarbeidsland, svarer Solheim.

– Innebarer dette at du ikke ser noe prinsipielt skille mellom det langsiktige utviklingsamarbeidet og den humanitære bistanden med kortere tidshorison?

– Hvis jeg hadde trodd at vi skulle trekke oss ut av samarbeidet med Sudan – eller Afghanistan – neste år, hadde dette skillet vært relevant. Men med mindre det blir totalt sammenbrudd kommer vi til å være i disse landene med bistand til statsbygging i mange år, sier Solheim.

Når så mye norsk bistand går til fredsbygging og konfliktområder står ikke dette i motsetning til fattigdomsbekjempelse, ifølge utviklingsministeren. Han mener man ikke kan overse sammenhengen mellom konflikt og utvikling. Fattigdom kan nok forårsake krig, men sammenhengen er mye tydeligere andre den veien: Krig og konflikt skaper fattigdom, og de aller fleste av de 25 fattigste landene i verden har relativt ferske kriger eller borgerkriger bak seg.

– I Sør-Sudan går én prosent av jentene på skolen. Tallet hadde nok vært lavt uansett, men det er klart at

Den humanitære bistanden til land i konflikt er blant vinnerne i årets bistandsbudsjett. Her forteller utviklingsminister Erik Solheim om økt norsk bistand til Afrikas Horn tidligere i år.

FOTO: HÅKON MOSVOLD LARSEN/SCANPIX

konflikten har gjort det mye vanskeligere å skape utvikling, inkludert utdanning, sier Solheim.

Ikke skille. Med unntak av nødhjelp etter en akutt katastrofe mener Solheim det ikke er noen prinsipiell forskjell på å gi bistand til institusjonsbygging i Sør-Sudan og i land som Tanzania og Mosambik.

– Jeg klarer ikke å se dette som grunnleggende forskjellig, sier han.

Han varsler likevel ingen nedtrapping av den tradisjonsrike langsiktige bistanden til land som er fattige uten å være i konflikt, men vil opprettholde nivået på denne bistanden.

– Hovedsamarbeidslandet Malawi er for eksempel et land jeg er svært bekymret for. Det er ikke krig i landet, men det er nærmest krigslignende tilstander i politikken. Samme hvem man snakker med har de bare krigserklæringer å komme med overfor motsatt side, sier Solheim.

Han mener dette svekker landets muligheter for utvikling kraftig.

Statsråden understreker også at han vil fortsette den langsiktige bistanden til land som Tanzania, Zambia, Mosambik, og ikke ønsker at en eventuell endring av begrepet hovedsamarbeidsland skal bli oppfattet som et slag i ansiktet på disse landene.

– Vi vil på ingen måte ikke kaste vekk førti års samarbeid og svært gode relasjoner med for eksempel Tanzania, sier utviklingsministeren.

– Hva med «konsentrasjonsprinsippet», målet om å konsentrere bistanden for å gjøre den mer effektiv, om man går vekk fra hovedsamarbeidsland. Blir det færre land som mottar norsk bistand med deg i statsrådstolen?

– Nei, jeg kan ikke se for meg at det blir færre land. Det er ikke noe mål, selv om det alltid vil være slik at noen land får de største bevilgningene, svarer Solheim.

Samtidig vil han videreføre arbeidet for å konsentrere bistanden om færre sektorer i de ulike landene.

I regjeringens retning. Mens de fleste postene i årets bistandsbudsjett

”

Malawi er et land jeg er svært bekymret for. Det er ikke krig i landet, men det er nærmest krigslignende tilstander i politikken.

Erik Solheim, utviklingsminister.

øker, står den langsiktige bistanden gjennom frivillige organisasjoner på stedet hvil. Unntaket er støtten til organisasjonenes opplysningsarbeid, som øker med 13 millioner kroner, hvorav fem er øremerket miljø.

– Hvorfor øker ikke NGO-bevilgningen som det meste annet i dette budsjettet?

– Jeg ønsker at den samlede norske innsatsen skal trekke i samme retning. Også de frivillige organisasjonene må gjøre mer på regjeringens fem prioriterte områder, og her er det mange andre bevilgninger der de kan få penger enn den ordnede NGO-bevilgningen, svarer Erik Solheim.

Han viser til miljøorganisasjonene for eksempel vil bli trukket inn når det gjelder å styrke miljøorganisasjoner i utviklingsland, en oppgave han ikke ser det naturlig at statlige institusjoner står for. Den kraftige økningen av nødhjelpen vil også trolig bety større bevilgninger gjennom norske humanitære organisasjoner. Samtidig er utenriksdepartementet i gang med oppfølging-

en av Rattsutvalgets rapport om frivillige organisasjoner som kanal i bistanden, blant annet anbefalingene om «økt sør-orientering» og «større grad av tilpasning av sivil samfunnsstøtten til politiske og samfunnsmessige behov i det enkelte land». Dette gjorde det ikke naturlig med store endringer i sivil samfunnsbevilgningen i kommende budsjettperiode, ifølge departementet.

Konfliktfylt samliv. Selv om Solheim vil ha organisasjonene til å engasjere seg på de felte regjeringen ser som de viktigste, mener han ikke dette betyr større inngripen i organisasjonenes rolle som uavhengige kritikere.

– Dette betyr ikke at de skal slutte å være kritiske, da har de jo mistet sin rolle. Vi inviterer til samliv, men til et konfliktfylt samliv, erklærer han, og gjentar at kuttet i bevilgningen ikke innebærer at organisasjonene blir en mindre viktig bistandskanal enn før.

– Så du er ikke enig med Dagfinn Høybråten når han uttaler til Vårt Land at det finnes én taper i et ellers raut bistandsbudsjett, og det er NGOene?

– Nei. Det vil sikkert være noen enkeltorganisasjoner som får mindre enn før. Vi ønsker jo også å vri NGO-bevilgningen i retning av de prioriterte områdene. Men samlet blir ikke organisasjonene mindre viktige i bistanden, sier Solheim.

Jens- og Jonas-bistand. Flere enn utviklingsministeren har satt tydelige fingeravtrykk på årets bistandsbudsjett. Nødhjelpspotten, som er den av de store postene som øker mest, ligger under Jonas Gahr Stores ansvarsområde. Og i et budsjett der helsesektoren generelt ikke er blant vinnerne, settes det av minst 800 millioner kroner til vaksiner og innsats mot barnedødelighet – en internasjonal kampanje som Jens Stoltenberg har stilt seg i spissen for. Men Solheim sier han slett ikke har noe imot at også hans regjeringens kolleger deler ut stykker av bistandskaka:

– Det er en hovedoppgave for denne regjeringen å gjøre hverandre gode. Jonas er like raus tilbake, og jeg arbeidet på flere områder som er hans ansvar. Det er også bare positivt at Jens fronter vaksinearbeidet, som er mitt ansvar, overfor statsledere og personer som Bill Gates, sier Solheim.

Bistandskaka i 2007

20,75 milliarder kroner.

Bistandsbudsjettet øker med 2,2 milliarder kr. neste år, tilsvarende 10,5 prosent.

Slik vil regjeringen bruke økningen på 2,2 milliarder bistandskroner:

840 millioner kr. mer til fred, menneskerettigheter og humanitær bistand
390 millioner kr. mer til kvinner og likestilling
355 millioner kr. mer til miljø og bærekraftig utvikling
310 millioner kr. mer til bedre styresett og anti-korruptjon
270 millioner kr. mer til olje og energibistand

Administrasjon:
970 millioner
(+8,3%)

Bilateral bistand:
3,9 milliarder
(+18,5%)

Globale ordninger:
8,7 milliarder
(+14,4%)

Multilateral bistand:
7,1 milliarder
(+6,8%)

GLOBALE ORDNINGER

Nødhjelp, fred og forskning, evaluering, og andre bevilgninger under «Globale ordninger»:

Øker med 14,4 prosent
fra 7,6 milliarder kr
til 8,7 milliarder kr

VINNERE:

Nødhjelp er den klare vinneren med en hele 24,7 prosent økning, til 2,4 milliarder kr. En ny «kvinnbevilgning» på 200 millioner skal rette opp den mangelfulle kvinneprofilen som er avdekket i bistanden. Forskning og evaluering øker med 22 prosent til 603 millioner.

TAPERE:

Næringsutvikling er den eneste posten som ikke får noen økning (bortsett fra flyktningtiltak i Norge over bistandsbudsjettet).

Budsjettområdet «fred, forskning og demokrati» får også en økning som er under snittet, med «bare» 4,5 prosent, mens sivil samfunn og demokratiutvikling øker med 5,9 prosent. Posten for langsiktig bistand gjennom frivillige organisasjoner står på stedet hvil.

BILATERAL BISTAND

Det langsiktige utviklingsamarbeidet med fattige land, med budsjettbetegnelsen «Bilateral bistand»:

Øker med 18,5 prosent
fra 3,3 milliarder kr i 2006
til 3,9 milliarder kr i 2007

BARE VINNERE:

Økning for alle regioner.

Afrika: + 13,8 prosent til 2,7 milliarder kr.
Asia: + 24,1 prosent til 797 millioner kr.
Midtøsten: +21,4 prosent til 170 millioner kr.
Latin-Amerika: + 61,9 prosent til 261 millioner kr.

MULTILATERAL BISTAND

Bistand som kanaliseres gjennom internasjonale organisasjoner og fond, med betegnelsen «Multilateral bistand»

Øker med 6,8 prosent
fra 6,6 milliarder kr. i 2006
til 7,1 milliarder kr i 2007

VINNERE:

FN-organisasjonene får en økning på 10,8 prosent. FNs utviklingsprogram UNDP får størst økning, og blir den største enkeltmottakeren av norsk bistand med 835 millioner kr., mens Verdens matvareprogram WFP kuttes med 50 millioner kroner.

TAPERE:

Utviklingsbankene kuttes med 2,7 prosent, fra 1,8 milliarder kroner i 2006 til 1,75 milliarder kroner i 2007. Fortsatt er Verdensbanken en av de aller største enkeltmottakerne av norsk bistand med 730 millioner kr. i året. Kuttene dreier seg om såkalte samfinansieringstiltak, der norske bistandsmidler brukes til å støtte områder i utviklingsbankene Norge mener er spesielt viktige.

Forsker: – Dette betyr mer vifting med norske flagg

Budsjettet viser at utviklingsministeren ønsker å sette et klarere norsk stempel på bistanden. Det mener Alf Morten Jerve, assisterende direktør ved Christian Michelsens Institutt (CMI).

• SYNØVE ASPELUND

– Regjeringen er i en komfortabel situasjon. Når bistandsbudsjettet går opp med 10,5 prosent, blir det stort sett mer til alle og vanskeligere å lese klare trender, sier Jerve.

Han mener likevel at Solheims

budsjettforslag har en viss dreining mot noe nytt. Som at det er en bilateralisering av bistanden – at Norge bruker bistandsmidlene mer i samsvarende egne norske interesser og engasjement, kort sagt mer politisk. Jerve trekker fram økningen på 25 prosent til nødhjelp/humanitær bistand som et eksempel.

– Økningen kommer kanskje fordi behovet for nødhjelp er større, men den er også en politisk markering. Solheim har økt fokus på bistand og konflikt, og nødhjelpspengene er fleksible kortidssinnsmidler. En økning her er en klar manifestasjon av det Solheim sier

han er spesielt opptatt av.

Alf Morten Jerve, assisterende direktør ved Christian Michelsens Institutt (CMI).

«Ingen Afrika-markering.» Da den rødgrønne regjeringen overtok makten i fjor, uttalte Alf Morten Jerve til Bistandsaktuelt at han var redd Solheims hjertebarne – som fred og konflikt – ville gå ut over den langsiktige, «tradisjonelle» bistanden. Ett år senere har ikke bekymringen gått helt slipp.

– Den langsiktige, bilaterale bistanden til Afrika øker med 14 prosent og er slik sett en vinner på linje med mange andre i årets budsjett. Men samtidig er det andre poster – som den nevnte nødhjelpen – som

får enda større økning. Hadde Afrika fått 25 prosents økning, ville det vært en klarere politisk markering for det langsiktige utviklingsamarbeidet, sier CMI-forskeren.

At dette ikke skjer henger sammen med Solheims interesse for Asia og Sør-Amerika, samt bistand til konfliktområder, mener Jerve. Han synes ikke bistandsbudsjettet svarer til den internasjonale politiske kampanjen for mer penger til Afrika, som blant annet Storbritannias Tony Blair og G8-landene har gått i bresjen for.

Intervjuet med Jerve fortsetter neste side >>>

Nødhjelp, kvinner, miljø, olje, styresett og vaksiner

Fem rødgrønne «hjertesaker» får milliardøkningen

BUDSJETT 2007

>>> Fra foregående side

– Det siste halvannet året har det vært press blant giverne for å øke bistanden til Afrika. Selv om 14 prosents økning er bra, er det relativt sett ingen tydelig markering av at Norge følger opp dette.

Mer politisk. At Solheim legger opp til en mer norsk og politisk «bruk» av bistandspengene er Jerve positiv til. Han mener forgjengeren, Hilde Frafjord Johnson, var for opptatt av å tilpasse seg Verdensbankens politiske prosjekt om harmonisering og giverkoordinering. Skepsisen er begrundet med at sterk giverkoordinering kan bidra til å svekke innflytelsen til mottakerlandene.

Men Jerve advarer Solheim mot å bli for fokusert på å flage politiske enkeltsaker, som for eksempel kvinner.

– Kvinner og likestilling er ikke et enkeltprosjekt, men noe som må være en integrert del av all bistand, sier Jerve, med henvisning til budsjettets gjenoppliving av en egen særbevilgning for kvinner. Det er viktig å styrke bistandsforvaltningens kompetanse til å ivareta tverrgående spørsmål som likestilling og miljø, men tematiske særbevilgninger er en bistandsform som har vist seg vanskelig å bruke. Det blir lett en desperat norsk jakt etter prosjekter, sier han.

Type, ikke volum. Den erfarne CMI-forskeren er også skeptisk til at dagens utviklingsminister ønsker å gå bort fra inndeling i hovedsamarbeidsland og samarbeidsland.

– Det synes jeg er betenkelig. Det er ingen grunn til at de landene som får mest, som Sudan og Afghanistan, må være hovedsamarbeidsland. Dette bør være en status som er knyttet til hvilken type avtale Norge inngår og ikke volum på bistanden, sier Jerve. Han mener hovedsamarbeidsland bør være stabile land med kapasitet til selv å ta lederskap i planlegging og gjennomføring av bistanden.

– Avtalen bør være langsiktig, forutsigbar og resultatfokusert. Land som er preget av konflikt og krig kan gjerne få mest bistand, men bør ha en annen type avtalestatus – fordi det er land med andre behov og andre problemer i forhold til gjennomføring, sier han.

”

Dette er et signal om at Norge skal bruke bistandsmidlene mer i samsvar med egne norske interesser og engasjement, kort sagt mer politisk.

Alf Morten Jerve, assisterende direktør ved Christian Michelsens Institutt (CMI).

Humanitær bistand – også kalt nødhjelp – er den posten som øker aller mest på bistandsbudsjettet med hele 500 millioner kroner. Bildet viser sudanske flyktninger i den krigs- og sultrammede Darfur-provinsen 1. oktober i år.

FOTO: SCANPIX/VEA

Aldri noen gang har det norske bistandsbudsjettet økt så mye fra ett år til et annet: Om lag 2,2 mrd. kroner. Den økte bistanden i 2007-budsjettet konsentreres om fem prioriterte satsingsområder – pluss statsministerens hjertesak: vaksiner.

• ELLEN HOFVANG, SYNNEVE ASPELUND, TOR AKSEL BOLLE OG GUNNAR ZACHRISEN

Fredsbygging, menneskerettigheter og humanitær bistand: 840 millioner kr mer

Regjeringen vil styrke innsatsen for fred og forsoning, blant annet gjennom støtte til FNs nye fredsbyggingfond. Nødhjelpen er den av de store postene som øker mest i 2007-budsjettet, med 500 millioner kroner, og støtten til FNs nødhjelpsfond skal økes. Den humanitære bistanden skal også brukes til å støtte opp under freds- og forsoningsarbeidet. Midtøsten, Sudan, Sentral-Afrika, Afrikas Horn, Afghanistan og Sri Lanka trekkes fram som viktige områder for fortsatt omfattende humanitær innsats.

I en kommentar til budsjettet trekker Flyktninghjelpens general-

FÅR MEST

De 10 største mottakerlandene av norsk utviklings- og humanitær bistand (2005)

Sudan	635,7 millioner kr
Pakistan	532,5 millioner kr
Mosambik	437,7 millioner kr
Sri Lanka	425,0 millioner kr
Tanzania	388,4 millioner kr
Afghanistan	386,2 millioner kr
Malawi	316,2 millioner kr
Zambia	315,4 millioner kr
Uganda	293,3 millioner kr
Indonesia	290,4 millioner kr

sekretær Tomas C. Archer fram satsingen på FNs organisasjon for palestinske flyktninger (UNRWA) som særlig gledelig. Støtten til UNRWA øker fra 100 mill. kroner i 2006 til 150 mill. kroner i 2007. Flyktninghjelpen mener økte bidrag til FNs nødhjelpsfond er svært viktig, etter som fondet gjør det mulig å rykke raskt ut når kriser oppstår. Norges bidrag til FNs høykommissær for flyktninger, UNHCR, har ligget stabilt i 2005, inneværende år og også i budsjettet for 2007.

– UNHCR trenger reformer, og Norges bevilgninger til høykommissæren bør økes når reformprosessen er over, mener organisasjonen.

FORUTs generalsekretær Morten Lønstad er tilfreds med at regjeringen vil fortsette å støtte gjenoppbyggingen i Sri Lanka etter tsunamien også i 2007. Arbeidet er blitt forsinket pga det økte konfliktnivået på øya.

– Signalene i budsjettet om økt støtte til land på vei ut av borgerkrig i Vest-Afrika, blant annet Sierra Leone, er også positive, mener Forut.

Kvinner og likestilling: 390 millioner kr mer

200 millioner kroner av økningen settes av i en egen bevilgning for kvinners «rettigheter og muligheter», i tråd med anbefalingen fra en fersk evaluering av kvinnerettet bistand. 130 millioner kroner skal gå til oppfølging av FNs sikkerhetsråds resolusjon 1325 om bedring av kvinners situasjon i krig og konflikt, og i tillegg arbeides det med

en egen handlingsplan for kvinne- og likestillingsrettet utviklingsarbeid.

– Å ha kvinner og likestilling som et tverrgående tema har ikke fungert bra nok. Pengene er blitt for tynt smurt utover. Det vil vi rette på med den nye bevilgningen, samt øremerkede penger på andre områder, sier Erik Solheim.

– Vi er strålende fornøyd med statsbudsjettet og regjeringens satsing på kvinner i utviklingsarbeidet, uttaler Bjørg Skotnes, daglig leder i FOKUS. Paraplyorganisasjonen ønsker kvinnebevilgningen velkommen tilbake, og roser regjeringens intensjoner om å integrere kvinne- og likestillingsspørsmål i bistanden generelt. FOKUS får følge av flere organisasjoner når de roser kvinnesatsingen i bistandsbudsjettet. Kirkens Nødhjelp er spesielt tilfreds med at regjeringen gir særlig prioritet til likestillingsperspektivet i hele utviklingsarbeidet, og ikke bare begrenset til såkalt «kvinnerettet bistand». CARE er fornøyd med at arbeidet med å styrke kvinners stilling vil gjennomsyre Norges innsats for fred, menneskerettigheter og humanitær bistand. Organisasjonen mener bevilgningene som kommer i budsjettet for 2007 er viktige, men langt fra tilstrekkelig. – De fleste utviklingsaktører, deriblant FN, fremhever behovet for å fokusere spesielt på kvinner. Få klarer å leve opp til sine ambisiøse mål. Dette gjelder foreløpig også Norge, sier CAREs generalsekretær Gunnar Andersen.

Miljø og bærekraftig utvikling: 355 millioner kr mer

Pengene skal gå til oppfølging av Handlingsplanen for miljørettet utviklingsarbeid, som ble lansert i juni. Regjeringen har satt seg som mål at Norge skal bli ledende på dette området, og vil særlig prioritere forvaltning av naturressurser og bio-

logisk mangfold. Miljø- og utviklingsorganisasjoner kritiserte den forrige regjeringen kraftig for manglende satsing på miljøbistand til tross for politiske løfter, men i en pressemelding betegner WWF, Regnskogfondet og Utviklingsfondet den verslede 2007-satsingen som «historisk».

– Blir Norge verdensledende på miljøbistand med dette budsjettet?

– Nei, er det kontante svaret fra Rasmus Hansson, generalsekretær i WWF-Norge.

– Det er mye mer enn penger som må til, selv om penger er et viktig signal om at man mener alvor. Miljøbistandens misere har vært store ord og lite forpliktende handling.

Å få bistandsforvaltningen til å gjennomføre det som skal til er den neste oppgaven, mener Hansson, som synes bistandsbudsjettet varslar mye godt.

– 350 millioner kroner ekstra er ikke så vanvittig mye penger, men vi har tro på at det blir et miljøløft nå. Vi blir gretne om det ikke skjer, sier han.

Regjeringen lover 350 millioner mer til miljø, men uten å spesifisere hvor stor sum det skal økes fra. Tror du dette blir en reell økning?

– Tidligere regjeringer har rutinemessig påstått at 1,2 – 1,3 milliarder kroner går til miljørettet bistand. Vi har vist at det er noe sludder. Ingen har tatt seg bryet med å finne på hva som egentlig er brukt på miljøbistand. Uansett er pengene nå øremerket, og vi er mer fornøyd med 350 millioner kroner ekte penger enn 1200-1300 millioner «liksom penger», sier Hansson.

Styresett og anti-korrupsjon: 310 millioner kr mer

Regjeringen ønsker å gjøre mer for å forebygge, avdekke og etterforske korrupsjon. Blant annet vil det bli satt av mer penger til samarbeid

mellom Riksrevisjonen i Norge og revisjonen i utvalgte land, og generelt ønsker regjeringen et sterkt internasjonalt og nasjonalt søkelys på korrupsjon. «Tidligere har bistandsforvaltningen, ikke bare i Norge, men generelt sett, vegret seg mot å forholde seg til dette problemet. Slik er det ikke lenger», heter det i budsjetteksten.

Økningen skal også gå til mer langsiktig støtte til statsbygging i utvalgte stater, som Burundi og enkelte land i Vest-Afrika, samt tiltak for å bygge opp under demokratisk styresett i blant annet Nepal og Bolivia. Også utvalgte OSSE-land vil få økt støtte.

Olje og energi: 270 millioner kr mer

Økningen kommer på toppen av anslagsvis 580 millioner kroner som gikk til denne sektoren i 2006, innenfor «Olje for utvikling»-programmet, samt økt satsing på vannkraft og elektrifisering. 70 millioner kroner er avsatt til faglig olje- og energisamarbeid (ofte dreier faglig bistand seg om kjøp av norsk ekspertise og konsulenttjenester). Ellers fordeles midlene på bevilgninger til hovedsamarbeidsland i Afrika, regi-onbevilgningene til Afrika og Asia, i tillegg til omprioritering av midler til denne sektoren på næringslivs-ordningene og innenfor samfinansieringen med utviklingsbankene.

Kirkens Nødhjelp sier i en kommentar at det vil være av avgjørende betydning innenfor olje- og energisektoren at det etableres vanntette skott mellom norsk bistandspolitikk og norske selskapsinteresser i utviklingsland.

... og 300 millioner kroner til vaksiner

Med Jens Stoltenberg i spissen har norske myndigheter tatt på seg et spesielt ansvar for arbeidet med Tusenårsplan 4 om redusert barnedødelighet. Det er satt av 300 millioner kroner til dette arbeidet i budsjettet, som blant annet skal gå til samarbeid med Indias myndigheter om vaksiner av barn. Samarbeid med Pakistan vurderes også. Midlene kommer i tillegg til de 500 millioner kroner som bevilges til den internasjonale vaksinealliansen GAVI. Plan Norge er svært positiv til satsingen på barn og helse. – Generelt ser det ut som om fokuset på barn og unge er styrket, selv om vi kanskje hadde håpet på en enda klarere satsing, sier generalsekretær Sandro Parmeggiani. Virkelig lykkelig hadde vi først blitt om satsing på barn hadde blitt formulert som et av regjeringens satsingsområder, sier han.

Også Kirkens Nødhjelp er tilfreds med regjeringens satsing på internasjonal helse. Særlig er bevilgningene til den globale vaksinealliansen GAVI og Det globale fondet mot aids, tuberkulose og malaria gledelig, mener KN. Organisasjonen savner likevel et tydeligere fokus på tilgang til rent drikkevann og trygge sanitære forhold, etter som vannbårne sykdommer representerer et vesentlig problem for de aller fattigste.

Vil unngå dobbeltrapportering

• ELLEN HOFVANG

Det kan bli vanskelig å etterprøve om bistanden på Solheims satsingsområder får økningen de er lovet. UD mangler nemlig sammenlignbare tall.

Bistandsaktuelt har forsøkt å få tall for tidligere år for de fem områdene, det vil si de tallene regjeringen må gå ut fra når de lover at for eksempel kvinnebistanden skal øke med 390 millioner kroner. Det viste seg vanskelig. Forklaringen er at regjeringens satsingsområder ikke sammenfaller med rapporteringskategoriene for bistanden, som følger reglene i OECDs utviklingskomité DAC.

Utenriksdepartementet opplyser at problemet med DAC-rapporteringen er at ett og samme tiltak her kan klassifiseres under to eller flere

av satsingsområdene. Det betyr at et tiltak til 100 millioner kroner for eksempel kan telles både som kvinnebistand og som fredsassistans, og dermed regnes som 200 millioner om man summerer kategoriene. Statistikk for tidligere bistand er derfor ikke fullt ut sammenlignbar med økningen til satsingsområdene i budsjettet. UD sier likevel at økningen på de fem områdene «kommer i tillegg til det som er gitt tidligere».

Og når det gjelder 2007-økningen på de fem prioriterte områdene vil departementet unngå å dobbelt-rapportere, men basere seg på gjensidig utelukkende kategorier for å sikre at hver krone kun rapporteres under ett av de fem områdene. På de bevilgningene der de nye pengene rapporteres inn, skal de gjenspeile reelle økninger fra 2006 til 2007.

Synkende skip og nye lån

Regjeringen sletter gjeld som de «uheldige» mottakerlandene for den norske skipseksportkampanjen på 1970-tallet har slitt med de siste tiårene. Kampanjen, der nedleggings-truede norske verft fikk eksportere skip til utviklingsland med statlige bistandsgarantier, er stemplet som feilslått av flere regjeringer. Garantiene ble finansiert gjennom tidligere ordninger i Garantiinstituttet for eksportkreditter (GIEK). Sju land har fortsatt gjeld til Norge etter kampanjen. Regjeringen legger opp til å slette skipsgjelden for Egypt, Ecuador, Peru, Jamaica og Sierra Leone i 2007. Sudan og Burma vil først få

slettet sin gjeld dersom det vedtas multilaterale gjeldsletteinitiativer.

I 2007-budsjettet øker regjeringen den såkalte u-landsordningen i GIEK fra 1,5 til 2,1 milliarder kroner. Ordningen gir garantier for handel og investeringer i utviklingsland når risikoen er for stor for GIEKs alminnelige garantiordning, og finansieres over Næringsdepartementets budsjett. Regjeringen ønsker å se næringsutvikling og bistand i sammenheng, og mener u-landsordningen er et effektivt bistandsretta virkemiddel som også er viktig for norsk næringsliv.

”

350 millioner kroner ekstra er ikke så vanvittig mye penger.

Rasmus Hansson, generalsekretær i WWF-Norge.

Ingen endringer i tollregler

Rundt en tredel av Norges tollinntekter kommer fra vareimport fra utviklingsland. EU-landenes varer står for det meste av tollen på landbruksvarer, mens importører av varer fra utviklingslandene betaler over 80 prosent de norske tollinntektene fra industrivarer. Til sammen ble varer fra utviklingsland be-

lastet med toll på mellom 500 og 600 millioner kroner til Norge i 2005. Det legges ikke opp til endringer i tollregimet for industrivarer i budsjettet for 2007, med mindre dette kommer som del av eventuelle nye frihandelsavtaler mellom EFTA-landene og enkelte utviklingsland.

Minus til næringsutvikling

Solheim avviser at den svært beskjedne økningen i støtten til næringsutvikling signaliserer en nedprioritering av dette området.

– Handel og næringslivsutvikling er enormt viktig for fattige

land, mye viktigere enn bistand. Før vi lager det neste budsjettet ønsker jeg å se nærmere på de norske ordningene på dette området slik at vi kan styrke dem og gjøre dem mest mulig effektive, sier Solheim.

Afrikanske land får kutt?

Malawi er det eneste av hovedsamarbeidslandene som ikke får noen økning av den langsiktige stat-til-stat bistanden, men det indikerer at også samarbeidslandene Etiopia, Eritrea og Angola får kutt. I Asia står hovedsamarbeidslandene Nepal og Bangladesh på stedet hvil, de får 60 millioner kroner hver fra den bilaterale langsiktige bistanden. Midtøsten-bistanden øker fra 140 til 170 millioner kroner, i tillegg kommer store bevilgninger til humanitær og multilateral bistand.

Budsjettet har ikke noe tall for

Bistanden til Malawi økes ikke i 2007.

FOTO: KEN OPPRANN

Strid om Zambia-valg

President Mwanawasa tapte byene, vant landsbygda

LUSAKA (b-a): President Levy Mwanawasa og regjeringspartiet Movement for Multi-party Democracy (MMD) beholder makten i Zambia, men framstår som en omstridt vinner. Opposisjonspartiene protesterer og klager på valgfusking.

• I ZAMBIA: BENEDICT TEMBO

Under valget den 28. september led MMD store tap i de urbane strøk av Zambia, men solid støtte på landsbygda var tilstrekkelig til å hale i land en seier, ifølge landets valgkommisjon. Men opposisjonspartiene Patriotic Front (PF) og United Democratic Alliance (UDA) betviler hele opptellingen. PF-president Michael Sata og hans UDA-kollega, Hikainde Hichilema, krevde verifisering og kontroll av stemmene på landsbygda – et krav som falt for døve ører.

Så rasende var enkelte PF-ledere at de ledet an i demonstrasjoner og opptøyer i fattige strøk av Lusaka og deler av Copperbelt.

Erklært vinner. Fire dager etter valget ble Mwanawasa kontroversielt erklært som vinner og innsatt mandag 2. oktober. Ifølge offisielle tall

Tilhengere av opposisjonslederen Michael Sata gjennomførte protestaksjoner mot påstått valgfusking en rekke steder i landet, blant annet i hovedstaden Lusaka. FOTO: SCANPIX/REUTERS/SIPHWE SIBEKO

Som i de forrige valgene, mangler presidenten fullstendig støtte i hovedstaden Lusaka.

FAKTA

Zambia er ett av fem hovedsamarbeidsland for norsk bistand i Afrika. Landet mottar i år om lag 235 millioner kroner i bilateral bistand, neste år er det budsjettet med til sammen 255 millioner kroner i norsk støtte.

fra valgkommisjonen vant Mwanawasa med 43 prosent av stemmene. Hans nærmeste rival Sata fikk 29 prosent, mens Hichilema kom på tredje plass med 25 prosent.

Fordelingen mellom de tre politiske hovedaktørene var omtrent tilsvarende i parlamentsvalget. PF fikk 43 plasser i parlamentet, det regjerende partiet MMD fikk 72, mens UDA fikk 26.

Under opptellingen hadde Sata tidlig tatt ledelsen i presidentvalget ved å vinne gjennom et valgskred i provinsene Copperbelt, Luapula, Northern og Lusaka, men de endelige resultatene fra landsbygda lot

vente på seg. Forsinkelsen med å offentliggjøre valgresultatene fra landsbygda gjorde opposisjonskandidatene urolige, og deres frykt var berettiget. Mwanawasa begynte etter hvert å få stemmer fra avsideliggende områder, som til slutt ga ham presidentembedet tilbake.

I noen deler av landsbygda i Zambia fortsatte stemmegivningen i tre dager etter den offisielle valg dagen. Mens Satas stemmetall sto stille, økte Mwanawas stemmetall gradvis. Tre dager etter valget var det klart at Mwanawasa hadde vunnet. PF har siden da antydnet at de vil bestride resultatet av 50 plasser i

parlamentet, men ikke valgresultatene fra presidentvalget. Begrunnelsen for det siste er at Høyesterett vil kunne bruke svært lang tid på å behandle saken.

Kjøpte valgkort? Mens internasjonale observatører som African Union og Southern African Development Community har erklært 2006-valget for «frie og rettfærdige», hevder PF de hadde «ugjenkallelige bevis for politiske misligheter». Blant annet anklager partiet de MMD for å ha brukt sine kontakter til å kjøpe valgkort fra PF-medlemmer. De hevder også at ledere for landets sikkerhetsstyrker samlet inn valgkort fra sin stab og sine familiemedlemmer.

Anklagene fra opposisjonen gjør at President Mwanawasa starter sin siste periode ved makten med enda en omstridt valgseier. Som i de forrige valgene, mangler han fullstendig støtte i hovedstaden Lusaka. Og det som verre er: Han har mistet provinsen Copperbelt, som var hans høyborg, til PF.

Det gjenstår også å se hvordan Mwanawasa vil forsones seg med den innflytelsesrike bembastammen i nord-Zambia. I denne folkegruppen er det utvilsomt mange som ikke er komfortable med den nåværende presidenten. Mens Mwanawasa har belønnet den østre delen av landet med visepresidenten og andre nøkkelministere for å ha gitt ham mange stemmer, fikk bembæne, som hovedsaklig støttet bembænen Michael Sata, bare to ministre.

bistandsaktuelt
Benedict Tembo er zambisk journalist.

splittede ANC og for å opp tre eneveldig. Mbeki ble også hænet av en mengde Zuma-tilhengere på en seremoni i kystbyen Durban, hvor den indiske statsministeren Manmohan Singh var tilstede.

For tidlig å feire? Imidlertid advarer analytikere om at det kan være for tidlig for Zuma å feire, siden staten fremdeles kan bringe opp igjen korrupsjonsanklagene mot ham, særlig hvis en høyere domstol opprettholder dommen overfor hans tidligere økonomiske rådgiver for anklager i samme sak.

Imidlertid synes Zumas posisjon uangrikelig, til tross for hans tilbøyelighet til å vise dårlig dømmekraft. Nylig, i en valgkamptale til et publikum på landsbygda i hans hjemprovins og høyborg KwaZulu-Natal, angrep Zuma homofile og sa: «Ekte-skap mellom to av samme kjønn er en skam mot nasjonen og mot Gud. Da jeg vokste opp, kunne ikke en homofil mann ha stått foran meg. Jeg ville ha slått ham ned.»

Etter et offentlig ramaskrik kom han med en unnskyldning. Men for mange var fadeseen et bevis på at Zuma var tilbøyelig til å gjøre én feil for mye. Etter hans frifinnelse for voldtekt i mai ba han landet om tilgivelse for å ha hatt ubeskyttet sex

med den unge hiv-positive kvinnen. «Jeg skulle ha opptrådt mer forsiktig og mer ansvarlig,» sa han.

«Nyttig idiot.» Homofile og kjønnsaktivister er ikke de eneste som er bekymret for utsiktene til at Zuma kan bli president. Opposisjonspartiet Democratic Alliance kaller ham en «nyttig venstreidiot», og sier at et Zuma-presidentskap ville bli katastrofalt for landets økonomi.

Det er helt klart for tidlig å komme med spådommer om hvordan striden om arverekkefølgen vil bli løst. Et synspunkt er at ANC ikke vil risikere å nominere en Zuma med frynset rykte som sin kandidat til valget i 2009, og heller vil finne en kompromisskandidat, mens de vil la den tidligere frihetsforkjemperen styre partiet. Uansett hva resultatet blir, er det ingen tvil om at Zuma er tilbake på den politiske scenen.

bistandsaktuelt
Wilson Johwa er zimbabwisk journalist bosatt i Johannesburg.

Hvor ble det av milliardene?

Giverkrangel og rigide regler bremser bistanden til Sør-Sudans fattige

JUBA (b-a): 27 milliarder kroner var summen verden lovet Sudan under et givermøte i Oslo i april 2005. Men ett og et halvt år senere har Sør-Sudans befolkning sett lite til bistandsmilliardene. Nå frykter mange at mangelen på synlige forbedringer kan true den skjøre freden i landet.

• I SØR-SUDAN: TOR AKSEL BOLLE

– Se, deg rundt. Elendige veier, mangel på strøm og skitt og møkk over alt. Her har det ikke skjedd noen verdens ting det siste året, sier Yayia Abdellah Essa oppgitt.

I 11 år har 32-åringen drevet en liten stoffbod på markedet i Juba, byen som nå er en slags hovedstad i Sør-Sudan.

Som folk flest i Sør-Sudan var Essa glad og optimistisk da fredsavtalen mellom The Sudan Peoples Liberation Movement (SPLM) og regjeringen i Khartoum ble undertegnet i januar i fjor, en fredsavtale som betydde slutten på over tjue år med borgerkrig.

Men nå er han som så mange andre skuffet og oppgitt. Folk hadde store forhåpninger, de trodde at alt skulle bli mye bedre og at ting kom til å skje raskt. De trodde at de humpete, støvete veiene i Juba skulle bli fikset. De trodde at de skulle få rent vann, at sykehuset i Juba skulle få skikkelig utstyr og flere leger, at barna skulle få nye skoler og at folk skulle få strøm. Men sånn er det ikke blitt. Essa forteller at folk i Juba ser at veiene er fulle av biler fra FN og andre organisasjoner, men av utviklingstiltak for Sør-Sudan er det ingenting som skjer. Ingen verdens ting.

– Nesten alle jeg kjenner mener at de fleste hjelpearbeiderne er mer opptatt av å tjene gode penger, spise god mat og rase rundt i dyre biler enn å hjelpe folk som bor her, sier han oppgitt.

Ryker og frustrasjon. Charles Abbud er enig med Essa. Han er prest og jobber med å hjelpe fattige folk i Juba.

– Det er veldig mye frustrasjon her nå. Alle vet at pengene strømmer inn til Juba, og det går masse rykter. Folk hører at hjelpearbeiderne bor i leire som koster 150 dollar natta, de ser de dyre bilene fra utenlandske organisasjoner som virvler opp støv langs veiene her, og de ser at det bygges nye, flotte kontorbygninger. Men selv merker de ingen forbedring, sier Father Charles.

Han tar meg med til Afex camp, en av de mange rådyre leirene som er blitt bygget for hjelpearbeidere og andre som har strømmet til Juba det siste året. Stedet der leiren ligger, var tidligere var en av de få fine stedene hvor fattige folk kunne bade og vaske klær i elva.

– Hadde de lite mat, kunne de plukke mangoer fra trærne. Nå har man satt opp et høyt gjerdet rundt,

Hvor lenge vil freden vare? Mangelen på merkbare forbedringer for folk flest gjør at mange frykter nye voldshandlinger i Sør-Sudan.

FOTO: SCANPIX/REUTERS/RADU SIGHETI

– jagd vekk de som bodde her og bygd bar og restaurant. Inntektene og jobbene går til folk fra Uganda og Sør-Afrika som samarbeider med folk i regjeringen, sier han.

Så lyst ut. For ett og et halvt år siden var optimismen langt større i Juba og i Sør-Sudan. Fredsavtalen mellom regjeringen i Khartoum og SPLM/A var nettopp undertegnet. En fredsavtale som betydde slutten på Afrikas lengste borgerkrig. Partene var enige om at Sør-Sudan skulle etablere sin egen regionale regjering, og at de skulle dele på oljeinntektene fra de omstridte oljefeltene som ligger i grenseområdene mellom nord og sør. Endelig skulle livet bli bedre for den hardt prøvede befolkningen i Sør-Sudan, ett av de minst utviklede områdene i verden. Det internasjonale samfunnet med Norges daværende utviklingsminister Hilde Frafjord Johnson i spissen hadde vært tungt involvert i fredsprosessen, og nå ville man bidra til å utvikle Sudan.

I april 2005 ble det avholdt en toppning giverkonferanse i Oslo. Kofi Annan var der, dronning Sonja var der, den avdøde lederen av SPLM John Garang var der og vår egen statsminister Kjell Magne Bondevik åpnet konferansen. Representanter for rundt 60 land samt en rekke organisasjoner deltok. Det internasjonale samfunnet lovet i løpet av konferansen å støtte Sudan med 27 milliarder kroner i løpet av de nærmeste tre årene.

– Norge gikk foran som et godt eksempel og lovet å gi om lag 650 millioner kroner til fondene i perioden 2005-2007, hvorav drøyt 420 millioner skulle brukes i Sør-Sudan. For hver dollar som ble brukt fra fondene, skulle myndighetene legge inn tre dollar. Så langt var alt bra, betydelige summer ble lovet og mye ble også raskt betalt inn. De to flergiverfondene var operative allerede få måneder etter konferansen i Oslo.

Fort problemer. Men det viste seg raskt at en ting er å avgi lofter på et givermøte i Oslo, noe ganske annet er å sørge for resultater på bakken i Sør-Sudan – et område som er større enn Tyskland og Frankrike til sammen. Hvor det nesten ikke finnes veier, hvor det er enorme avstander,

hvor det ikke finnes strøm – hvor det i det hele tatt er uhyre vanskelig å jobbe effektivt.

Den ferske regjeringen i Sør-Sudan begynte raskt å klage over at det var vanskelig å forholde seg til de innviklede reglene og prosedyrene for utbetalinger fra flergiverfondet. De brukte verdifull tid og mye av sine knappe ressurser på å forsøke forstå hvordan fondet fungerte. De mente også at Verdensbankens sekretariat som skulle administrere fondet, var for lite og uten reell beslutningsmyndighet. Verdensbankens folk i landet klaget på sin side over treghet og manglende kapasitet hos den sørudsanske regjeringen. Men det var ikke bare fondets folk og myndighetene som kjeklet.

FN mot Banken. Det viste seg raskt at verdens to største utviklingsorganisasjoner, FN og Verdensbanken, overhodet ikke klarte å leve opp til idealene om koordinering, samarbeid og effektivitet. For eksempel var det planlagt at flergiverfondet MDTF skulle betale FN for å bygge veier i Sør-Sudan.

– Dette var noe regjeringen hadde gitt klart uttrykk for var svært viktig både for transport av mat og generell utvikling, og det var det første regjeringen ba om. Men i stedet for å fellesskap å sørge for at det ble bygd veier, kranglet FNs og Verdensbankens byråkrater i New York og Washington i ni måneder om juridiske formaliteter. Uenigheten dreide seg om rutiner for å sikre seg mot korrupsjon, Verdensbanken krevde at deres rutiner skulle brukes i forvaltningen av fondenes penger. FN blånektet, de mente det innebar en

Omstridte Zuma er tilbake på scenen i Sør-Afrika

• WILSON JOHWA

JOHANNESBURG (b-a): Høyesterett har droppet korrupsjonsanklagene mot Sør-Afrikas tidligere visepresident Jacob Zuma, noe som åpner for at den populære politikeren kan sette igang en ny kamp om presidentembetet.

Zumas comeback har gitt næring til det regjerende partiets arvefølgestrid, og har splittet partiet i leire for og imot Zuma. Støtten fra grasrota til fordel for 64-åringen har gjort at president Thabo Mbeki, mannen som gav Zuma sparken i juni 2005, ser ut til å ha blitt mer isolert.

Det er andre gang på få måneder at Zuma har fått støtte i det sørafrikanske rettsapparatet. For fem måneder siden frikjente en domstol Zuma for å ha voldtatt en hiv-positiv datter av en av hans tidligere kamerater fra frigjøringskrigen. Selv om domsavsigelsen i hans favor ikke har renvasket ham helt i alles øyne, ble han dermed kvitt en viktig potensiell hindring i kampen om regjeringsembetet.

I god ANC-tradisjon, som landets visepresident og med en tilsvarende stilling innen partiet, ville Zuma normalt ha etterfulgt Mbeki ved slutten av hans andre periode i 2009. Uten flere ødeleggende retts-

Jacob Zuma vil slåss om presidentembetet.

saker ser dette igjen ut til å være innen rekkevidde.

Støtte fra venstre. Zuma var tilfreds med den siste domsbeslutningen, men erklærte at han ikke kommer til å søke om å få tilbake sin gamle stilling som visepresident. Det ser ikke ut til at han trenger det, takket være støtten fra ANCs to viktige samarbeidspartnere South African Communist Party (SACP) og fagbevegelsen Congress of South African Trade Unions (COSATU).

I forrige måned ble Zuma gjort stas på av COSATU på landskongressen, mens president Mbekis støtte-spillere ble pepet ut. Mbeki selv var ikke invitert til å holde tale til de godt og vel 3000 delegatene. Hans tidligere nestkommanderende holdt derimot ikke bare én, men to taler til forsamlingen. Dette understøtter oppfatninger om at Sør-Afrikas venstreside, som hadde følt seg marginalisert under Mbekis presidentskap, kan ha funnet sin mann i Zuma.

Presidenten selv opptrer reservert og er tilbøyelig til å holde kortene tett til brystet. Men det ser ikke ut til å forhindre at Mbeki nå konfronteres med et indre opprør. Nylig beskyldte en høytstående partifunksjonær presidenten offentlig for å

>>> fortsettelse fra side 13

overprøving av deres rutiner og autoritet.

Denne byråkratiske kjeklingen mellom de to organisasjonene har fortsatt, og er en viktig grunn til den mangelen på synlige bistandsresultater i Sør-Sudan. Det var opprinnelig tenkt at FN skulle spille en sentral rolle i å utføre mange av prosjektene som flergiverfondene skulle finansiere. Men per i dag er det kun Verdens matvareprogram som har inngått en avtale med flergiverfondet MDTF. Titalls millioner dollar står ubrukt, penger som skulle vært brukt til å bygge skoler, trykke bøker, gi renere vann, til helsestasjoner, fordi organisasjoner som Unicef, UNDP og Verdensbanken ikke klarer å bli enige.

Også FNs generalsekretær Kofi Annan kritiserte nylig de to flergiverfondene:

– Fondene har vist seg dårlig egnet til å imøtekomme behovene til et land som har kommet ut av konflikt, uttalte Annan til den sudanske avisen Sudan Tribune.

Bekymrede givere. Mangelen på framdrift begynte tidligere i år å skape alvorlig bekymring blant givene. Dette gjaldt selvfølgelig særlig blant de landene som hadde satset mye prestisje og penger på Verdensbankens fond. Som Norge. Under et møte om utviklingen i Sudan i Paris i mars uttrykte flere giveland, inkludert Norge, sin uro over tregheten i flergiverfondenes utbetalinger og mangelen på synlige resultater.

På et nytt møte i mai 2006, altså nesten ett år etter at de to flergiverfondene ble operative, ble det fra bidragsyterne igjen uttrykt betydelig bekymring over mangelen på framdrift. Det ble pekt på at fondet for Sør-Sudan, et fond Norge alene betalte drøyt 120 millioner til i 2005, kun hadde finansiert ett eneste prosjekt som var formelt i gang og at kun et «ubetydelig beløp», av fondets penger var brukt.

Konsulent-besøk. I sommer besøkte konsulenter fra Scanteam Sør-Sudan for å se nærmere på hvordan flergiverfondet fungerer. I et notat som ble laget etter besøket heter det at det er få eller ingen tegn på forbedringer som er synlige for befolkningen. Fra myndighetenes side gis det uttrykk for at man hadde blitt lovet et lang høyere tempo i utviklingen og de klager over byråkrati og tungvinte prosedyrer. Også givene til fondet gir, ifølge Scanteam, utrykk for betydelig irritasjon over mangelen på framskritt og resultater.

FAKTA

■ Sudan var det landet i verden som mottok desidert mest norsk bistand i fjor, til sammen 636 millioner kroner. Pengene går blant annet til to flergiverfond, humanitær bistand via norske organisasjoner og til faglig bistand.

■ I 2005 inngikk regjeringen i Khartoum og opprørsbevegelsen SPLM/SPLA en fredsavtale. Norge – med utviklingsminister Hilde Frøkjær Johnson i en sentral rolle – bisto partene under fredsforhandlingene.

En sudanesiske kvinne bærer vann i en transittleir for internt fordrevne like sør for Juba.

FOTO: SCANPIX/REUTERS/EUAN DENHOLM

ter. Mye av frustrasjonen skyldes at Verdensbanken ble på konferansen i Oslo og på flere møter senere lovet å levere raske og omfattende resultater.

«Verdensbanken solgte oss en bil som ikke en gang sto på parkeringsplassen», sier en anonym representant fra et giveland i notatet fra Scanteam.

Konsulentene konkluderer imidlertid med at MDTF ut fra til sine forutsetninger faktisk har fungert brukbart, men at forventningen om hva man kunne få til har vært alt for høye. Det pekes på at MDTF er et redskap for å skape langsiktig utvikling, og at fondet ikke er egnet for å skape raske resultater.

Dro til Washington. Bare noen lange steinkast unna stoffboden til Yaya Abdallah Essa og et kortere kast unna John Garangs minnemonument ligger Sør-Sudans nyopprettede finansdepartement. Alle departementene til den nye regjeringen ligger her, i identiske firkantede toetasjes murbygninger som ble bygd en gang på syttitallet. Inne på et mørkt hjørnekontor i finansdepartementet holder finansminister Arthur Akuien Chol til.

– Det har vært betydelige problemer knyttet til vårt samarbeid med flergiverfondet. Det dreier seg først og fremst om at fondet opererer på en byråkratiske måte og med krav og prosedyrer som vi har hatt vansker med å forholde oss til. Dette har ført til at det er blitt sløst vekke en masse viktig tid, sier Arthur.

Han understreker at mangelen på synlige forbedringer for befolkningen er et alvorlig problem for den ferske regjeringen.

– Det har vært krig her i tju år.

Folk forventer selvfølgelig synlige forbedringer nå som det er fred. Når ingenting skjer, skaper det stor misnøye og problemer for oss, sier han.

Arthur forteller at frustrasjonen med fondet etter hvert ble så stor at presidenten i Sør-Sudan, Salva Kiir, så seg nødt til å dra til Washington for ta opp problemene med Verdensbankens ledelse. Ifølge Arthur fikk han løfter om økt effektivitet og sterkere bemanning.

– Nå vil vi legge problemene bak oss og ser framover. Jeg er sikker på at samarbeidet vil fungere bedre. Noe av det viktigste nå er å styrke vår egen svake kapasitet og administrasjon. Det er også en faktor som bidrar til å sinke utviklingen, sier Arthur.

Urimelige krav. Pa'gan Amum er generalsekretær i The Sudan Peoples Liberation Movement (SPLM) og er også rådgiver for president Salva Kiir. I likhet med finansminister Arthur er han kritisk til hvordan fondet har fungert, men støtter ideen om at givene skal opptre samlet.

– Jeg mener flergiverfondet er en god ide, men prosedyrer og krav har skapt mye problemer. Det er urimelig at Verdensbanken stiller de samme kravene til for eksempel firmaer i Sør-Sudan som i et mellominntektsland, sier han.

Amum mener at Verdensbanken må tilpasse prosedyrene sine i større grad til virkeligheten i Sør-Sudan og gi sørsudanske myndigheter større handlingsrom. I likhet med finansministeren poengterer han at manglende kapasitet på sudansk side også er et problem.

– Det er nå helt avgjørende at vi i fellesskap begynner å få resultater på bakken. Den dårlige situasjonen

er en stor politisk belastning og gjør folk mer tilbøyelige til å støtte ekstremister, sier han.

Før høye forventninger. Ronald Isaacson er operativ leder for flergiverfondet. Inne i heten på sitt kontainerkontor rister han oppgitt på hodet, og holder opp en artikkel fra den sudanske avisa Al Wahda.

– Dette er ikke bra, sånt gjør meg bekymret. Veldig bekymret, sier han. Overskriften på artiklene som har odelagt dagen til Verdensbankmannen lyder «Sør-Sudans regjering beskylder Verdensbanken for korrupsjon og for å ha sløst vekke 150 millioner dollar».

I artikkelen hevdet Tor Deng, leder for den lovgivende forsamlingen i Sør-Sudan, at Verdensbanken har fått 150 millioner dollar som skulle vært øremerket til tiltak for raskt å forbedre forholdene, blant annet strøm og veier i Juba. Ingenting er blitt gjort, men pengene er blitt brukt på kostbare forstudier og høye lønninger til Verdensbankens ansatte i stedet, hevder Deng.

– Dette handler om forventninger. Forventningene om hva man kunne få til på kort tid har vært for høye. Altfor høye. Samtidig kommer det ut for lite informasjon om det som faktisk skjer, sier Isaacson.

– Forventninger hos hvem? – På alle sider. Fra folk her i Juba, fra myndighetene, fra givelandene og de ulike organisasjonene.

– Det ble kanskje lovet for mye? – Ja, det ble blant annet brukt veldig mange store ord på givnerkonferansen i Oslo, sier han.

Stereke bemanning. Isaacson kjenner godt til innvendigene mot MDTF. Han mener at mye av kritik-

ken er basert på misforståelser og poengterer at fondet allerede har finansiert flere kortsiktige utviklings tiltak, som skolebøker og kommunikasjonsutstyr til regjeringen. Han forklarer at mye har skjedd de siste månedene, at flere avtaler nå er undertegnet og at det til nå totalt er utbetalt om lag 100 millioner kroner.

– Men med tanke på at det ble utbetalt 650 millioner kroner til fondet for Sør-Sudan i fjor og at dere innen 2007 har fått forpliktelse fra givene på 1,8 milliarder kroner, så er ikke det mye?

– Det kan man kanskje si. Men vi følger våre rutiner, det godtok også givelandene at vi skulle da Verdensbanken fikk ansvaret for å administrere disse fondene.

– Kunne noe vært gjort annerledes? – Vi burde hatt flere folk her i Juba. Vi overvurderte kapasiteten hos den nye regjeringen. Vi planlegger nå å doble vår bemanning her i løpet av kort tid, sier Isaacson.

En optimist. På kontoret til Liz Gaere er det verken varmt eller mørkt. Tvert i mot – lyset strømmer inn gjennom store vinduer og lufteanlegget fungerer perfekt og lydløst. Gaere er sjef for Joint Donor Office, et kontor som ble åpnet i mai i år.

Det er de fem viktigste givene til MDTF – Norge, Storbritannia, Sverige, Nederland og Canada – som finansierer og bemanner kontoret. Å bygge kontorbygningen og boligene til de utenlandske ansatte kostet mer enn de planlagte 50 millioner kronene, hvor mye er foreløpig uklart. Det ble brukt nederlandske firmaer og nederlandske materialer. Til gjengjeld er området hvor de fem landenes representanter skal bekjempe fattigdom en oase av kom-

fort og modernitet i Juba, ja i hele Sør-Sudan.

Joint Donor Office skal ivareta de fem landenes utviklingssamarbeid med regjeringen og andre institusjoner i Sør-Sudan. Siden de fem landene er de største bidragsyterne til MDTF, de står til sammen for over

80 prosent av fondets penger, er det også en viktig oppgave for Gaere å representere landene i styret for flergiverfondet for Sør-Sudan.

– Det er helt klart at alle undervurderte utfordringene ved å drive utviklingsarbeid her i Sør-Sudan, noe som bidro til høye forventninger og urealistiske tidsplaner. Mye av arbeidet her dreier seg jo ikke om gjenoppbygging, men om å bygge helt fra grunnen av, sier Gaere.

Bak denne porten kan sørsudaneserne skue de flotte kontorene til Joint Donor Office i Juba. Området framstår som en oase i den lutfattige sørsudanske «hovedstaden» Juba.

FOTO: ISAAC BILLY

Hun har stor forståelse for at mange vanlige folk er frustrert over at grunnleggende goder som rent vann og elektrisitet fortsatt mangler, og peker i likhet med Isaacson på at den sene fremdriften i utviklingsarbeidet også skyldes store kapasitetsproblemer på sørsudansk side. Ifølge Graer står givene og myndighetene overfor to hovedut-

fordringer det neste året: å håndtere folks forventninger gjennom å skape forståelse for at ting tar tid samt å begynne å levere «varene».

– Jeg mener at vi nå har kommet rundt et hjørne, at ting nå ligger til rette for å sørge for synlige resultater. I løpet av et års tid er jeg ganske sikker på at vi vil ha gode resultater å vise til, sier Graer.

Norges ambassadør: – Vi må lære av dette

”

Dette handler om forventninger. Forventningene om hva man kunne få til på kort tid har vært for høye. Altfor høye.

Ronald Isaacson, Verdensbankens operative leder for flergiverfondet MDTF.

• TOR AKSEL BOLLE

– Skulle vi gjort ting om igjen, ville vi nok valgt en modell hvor FN fikk ansvaret for å sørge for at en del grunnleggende behov raskt ble dekket og at flergiverfondet samtidig jobbet med langsiktig utvikling, sier Fridtjov Thorkildsen, Norges ambassadør i Sudan.

UD-mannen har lang erfaring fra det afrikanske landet og var sentral både i den norske innsatsen i fredsprosessen og i samarbeidet med sørsudanske myndigheter. Han forteller at hvis det blir aktuelt med en samordnet internasjonal innsats for å utvikle Darfur-provinsen så vil man bruke en modell hvor mer bruk blir satt av til å skape raske resultater.

– Vi må selvfølgelig lære av dette. Det er helt klart at Verdensbankens tidkrevende prosedyrer har skapt en del problemer. Men samtidig har disse prosedyrene også fordeler, blant annet minsker de sjansene for korrupsjon, sier Thorkildsen.

Den norske ambassadøren har også forståelse for at mange føler at Verdensbanken lovet mer enn den

kunne holde.

– La meg si det slik: Verdensbankens presentasjon av sitt opplegg for fondene bidro ikke til å tydeliggjøre de store utfordringene man sto overfor i utføringen av oppdraget, sier Thorkildsen. Han mener det er svært beklagelig at de to organisasjonene ikke klarer å samarbeide skikkelig i Sør-Sudan.

– Det er et stort problem at uenighet om regler gjør at masse penger står ubrukt. Norge og flere andre givere jobber nå hardt for å legge press på Verdensbanken og FN sentralt, slik at man kan finne en løsning på dette, sier han.

Thorkildsen sier at han forstår frustrasjonen fra sørsudansk side, men peker også på at den ferske regjeringen sliter med egne problemer.

– De har jo takket være fredsavtalen betydelige inntekter, mye av disse pengene sliter de med å bruke på grunn av egne kapasitetsproblemer. Det kan av og til være lett å skyld på givelandene for manglende resultater, sier Thorkildsen.

Det Norske Misjonsselskap (NMS) sin visjon er: En levende, handlende og misjonerende kirke i alle land. Arbeidet er delt inn i tre programmer: Evangelisering og menighetsbygging, Diakoni og bistand, Ledelse og organisasjon.

Det Norske Misjonsselskap

Prosjektrådgiver i Etiopia

Det er ledig stilling som rådgiver i utviklingsorganisasjonen i vår etiopiske samarbeidskirke. Et tverrfaglig team bistår ulike prosjekter i hele landet.

Den som ansettes må ha erfaring fra ett eller flere av følgende områder:

- regnskap
- økonomi og administrasjon
- prosjektarbeid og deltakende metode i bistandsarbeid

Kunnskap om landsbyutvikling i den tredje verden og/eller erfaring fra bistandsarbeid er også ønskelig.

Gjennom den lokale kirken støtter NMS flere prosjekter i Vest-Etiopia. Blant andre tre landsbyutviklingsprosjekter, to fistula-prosjekter, et hiv/aids-prosjekt og et rettighetsprosjekt. Prosjektene ledes og drives av lokalt ansatte. Rådgiverens hovedoppgave blir å styrke og følge opp prosjektadministrasjon, planlegging og økonomistyring; både direkte med prosjektene, med kirken i Etiopia, med NMS og givere i Norge.

Det vil bli lagt til rette for språklæring og innføring i kultur (høst 07), men søkeren må beherske engelsk som arbeidsspråk. Bolig i Addis Ababa. En del reising må påregnes. Oppstart med 10 ukers misjons- og bistandsfaglig kurs på Misjonshøgskolen i Stavanger i april.

Mer informasjon om denne og andre stillinger på www.nms.no. Der finner du også eget søknadsskjema.

For spørsmål ut over dette, ta kontakt med landkoordinator Per Ivar Johansen, pji@nms.no, eller programleder Jakob Vea, jve@nms.no, tlf. 51 51 61 00.

Søknadsfrist: 15. november 2006

Sandinist-høvding Daniel Ortega frir til Nicaraguas fattige

Valgkamp full av fagre løfter om en bedre framtid

MANAGUA (b-a): I avisen La Prensa meningsmåling en drøy måned før valget 5. november leder Daniel Ortegas sandinistparti med 31 prosent, etterfulgt av det nystartede liberale partiet ALN med 26 prosent. De samme politikerne som har gjort befolkningen fattigere og landet mer korrupt, lover nå slutt på korrupsjonen og folket i arbeid.

• I NICARAGUA:
LIV RØHNEBÆK BJERGENE

– Jeg stemmer på Daniel Ortega fordi han vil hjelpe oss fattige, sier Paula Gomez, trebarnsmor og bestemor til tre. Nå er hun sammen med barn og barnebarn i en av Managuas mange fattige bydeler for å hylle sandinistleder Ortega på valgkampturné.

– Daniel vil gi oss nye arbeidsplasser, lære oss å lese og skrive uten at det skal koste oss noe og gi oss gratis helsetjenester, sier sandiniststøtterne Felix Tereno Aroliga og Aida Morena – også de bosatt i Managuas fattigkvarter.

Et hav av rosa capser – Ortegas nye valgkampfarge sammen med lyseblått og hvitt – venter på at den gamle geriljalederen skal vise seg for folket. For fjerde gang forsøker Ortega å bli Nicaraguas president. Skal han vinne første valgongang, må han i utgangspunktet få 40 prosent av stemmene. En avtale med PLCs partihovding Arnoldo Aleman gjør at Ortega også vinner dersom han oppnår 35 prosent av stemmene og nummer to ikke får mer enn 29 prosent av stemmene.

Ortega i ny drakt. Med ett beveger

NORSK BISTAND

■ I 2006 var norsk bistand til Nicaragua på 90 millioner kroner. I tillegg kommer støtte via norske frivillige organisasjoner.

Daniel Ortega (61) på valgkamp i Managuas fattigstrøk, der han fremstår som en familiens, fredens og forsoningsmann. FOTO: LIV R. BJERGENE

folkemengden seg. «Han kommer», ropes det. Og med ett er han der – på planeten av en lastebil sammen med sin nye kone, Rosario Murillo. Militæruniformen er byttet ut med hvit skjorte. Den gamle geriljakrigeren ønsker å framstå som en fredens, forsonings og redningsmann. I et land hvor katolisismen sterkt, avbildes han til stadighet

sammen med landets pensjonerte kardinal. Slike valgkambilder er viktige for en mann som er skilt og gift på nytt, og som er anklaget av stedatteren, Zoilamérica Narvarez, for seksuelt misbruk fra hun var 13 til 19 år. Tross flere anmeldelser er saken aldri blitt rettslig behandlet i rettsapparatet. Ortega er også anklaget overfor den Interamerikanske

Kommisjonen for Menneskerettigheter for drap, tortur, forsvinninger og tvangsforflytning av sivile på Atlanterhavskysten i forbindelse med Contras-krigen på 80-tallet.

Ortega vinker – løfter opp et lite barn og kysser det faderlig – mens massen jangler. Ut fra lydanlegget lyder sandinistpartiet FSLNs valgkampsang:

FSLN OG ORTEGA

■ FSLN (den sandinistiske frigjøringsfront) ble dannet i 1961. Daniel Ortega har vært blant lederne siden 1967. Geriljakrig på 1960- og 70-tallet endte i 1979 med at Nicaraguas diktator, Somoza, måtte gi fra seg makten.

■ En junta ledet av Ortega, regjerte landet fram til 1984. Da ble Ortega valgt til president.

■ I 1990 tapte han valget for Violeta Barrios de Chamorro og hennes anti-sandinistiske allianse.

■ Under Ortegas siste dager som president ble en rekke beslaglagte eiendommer gitt til høytstående medlemmer i FSLN – inkludert Ortega. I Nicaragua omtales dette røveriet som «La Piñata»

■ Ortega stilte som presidentkandidat også i 1996 og 2002, uten å lykkes.

– Aleman ønsker sandinist-seier, mener analytiker

NICARAGUA

Politisk analytiker Carlos Tünnermann mener eks-president og PLC-leder Arnoldo Aleman egentlig satser på at sandinistene skal vinne. Da vil pakten mellom Aleman og Ortega fortsette, og de to vil sammen ha kontroll over alle viktige politiske institusjoner i landet – inklusive presidentembetet. PLCs presidentkandidat Rizo har ifølge Tünnermann liten sjans til å nå opp.

– Han er altfor tydelig Alemans mann. Det liker ikke folk, sier han.

Splittet opposisjon. Tünnermann mener det derfor i realiteten er to mulige utfall av valget: En seier for Daniel Ortega og sandinistene eller en seier for alliansen Montealegre/Jarquín.

– Daniel Ortega er svært nervøs. Ved forrige valg hadde han en velgeroppslutning på 40 prosent før valget, nå er den kun på 31 prosent. Det som taler til hans fordel, er at opposisjonen mot han i større grad enn

Dr. Carlos Tünnermann, politisk analytiker.

tidligere fått kirkens støtte, sier Tünnermann – selv tidligere utdanningsminister for sandinistene fra 1980 til 1984, og nå rådgiver for UNESCO og aktiv i bevegelsen «For Nicaragua».

– Ortega er nå blitt en forsoningsmann, en kirkens mann der alt aggressivt og militært fra tidligere kampanjer er borte. Han bruker dessuten mest valgkampenger – noe som gir han et forsprang på de andre, sier Tünnermann.

Han mener imidlertid at det som taler imot Ortega først og fremst er det faktum at han i sin tid var en dårlig president.

– Han overløt over 18 milliarder dollar i gjeld til sin politiske etterfølger, Ortega og hans partifeller stjal dessuten alt det de kunne komme over da i perioden fra valgnederlaget i 1990 var et faktum og til den nye regjeringen var på plass – et historisk politisk røveri som i Nicaragua omtales som «Piñataen».

– Men ikke minst er folk redde

for ny krig – en situasjon hvor vi som på 80-tallet blir en blokk mot USA.

Mulig kongressflertall. Tünnermann mener MRS og ALN har en reell sjans for flertall i kongressen.

– I henhold til meningsmålingen i La Prensa vil de to partiene få totalt 46 kongressmedlemmer. Før de ett medlem til, har de flertall. Da vil i så fall president og kongress stå sammen, forteller han.

Han mener at Montealegres og Jarquíns strategi er at de håper på mindre enn 35 prosent oppslutning for Ortega i første valgongang.

– Ingen tror at Ortega vil kunne vinne en andre runde. Taper han første valgongang, vil velgerne i andre valgongang samle seg om ALN og MRS, mener Tünnermann.

Han spår en tøff sluttsputt i kampen om makten. – For Daniel Ortega er dette hans siste mulighet for å vinne. Ortega og Aleman vil derfor gjøre alt de kan for seier 5. november.

Stem på nummer 9, Eduardo Montealegre, oppfordrer disse jentene.

FOTO: LIV RØHNEBÆK BJERGENE

«La oss gå sammen om en lysere framtid» til Beatlesmelodien «Give peace a chance».

USAs favoritt. Ortegas viktigste politiske utfordrer er Eduardo Montealegre – lederen for den nystartede liberale alliansen ALN (Alianza Liberal Nicaraguense). ALN har kamp mot korrupsjon, flere arbeidsplasser og å få slutt på pakten mellom Aleman og Ortega som sine viktigste valgkamp saker.

Montealegre har solid partibok i PLC og var finansminister og stabs-sjef under Bolaños og utenriksminister under Aleman. Han ble imidlertid sparket ut av partiet på grunn av sin kritikk mot korrupsjon. Nå blir han selv rammet hardt av korrupsjonsanklager fra sine politiske motstandere, som hevder at også Montealegre var en del av den omfattende korrupsjonen som fant sted under Arnoldo Alemans regjeringstid.

– Eduardo Montealegre har, i motsetning til sine motstandere, kvitteringer som viser at han ikke deltok i den korrupsjonen, sier Mauricio Montealegre, fetter til Eduardo og talsmann for ALN, og viser fram kvitteringsutskriftene som bevis.

Skattefrie dollar. Han forklarer at korrupsjonen under Alemans presidentperiode ikke var mulig å se i budsjettene. Med givernes vesig-nelse ble halvparten av lønningene utbetalt i nasjonal valuta, cordobas, resten i dollar.

– Det gale var at det ikke ble betalt skatt på lønningene som ble utbetalt i dollar. Montealegre gjorde imidlertid det – i motsetning til de andre, hevder ALNs talsmann.

Han forteller at ALN nå frykter at FSLN og PLC vil fabrikkere bevis mot Eduardo Montealegre i et forsøk på å få stanset ALNs kamp om makten.

USA gjør på sin side det de kan for å backe opp ALN. Så tydelig er støtten fra USA at mange advarer mot den amerikanske innblanding i nicaraguansk innenrikspolitikk, og frykter at folk i ren protest vil stemme på Ortega.

– USA må passe seg slik at støtten ikke blir til et dødsnytt for Montealegre, sier Norges ambassadør i Nicaragua, Kristen Christensen.

Sammen mot pakten. Et annet politisk alternativ i Nicaragua, MRS (Movimiento Renovador Sandinistas), står sammen med ALN om å få fjernet pakten mellom Aleman og Orte-

ga. MRS ledes av Edmundo Jarquin. På meningsmålingen til La Prensa oppnår MRS 15,9 prosent av stemmene.

Mauricio Montealegre åpner opp for at ALN og MRS eventuelt kan komme til å samle seg om én felles presidentkandidat, for derved å stå sterkere.

– Vi vil støtte alt som stanser pakten og korrupsjonen, sier han.

Han forklarer at ALN nå håper at Montealegre skal ende opp som det sterkeste liberale alternativet i første valgongang.

– Da vil de som i utgangspunktet har stemt PLC samle seg om Eduardo Montealegre i andre omgang, forteller han.

Ortega, som satser alt på at han skal vinne i første runde, vil ifølge politiske analytikere neppe kunne vinne en andre valgongang. I så fall kan Montealegre og Jarquin ende opp som de sterkeste kandidatene.

– Da vil vi få bukt med pakten og forslaget om konstitusjonelle endringer for å begrense presidents makt. Det vil være en stor framgang for nicaraguansk demokrati, sier Mauricio Montealegre.

Svekket liberalt parti. – PLC er fremdeles den ledende demokratiske makten i Nicaragua. Vi har det beste programmet og vår kandidat José Rizo er den som gir best garanti for en fortsatt demokratisk utvikling, sier Roger Cerda, økonomisk rådgiver for PLCs presidentkandidat.

Rizo var tidligere visepresident for Bolaños, men er i dag Alemans mann. Men slår meningsmålingene til, er veien fram til fortsatt PLC-styre lang. Partiet ligger an til å få om lag 16 prosent av stemmene, mot 56 prosent i 2001.

Cerda mener at Nicaragua har hatt framgang under PLCs styre. Han viser til bedre veier, utdanning og helsesentre.

– Dessuten har vi fått redusert utenlandsgjelden kraftig, noe som har gitt oss tilgang på nye bistandsmidler og kreditter – alt til fordel for landet, sier Cerda.

Han mener imidlertid at PLC under sittende president Bolaños styre er blitt svekket, først og fremst

”

Jeg stemmer på Daniel Ortega fordi han vil hjelpe oss fattige.

Paula Gomez, sandiniststøtterne.

på grunn av Bolaños klønete kamp mot korrupsjon.

– Kampen mot korrupsjon ble i for stor grad politisert og rettet mot politiske motstandere innad i PLC, sier Cerda – en oppfatning som deles av mange, også utenfor PLC.

PAKTEN

■ Nicaraguansk politikk har tradisjonelt vært preget av pakter – avtaler – mellom ulike parter. Under Alemans presidentperiode ble det dannet en strategisk allianse med Daniel Ortega. Ved å gi nøkkelpersoner i sandinistpartiet viktige offentlige posisjoner, kunne Aleman styre uten opposisjon i kongressen – og slik også holde korrupsjonen skjult. Pakten er blitt opprettholdt også under Bolaños.

PLC OG ALEMAN

■ Det liberale partiet PLC (Partido Liberal Constitucionalista) ledes av tidligere president **Arnoldo Aleman** (bildet), som vant valget i 1996. Aleman ble etterfulgt av partifelle **Enrique Bolaños** ved presidentvalget i 2002. Sistnevnte innledet raskt en jakt på påstått korrupte partifeller, blant dem Aleman.

■ I 2003 ble Aleman dømt til 20 års fengsel for korrupsjon. Transparency International (TI) rangerer Aleman som historiens niende mest korrupte leder og mener han kan ha stjålet anslagsvis 100 millioner dollar fra det nicaraguanske folket. Rettsaken pågår ennå.

Både Juana og Garcia har ID-kort og skal stemme.

– Vi skal stemme på Eduardo Montealegre, forteller de to.

– Han kommer ikke med så store løfter som de andre, sier Eric.

– Har dere noen drømmer for framtid?

– Det er vanskelig å ha noen drømmer. Her dreier alt seg om å overleve fra dag til dag. Men jeg håper at barna mine skal bo et annet sted enn her, sier Juana.

Skyhøye lønninger. I grell kontrast til livet på Chureca er oversikten organisasjonen Etica y Transparencia, en lokal variant av Transparency International (TI), gir over lederlønningene i nicaraguansk politikk:

Ministre i regjeringen: Om lag 100 500 kroner i måneden – halvparten utbetales i lønn, resten i form av frynsegoder som kjøretøy, diett-penger, drivstoff og kredittkort.

Kongressmedlemmer: Om lag 67 000 kroner i måneden.

Lite framtidshåp på søppelfyllinga

NICARAGUA

MANAGUA (b-a): Med det liberale partiet PLC ved makten i to perioder har levestandarden for Nicaraguas fattige blitt verre. FN-tall viser at 80 prosent av befolkningen lever for under to dollar dagen. En levekårsundersøkelse som kartlegger forholdene i landet er ferdig, men inneholder for mye dårlig nytt for myndighetene til å kunne bli offentliggjort før en valgkamp.

Den enorme søppelplassen i sentrum av Managua, Chureca, er en god illustrasjon på forfallet. Her bodde det ifølge Redd Barna 80-120 mennesker i 1992. I dag er tallet mellom 1100 og 1200 fastboende – samt flere tusen tilreisende søppelplukkere.

Barn i søppel. Scenen er som tatt ut av en film om livet på jorda etter en enorm katastrofe: Søppel så langt øyet kan se, røyk som svir i øyne og lunger fra bål som brenner, en kvalmende stank, utmagrede kyr som leter etter mat i søppelberget og ikke

I dag bor det mellom 1100 og 1200 mennesker på denne søppelfyllinga i Managua. FOTO: LIV R. BJERGENE

minst: Tynne, sotete barn som med ubeskyttede hender leter i søppelberget etter plastavfall for gjenvinning.

Morelia (10) har aldri opplevd noe annet. Hun er født her i Chureca. Det er også hennes to yngre søs-

ken på seks og to år.

Mamma Juana Garcia (26) og pappa Eric Gonzales (33) har bodd på søppelfyllinga i 18 år.

– Vi kan tjene opptil 60 cordobas (om lag 23 kroner) om dagen på å plukke søppel, forteller Juana.

Overraskende omkamp for Lula

Må igjennom ny runde mot sosialdemokratisk utfordrer

SALVADOR (b-a): Brasils president Luiz Inacio Lula da Silva regnet med knockout i første runde mot utfordreren Geraldo Alckmin. Men i stedet blir valget avgjort 29. oktober. Alckmin er nå mer offensiv og har mediene som heilagjeng.

• I BRASIL:
ROAR NERDAL

BRASIL

I vårsola i bakgården ved det føderale universitet i Bahia sitter fem unge journaliststudenter og diskuterer presidentvalget i Brasil. De prøver å finne ut av hvorfor ingen meningsmålinger greide å registrere det som de politiske kommentatorene nesten ikke tørde håpe på: nemlig at Lula ikke vant i første runde.

Presidenten uteble. – Jeg tror det var flere faktorer. At presidenten ikke stilte til valgdebatt fredagen før valget, hadde stor betydning, sier Rodrigo Lessa (19)

– Og alle mediene viste bilder av pengene som skulle brukes til å kjøpe «et dossier» for å skade de politiske motstanderne til Lula, sier Arabi Guerreiro (25).

Dossieret er det som på godt norsk kalles «drittpakke». Tre uker før valget ble flere personer knyttet til Lulas parti PT arrestert av det føderale politiet med 1,75 millioner reais (cirka 5 millioner kroner). Pengene skulle brukes for å koble guvernør Jose Serra og Lulas utfordrer Geraldo Alckmin fra PSDB til en av de største korrupsjonssakene i Brasil.

Etikk. – Etikk blir det viktigste spørsmålet i valgkampen nå, mener Mariana Alcântara (23).

– Det første debattprogrammet mellom Lula og Alckmin viste at Alckmin er på offensiven. Jeg hadde ikke ventet at han skulle være så aggressiv, sier Alana Câmara (18).

Den tidligere anestesilege Alckmin hadde under første del av valgkampen en karisma som, ifølge stu-

Lula viser optimistisk fram tommelen under et valg møte i Valparaiso 12. oktober. Ifølge en meningsmåling ledet han på dette tidspunkt med 12 prosent på utfordreren Alckmin.

FOTO:SCANPIX/AFP PHOTO/EVARISTO SA

dentene, «tydet på at han neppe trengte å bruke bedøvelse for å få pasientene til å sove». Men etter å ha fått til en 2. runde, er han blitt mer giftig i sine stikk mot Lula. Men Lula økte sin ledelse til 12 prosent i den andre meningsmålingen som er offentliggjort etter første runde, ifølge gallup-instituttet Datafolha 11. oktober.

Kommentatoren Samuel Celestino i analyseselskapet «A Tarde» mener at Alckmin taper valgereg med sin nye aggressive stil.

– Jeg vil fortsette med Mike Tyson-stilen, sier Alckmin til Radio Bandeirantes.

Lulas sosialdemokratiske utfordrer mener samtidig at meningsmålingene ikke er til stole å på.

– Meningsmålingen for første runde viste feil. Her i Bahia tapte høyresiden guvernørvalget, selv om han ledet med over 20 prosent mot kandidaten fra PT, sier Guerreiro.

Delt. Første runde viste også at Brasil er delt. I de fattige delstatene i nord fikk Lula nesten 67 prosent av stemmene. I det «rike» sør var Alckmin langt sterkere enn noen hadde antatt. En meningsmåling fra Vox Populi viser at Lula har økt til 75 prosent av stemmene i nord, mens Alckmin fortsatt leder med 55 prosent av stemmene i sør.

– Her i Salvador vil Lula fortsatt være vinneren. Han får mange stemmer for Bolsa Familia (hjelp som ytes til fattige familier, red. anm). Og siden den nye guvernøren er fra samme parti som Lula, er mange redd at Alckmin vil kutte i slike sosiale stønader. Det har vært gjort tidligere av politikere som vil straffe velgere som ikke stemmer riktig, sier Guerreiro.

Støtter Alckmin. Alle store innflytelsesrike medier i Brasil støtter Alckmin. Selv om mange av korrupsjonsskandalene som er blitt avslørt under regjeringen Lula har startet opp under den forrige presidenten, fokuserer mediene stort sett på PTs rolle.

– Dette skyldes at eierne av mediene selv er politikere og har politiske ambisjoner, sier Lessa.

Også journalistene er blitt mindre Lula-vennlige de siste fire årene. Ifølge fagbladet for journalistikk og kommunikasjon: Imprensa, leder Alckmin klart foran Lula i redaksjonene – med 31 prosent mot 20 for Lula.

Ingen av studentene vi snakker med støttet Lula i første runde. Men de stemmer heller ikke Alckmin.

– Det blir verre med Alckmin. Det er de enige om.

Liten forskjell. Det er små forskjeller på hvordan det antas at de to kandidatene kommer til å styre Brasil. For eksempel steg ikke børsen nevneverdig da det plutselig ble en mulighet for en mer næringslivsvennlig president. Den økonomiske politikken vil ligge fast.

Redd Barna

Redd Barna kjemper for barns rettigheter og for at barn skal leve et verdig liv - uansett hvem de er og hvor de bor. Vi er medlem av Den internasjonale Redd Barna-alliansen som arbeider for og med barn i mer enn 110 land. Det gjør oss til verdens største bevegelse for barn.

Utfordring med mening

Redd Barna søker kandidater til følgende stillinger:

Landrepresentant til Nicaragua

Koordinator for Uganda (hovedkontoret)

For fullstendig utlysning, se www.reddbarna.no

www.reddbarna.no

WFP yter god matvarehjelp

AV JOHN POWELL,
VERDENS MATVAREPROGRAM

BISTANDSDEBATT

VERDENS MATVAREPROGRAM (WFP) har i mer enn 40 år hatt et tett samarbeid med Norge. Sammen har vi hjulpet ofre for humanitære katastrofer, og gitt bistand til sultende mennesker for at de skal kunne forbedre livene sine. Våre medarbeidere i felt arbeider daglig for å bekjempe sult, side om side med kollegaer fra Norad, Flyktinghjelpen og Norges Røde Kors.

På bakgrunn av dette ble vi litt overrasket over to artikler i forrige nummer av Bistandsaktuelt: et intervju med den tidligere norske ambassadøren i Zambia, Terje Vigtel, og en kommentar av Utviklingsminister Erik Solheim.

Det er vanskelig å diskutere matvarehjelp uten å skille mellom matbistand gitt under katastrofer, og mat gitt for å fremme utvikling. Det er som å sammenligne arbeidet som blir gjort på et akuttmottak med vaksinerings for forhindring av sykdom. Begge tiltak er viktige, men de fungerer på ulikt vis.

UNDER EN HUMANITÆR krise må vår første prioritet være å redde liv, som det er på et akuttmottak på et sykehus. Vår viktigste oppgave er å så hurtig som mulig sørge for tilstrekkelige nødhjelpsrasjoner til å kunne holde de rammede menneskene i live, og å gjøre dette med de lavest mulige omkostninger. Hvis maten er tilgjengelig lokalt, og vi har pengene til å kjøpe den, vil den ha førsteprioritet.

Men matkriser oppstår ofte nettopp på grunn av at det er mangel på mat, og et massivt oppkjøp på det lokale markedet risikerer å medføre økende priser, sånn at de som hittil har vært i stand til å kjøpe maten,

debatt

Et massivt oppkjøp på det lokale markedet kan medføre økende priser. Dermed rammes folk med dårlig råd.

ikke lenger har råd. De menneskene som er avhengig av matvarehjelp fra WFP har ofte ingen kjøpekraft.

Under den massive tørken i Zambia måtte WFP balansere mellom å hjelpe lokale bønder ved å kjøpe avlingen deres, og å ikke påvirke prisene slik at vanlige mennesker ikke lenger kunne kjøpe mat på markedet.

WFP har siden 2002 kjøpt 210 000 tonn mat i Zambia til en verdi av 317 millioner norske kroner. Mengden er et resultat av to sammenfallende faktorer: ubundne

– Vi må våge å si nei

Norsk ambassadør jobbet for å hindre matvarehjelp

– Bistandsgivere bør oftere si nei til å yte bistand. Vi påtar oss for mange og feil oppgaver, sier Norges ambassadør i Zambia Terje Vigtel.

• GUNNAR ZACHRISEN
Ambassadøren, med lang fartstid både fra Norad og utearbeid i Afrika, advarer mot en type bistand som skaper avhengighet. Dette er bistand som fratar mottakerlandets befolkning evne, lyst og vilje til selv å kunne påvirke sin utvikling. Som eksempel viser han til tørken som rammet flere land i Det sørlige Afrika tidligere i år – og ropet om nødhjelp til de sultende.

– Jeg har brukt mye tid på å prøve å unngå internasjonal matvarehjelp til Zambia, sier han.

Nok mat i landet. Zambia-ambassadøren mener internasjonale organisasjoner, media og enkelte lokale pressgrupper skapte et falskt bilde av matmangel. Ifølge Vigtel var det i Zambia en «moderat» tørkeperiode, og det fantes nok mat.

– I ethvert land i Afrika vil det alltid – og særlig for regntida kommer

FAKSIMILE: BISTANDSAKTUELT 7-2006

negativ effekt på prisene på avlinger produsert lokalt, noe som virker demotiverende på de lokale bøndene, og gjorde at de ikke økte produksjonen sin.

WFP har derfor – med aktiv rettleiing fra Norge som sitter i styret – utviklet et omfattende system for å vurdere behov, kalkulere markedsfaktorer, velge riktig intervensjon og overvåke virkningene av hjelpen.

Allt dette for å sikre at organisasjonens bistand forbedrer livene til de sultende menneskene, uten å gjøre skade på den lokale økonomien.

Tusenårsråmene setter «å utrydde sult og ekstrem fattigdom» øverst på sin prioriteringsliste. Mens store framskritt blir gjort når det gjelder fattigdom – som har minsket med mer enn 20 prosent de siste tiårene, gjør vi ingen framskritt når det gjelder sult. På midten av 1990-tallet var det 815 millioner kronisk sultne mennesker i verden. I dag har tallet steget til 852 millioner. Sult dreper hver dag 25 000 mennesker; flere enn hiv/aids, tuberkulose og malaria til sammen.

Verdens Matvareprogram og våre partnere i giver- og mottakerland, er forpliktet til å gjøre slutt på sult i verden. Matvarehjelp er et verktøy for å nå målet.

John Powell er visedirektør i Verdens Matvareprogram (WFP).

(En lengre versjon av innlegget finnes på vår webside www.bistandsaktuelt.no/forum. Intervjuet med ambassadør Terje Vigtel ligger på www.bistandsaktuelt.no

Vi vil følge opp Rattsø-rapporten

AV FINN ARNE MOSKVIL, NORAD

RATTSØ-RAPPORTEN

PROFESSOR JØRN RATTSØ kommenterer i sitt innlegg «Forutsigbar kritikk» i Bistandsaktuelt 7/2006 reaksjonene på Rattsø-utvalgets rapport om sivilsamfunnets rolle som kanal i norsk bistand. Dette er et innlegg som Norad mener fortjener et tilsvarende, og vi vil gjerne klargjøre hva som blir Norad/Utenriksdepartementets oppfølging av utvalgets anbefalinger.

Rattsø-rapporten er ikke «begravet» (slik Bistandsaktuelt skriver i en tittel i nr. 7/2006). Den har flere interessante (og radikale) anbefalinger, men rapporten i seg selv er rett og slett ikke faglig god nok til at vi på grunnlag av den alene kan gjøre store omveltninger i norsk bistand til og via sivilt samfunn.

Fra Norad/UDs side ønsker vi imidlertid å utrede videre flere av utvalgets anbefalinger:

(a) Styresett er viktig, men ikke eneste faktor. En rigid modell hvor man skiller mellom godt og dårlig styresett, er verken mulig eller hensiktsmessig. Bedre studier av sivilsamfunns rolle på landnivå er viktig, noe som fordrer en analyse av forholdene i landet (herunder styresett, men også mye annet) og en vurdering av hva sivilt samfunns rolle bør være i landet.

(b) Begrepet «naturlig partner» er interessant, men kan ikke være eneste samarbeidsform. Dessuten mangler det empirisk belegg for ut-

debatt

Utvikling skapes av folk som brenner for det. Vi skal sørge for, at det skjer profesjonelt og med kvalitet og effekt.

valgets påstander om såkalte «naturlige partnere» fortrinn som bistandsaktører.

(c) Kanalisering av mer direkte støtte til sivilt samfunn i sør kan i utgangspunktet være en god idé, men inneholder klare fallgruver. Her er det behov for å se nærmere på metodikk og modeller for å unngå rolleblanding, spesielt i forbindelse med rettighetsarbeid.

(d) Prekvalifisering/anbud/flere paraplyer - disse anbefalingene er tatt inn i Norad/UDs store arbeid med forbedring og harmonisering av tilskuddsforvaltningen.

Konklusjon: Rattsø-utvalgets rapport har bidratt til å sette søkelys på det sivile samfunn som kanal for norsk bistand. Dersom det lykkes Norad å sørge for at all norsk bistand er av god kvalitet og gir resultater, så vil vi bli svært fornøyd. Vi ønsker det således velkommen hvis våre partnere (både myndigheter og sivilsamfunn i utviklingslandene og norske sivilsamfunnsorganisasjoner) selv har prioriteteringer de vil og kan fremme. Utvikling skapes av folk som brenner for det. Vi skal sørge for at det skjer profesjonelt og med kvalitet og effekt. Dersom bistandsdebatten – herunder debatten om det sivile samfunns rolle i bistanden – nå kan dreies mot nettopp disse sentrale utfordringene, vil Rattsø-rapporten ha hatt sin misjon.

Finn Arne Moskvil, fungerende avdelingsdirektør Avdeling for sivilt samfunn, Norad.

ANNONSE

søker koordinator i 50% stilling

Idégruppen Nord/Sør er en nettverksorganisasjon som ønsker å være brobygger mellom utviklingsforskere, byråkrati og frivillige bistandsorganisasjoner i Norge. Idégruppen Nord-Sør arrangerer konferanser, seminarer og debatter om aktuelle utviklingspolitiske tema, eller med utgangspunkt i aktuell utviklingsforskning. Idégruppens eneste lønnete medarbeider er en koordinator i 50% stilling. Denne stillingen er nå ledig. Stillingen er avhengig av årlig godkjenning fra NORAD, men er i utgangspunktet en åremålsstilling for 4 år.

Koordinatoren tar seg av faglig og praktisk arbeid med Idégruppens arrangementer, samt den daglige driften. Innenfor de rammer styret fastsetter er koordinatorens oppgaver varierte og mye av arbeidet er basert på egne initiativ. Det er viktig at koordinatoren har et godt kontaktnett innenfor norsk utviklingsforskning, bistands- og NGO miljøer.

Koordinatoren må minimum ha akademiske kvalifikasjoner på master/hovedfagsnivå innenfor et fagfelt relevant for utviklingsforskning. Videre må kandidaten ha arbeidserfaring fra relevante miljøer, gjerne internasjonalt. Det er også ønskelig med informasjonsfaglig – og formidlingserfaring. Det er ønskelig at Idégruppens aktiviteter har sitt nedslagsfelt i ulike regioner i landet, og en vil også vurdere Idégruppens geografiske plassering. Kandidater til stillingen utenfor Oslo-regionen oppfordres til å søke. Stillingen lønnes som stipendiat (lønnstrinn 37-45).

Kortfattet søknad med CV (med attester, vitnemål og 2 referanser) mottas pr e-post rettet til styret v/Ellinor Melbye på idegruppen@idegruppen.no.

Søknadsfrist er 1. november.

Spørsmål om stillingen kan rettes til tidligere informasjonsleder Ketil Fred Hansen på telefon 51 09 54 07 den 26. eller 27. oktober.

GERALDO ALCKMIN

■ Kandidat for en allianse som består av partier til høyre. Tilhører PSDB – som er sosialdemokratisk.

■ Født i 1952.
■ Utdannet anestesilege, men har vært politiker siden 1972.
■ Ble guvernør i São Paulo i 2001.

LULA

■ Kandidat for en venstreallianse. Tilhører det sosialdemokratiske partiet PT.
■ Født i 1945.
■ Er mekaniker. Etter at han kappet av seg venstre lillefinger, begynte han karrieren i fagforeningen.
■ Ble valgt til president i 2002 i sitt fjerde forsøk.

Skoleelev? Student? Helsearbeider?

Helsegaper er en avis om helse, globalisering og fattigdom. Du kan laste ned avisen elektronisk eller bestille papirutgaven på www.norad.no

Kina lukter olje i Sør

Oljetørst er hoveddrivkraft bak Kinas økende Afrika-interesse, mener forsker

Kinas bekymring for egen energisikkerhet er en helt sentral drivkraft bak landets økende engasjement i Afrika, mener seniorøkonom i ECON Bjørn Brandtzæg.

KINA I AFRIKA

Foreløpig har giganten i Øst ikke bygget seg opp virkelige strategiske petroleumsreserver i tilfelle krise og landet er svært avhengig av import fra utlandet. – Så lenge de internasjonale oljemarkedene fungerer godt, er ikke oljeimport-avhengigheten i seg selv noe stort problem. Men skulle man få en situasjon med mindre tilgang på olje, for eksempel som følge av en krig i Midtøsten eller en konflikt med USA, kan dette bli et sjokk for kinesisk økonomi, sier han.

Bjørn Brandtzæg, seniorøkonom i ECON.

Brandtzæg er en av flere forskere som nylig har bidratt til en studie som Utenriksdepartementet har bestilt om Kinas økende rolle i Afrika og mulige implikasjoner for norsk utviklingspolitikk. Argumentasjonen rundt Kinas «oljetørst» er blant de viktigste i studien.

ECON-forskeren viser til at Kina i dag bare råder over 1,3 prosent av verdens oljereserver, noe som gjør at landet i stadig økende grad må importere for å dekke behovene i den voksende økonomien. Det internasjonale energibyrået (IEA) spår en kinesisk oljeimportavhengighet på 80 prosent allerede i 2030.

Statsoljeselskaper. – Kina følger ulike strategier for å motvirke sin oljeavhengighet, blant annet blir de fire største kinesiske statsoljeselskapene stadig mer aktive internasjonalt, sier Brandtzæg.

Selskapene kjøper seg inn i oljeselskaper i andre land, og de er aktive i budrunder når nye blokker legges ut.

– Afrika er attraktivt fordi kontinentet fortsatt har store uutviklede ressurser. Mens Afrika har 9,5 prosent av verdens oppdagede oljeresurser, står det for 25 prosent av alle nyoppdagede ressurser i 2004-2005, sier ECON-økonomen.

Han mener at Kina nå aktivt prøver å vri sin langsiktige importav-

Et kinesisk flagg vaier i vinden fra en oljetanker utenfor havnebyen Zhoushan. Ønsket om trygge oljeleveranser er en hovedstrategi bak Kinas Afrika-ekspansjon, mener forskere.

FOTO: SCANPIX/AP/EUGENE HOSHIO

Økonomi

hengighet bort fra utrygge regioner som Midtøsten og områder der USA har stor innflytelse. Derfor har de kastet sine egne på de fem viktigste oljeproducentene i Afrika: Libya, Nigeria, Algerie, Angola og Sudan. Alle

»

Norske ambassader har fått streng beskjed om å etablere en tettere utenriks- og utviklingspolitisk dialog med Kina.

Erik Solheim, utviklingsministeren.

Solheim: Kina forandrer Afrika

• **GUNNAR ZACHRISEN** BEIJING (b-a): – Kinas engasjement utgjør i dag den største endringsfaktor for det afrikanske kontinentet, sier utviklingsminister Erik Solheim.

Han viser til at kinesiske investeringer allerede utgjør et alternativ til Vesten, at kineserne bidrar til teknologioverføring og at billige kinesiske forbruksvarer er med å gjøre livet enklere og billigere for millioner av fattige afrikanere.

– Det er i all hovedsak grunn til å se positivt på Kinas økende rolle i Afrika. Blant annet har jeg stor tro på at Kina vil bygge ut nødvendig infrastruktur i Afrika billigere og

er de land som på ulik måte sliter med betydelige problemer knyttet til styresett, enten det gjelder udemokratisk styre, manglende åpenhet eller korrupsjon.

Røffe regimer. – Kina har en lang utenrikspolitisk tradisjon for ikke-innblanding i andre lands indre anliggender. De investerer i land der

raskere enn Vesten, sier Solheim.

Hans største bekymring i forhold til kineserne er deres økonomiske samarbeid med regimer som mangler støtte i egen befolkning.

– Ved å ikke stille politiske krav for å inngå økonomisk samarbeid kan Kinas økende engasjement bidra til å forlenge levetida til ulike diktaturer i Afrika, sier Solheim.

Han tror ikke at dette skyldes at den kinesiske toppladelsen er blind for overgrep og menneskerettighetsbrudd, men at det er en konsekvens av landets mangeårige ikke-innblandingspolitikk.

– Dette er et av temaene han ser

FAKTA

■ Afrika sto for 32 prosent av Kinas oljeimport i 1. halvår i år.

■ Det internasjonale energibyrået (IEA) spår en kinesisk oljeimportavhengighet på 80 prosent allerede i 2030.

■ Kinesiske oljeselskaper betalte nylig 2,3 mrd. dollar for en andel på 45 prosent i et oljefelt offshore i Nigeria.

■ Angola, som eksporterer en firedel av sin oljeproduksjon til Kina, fikk nylig innvilget et lån på 2 mrd. dollar i bytte mot en kontrakt på daglige leveranser av 10.000 fat olje.

■ Sudan står for 7 prosent av Kinas oljeimport. Et kinesisk statsoljeselskap eier 40 prosent av aksjene i Greater Nile Petroleum og har investert 3 milliarder dollar i raffinering og oljerørledninger.

ingen andre investerer og går i partnerskap med land som andre ville holdt seg langt unna, for eksempel Sudan, sier Brandtzæg.

Han viser også til at statsoljeselskapene nylig har inngått store kontrakter i land som Nigeria og Angola. I sistnevnte land har kineserne inngått en strategisk allianse med det angolanske statsoljeselskapet Sonangol og tar sikte på felles framstøt på markeder utenfor Afrika.

Vestlige land har sett med skepsis på Kinas ekspanderende økonomiske rolle i Afrika. Blant bekymringene er at samarbeid med tvisomme regimer vil kunne underminere arbeidet for godt styresett, menneskerettigheter og demokrati.

det som naturlig å ha en løpende dialog med kineserne, men i hovedsak ønsker han å invitere Kina til «en alminnelig dialog» om Afrika. Generelt mener han også at norske diplomater må forholde seg til en ny virkelighet der Kina er en viktigere aktør enn tidligere.

– Jeg har sendt ut en streng parole til norske ambassader om at de må holde tettere kontakt med Kina, sier utviklingsministeren.

Ønsket om en tettere utviklingspolitisk dialog var et av hovedtemaene under Solheim og miljøvernminister Helen Bjørnøys besøk i Kina nylig.

Byggearbeidene er i gang på det som skal bli verdens største oljeterminal i den kinesiske byen Quingadao.

FOTO: SCANPIX/AP/MICHAEL REYNOLDS

– Til stor fordel for afrikanske land

• **I KINA:** **GUNNAR ZACHRISEN** BEIJING (b-a): – Verden må ha forståelse for at Kina trenger olje til sin raskt voksende økonomi, sier He Weipeng, leder av seksjon for Afrika-studier ved Chinese Academy of Social Sciences (CASS) i Beijing. Instituttet har nylig fått status som «think-tank» for den kinesiske regjeringen.

Den kinesiske forskeren mener samtidig at vestlige forskere har en tendens til å legge for stor vekt på energi som forklaring på Kinas økende engasjement i Afrika.

– Afrika er jo bare en av flere regioner hvor Kina får en utvidet rolle, og dette skjer både i oljeproduserende og ikke-oljeproduserende land. Så energi er bare en del av motivasjonen, ikke kjernen i den, sier hun.

Weipeng, som er en mye brukt kommentator av Afrika-spørsmål i kinesiske massemedier, vektlegger samtidig at behovet for trygge oljeleveranser er en helt legitim utenrikspolitisk interesse. Hun mener også at Kinas oljeetterspørsel er svært positiv for oljeproduserende land i Afrika.

Ikke imponerende. – Større konkurranse mellom oljeimporterende land vil være en stor fordel for disse landene, både med sikte på større fortjeneste og en langsiktig utvikling. Mens Afrika har en overflod av naturressurser, mangler de kapital og faglige ressurser, sier Weipeng.

Hun viser i den sammenheng til at Kina og kinesiske statsoljeselskaper kanskje har en mer positiv holdning til utvikling av utviklingslandenes petroleumskompetanse enn hva vestlige selskaper har hatt.

– Vestlige oljeselskapers historie i fattige utviklingsland er jo ikke imponerende på dette området. Kanskje er Kinas tilnærming til samarbeid med Afrika forskjellig fra Vestens, sier Weipeng.

Hun trekker blant annet fram Sudan som eksempel på et land som har hatt betydelig nytte av Kinas samarbeid om oljeutvinning. I dette landet har et av de kinesiske statsoljeselskapene kjøpt seg inn med en 40 prosent andel i det sudanske

statsoljeselskapet. Kineserne bistår Sudan i alle deler av produksjonsprosessen – fra oljeleting og utvinning via raffinering til distribusjon av bensin ut til forbruker.

Fra importør til eksportør. – Vi har hatt et samarbeid med Sudan i over ti år. Da Kina startet samarbeidet i 1990-årene, måtte Sudan importere olje til eget forbruk. I dag er de en betydelig oljeproducent, sier hun.

Afrika-forskeren viser også til samarbeidet med Nigeria, som er verdens sjetteste største oljeproducent. Likevel har ikke landet egne oljeraffinerier og må importere bensin til eget forbruk, noe Weipeng tror det kinesisk-sudanske samarbeidet vil bidra til å rette på.

– *Oljesamarbeidet i Afrika inneholder eksempler på at Kina har samarbeid med land som Vesten oppfatter som tvisomme regimer.*

Det er jo ikke her snakk om land som ledes av illegale regimer. Selv om de ikke er valgt i demokratiske valg etter vestlig modell, er det like fullt land med legitime presidenter. Mugabe i Zimbabwe kan jo være ett eksempel. Der hevdet både Storbritannia og USA at resultatet var valgfusk. Men SADC-landene og Den afrikanske unionens team avga rapporter som konkluderte med at valgene var frie og rettferdige. Da velger vi selvsagt å vektlegge afrikanernes egen vurdering.

Prinsipielt imot. – *Kina er blitt beskyldt for å hindre internasjonale tiltak mot Sudan i Darfur-saken?*

– At vi brøt med initiativer om sanksjoner og fredsstyrke, betyr ikke at vi ikke er opptatt av å løse de store humanitære utfordringene for befolkningen i Darfur. Dette har å gjøre med at Kina prinsipielt er imot å bruke sanksjoner. Vi mener det er mer å oppnå ved å prøve en diplomatisk linje. Sanksjoner er et virkemiddel som har få suksesser å vise til, sier Weipeng.

Den kinesiske forskeren mener samtidig at Kina etter hvert vil ta et større ansvar for multilaterale bidrag.

Nylig ble det fattet en historisk vedtak om å sende 1000 kinesiske soldater til en FN-styrke i Libanon.

»

Da Kina startet samarbeidet i 1990-årene måtte Sudan importere olje til eget forbruk. I dag er de en betydelig oljeproducent.

He Weipeng, forskningsleder ved Chinese Academy of Social Sciences.

OECD vil gjenopplive Doha

– Det er mulig å gjenopplive den fastlåste Doha-forhandlingsrunden i WTO, mener OECD. Under et møte i Buenos Aires om handel i Latin-Amerika, uttalte OECD-representanten Ken Ash (bildet) at det er tvingende nødvendig å komme fram til enighet om reformer i landbruks- og handelspolitikken. Ash sa at tollbarrierer for landbruksvarer og prisstøtteordninger gjør «en dårlig jobb» når det gjelder å skaffe bondefamilier økte inntekter, eller bidra til bærekraftig utvikling. OECD anbefaler alle land å kvitte seg med pris- og produksjonsrelatert støtte.

Fond for finansstyring i Indonesia

EU og Nederland er enige om å bidra med til sammen 14,3 millioner euro til et fond for å oppgradere indonesiske myndigheters kapasitet når det gjelder finansstyring. The Public Financial Management Multi-Donor Trust Fund skal bidra til å bekjempe korrupsjon og bedre investeringsklimaet i Indonesia, blant annet gjennom støtte til budsjettprosessen i landet, forvaltning av inntekter og reformer i skatte- og tollsystemet. Programmet skal gå over seks år og drives av Verdensbanken.

«Hele Afrika» drar til Beijing

Mer enn 30 statsledere fra afrikanske land har signalisert at de vil delta på Kina-Afrika-toppmøtet i Beijing i november, ifølge det kinesiske nyhetsbyrået Xinhua. The Forum on China-African Cooperation finner sted 4.-5. november og vil bestå av samtaler mellom næringslivsrepresentanter, så vel som politiske samtaler mellom statsledere. Flere avtaler på energisektoren vil bli undertegnet.

Banker mot hvitvasking

Finansrådgivere og representanter for sentralbanker fra hele verden slutter seg til nye retningslinjer for å bedre reguleringen av banker og gjøre hvitvasking av midler vanskeligere. The Basel Committee on Banking Supervision, som setter internasjonale standarder på dette området, har vedtatt en revisjon av retningslinjene fra 1997 for bedre å reflektere risiko ved transaksjoner over landegrensar. Retningslinjene vil ligge til grunn når Verdensbanken og Det internasjonale pengefondet (IMF) rangerer ulike lands banksektorer.

Utlendinger skader Afrikas korrupsjonskamp

Forsøk fra fattige land på å bekjempe korrupsjon undergraves av selskaper fra rike land som tilbyr bestikkelser til offentlige tjenestemenn og lokale selskaper for å vinne kontrakter. Det er en av konklusjonene i Transparency Internationals (TI) 2006 Bribe Payers Index.

Vietnam til WTO

Vietnam blir trolig medlem i Verdens handelsorganisasjon innen utgangen av året. Forhandlingene ledes av Norges WTO-ambassadør Erik Gløkken, som har bedt medlemslandene gjennomgå alle gjenstående forutsetninger for Vietnams inntreden i organisasjonen, slik at et endelig forslag kan være klart innen utgangen av oktober. Vietnam må forplikte seg til reduksjon av tollsatser og importrestriksjoner på mange hundre ulike varer for å oppnå medlemskap.

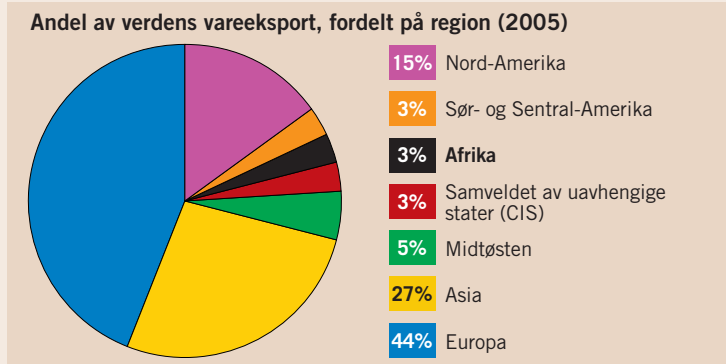
NEPAD med telekabel

14 land har nå sagt seg villige til å undertegne avtalen om å legge en undersjøisk telekabel som vil koble Øst-Afrika på resten av verdens teletele. Prosjektet har vært planlagt lenge, men mange av de 23 landene som er involvert nøler med å forplikte seg. NEPADs e-Africa-kommisjon, som leder prosjektet, uttaler til Reuters at når sju nye land nå vil undertegne avtalen er det mange nok til å forberede byggefasen.

månedens økonomi-statistikk

VAREEKSPORT

Tross høye vekstrater gjennom flere år er det langt igjen før Afrika står for noen betydelig andel av verdens eksport av varer.

Kilde: World trade report 2006 fra WTO.

Nye forskningsfunn passer dårlig med de Sotos teorier

Nye forskningsresultater fra Argentina og Peru viser liten sammenheng mellom fattiges formelle eiendomsrettigheter og muligheter til å skaffe seg lån og kreditt.

Folk med papir på egen eiendom har ikke bedre tilgang til banklån, kredittkort eller bankkonti.

• **ELLEN HOFVANG**

Hernando de Sotos verdenskjente bok «The mystery of capital» har lagt grunnlaget for den såkalte formaliseringsagendaen i utviklingspolitikken. Ideen er at formalisering av de

fattiges juridiske rettigheter til jord og eiendom skal gjøre det mulig for dem å få kreditt basert på økonomiske verdier de allerede besitter, og slik få mulighet til å investere seg ut av fattigdommen. Nå viser forskningsresultater fra Sør-Amerika at sammenhengen mellom formalisert eiendomsrett og mulighet for lån er mer komplisert, ifølge The Economist (26.8.06).

Virkelighetens laboratorium. Sebastian Galiani fra San Andrés-universitetet og Ernesto Schargrodsky

fra Torcuato di Tella-universitetet har undersøkt de økonomiske forholdene for familier i et fattig drabantbyområde i Buenos Aires. For 20 år siden fikk noen av disse familiene formelle rettigheter til eiendommene der de bodde, men innimellom innbyggerne som har skjøtet på eiendommene sine er det mange som ikke har eiendomsrettigheter. For forskerne ga dette en unik mulighet til å undersøke betydningen av å formalisere eiendom. De fikk en kontrollgruppe i det de kaller et «naturlig eksperiment».

Ikke lån. Forskerne finner forskjeller mellom gruppene. De som har formaliserte rettigheter, gjør større investeringer i hus og eiendom, og skaffer barna sine bedre utdanning enn kontrollgruppen. Men de har ikke bedre tilgang til banklån, kredittkort eller bankkonti, slik de Sotos teorier skulle tilsi. Ikke så rart mener forskerne, ettersom det i Argentina er langt viktigere hva du tjener enn hva du formelt eier når du vurderes som lånekunde hos en kredittinstitusjon.

Eica Field ved Harvard og Maxi-

mo Torero fra International Food Policy Research Institute har gjort tilsvarende undersøkelser i et annet – og langt større – program, i regi av de Sotos tenketank ILD og Perus myndigheter. Forskerne har sammenliknet husholdninger som fikk eiendomsrettigheter formalisert i 2000, med en gruppe som ennå ikke har fått det. De finner at gruppen med formaliserte rettigheter har bedre tilgang til lån fra offentlige kredittordninger, men ikke fra private banker. De får riktignok lavere rente enn det kontrollgruppen,

men dette er ikke koblet til pant i eiendom.

«Funnene har viktige implikasjoner når det gjelder virkningen av eiendomsreformer på økonomisk vekst og fattigdomreduksjon», konkluderer forskerne. De mener en forklaring på at bankene ikke er spesielt interessert i å gi lån til de som har formaliserte rettigheter er at de anser det som vanskelig å drive inn en eventuell pant dersom lånet skulle misligholdes.

Forskningsartiklene finner du her:

www.tinyurl.com/ndw69 og www.tinyurl.com/mp3yx

De Soto-kommisjonen: legalempowerment.undp.org

Kritikerne: www.desoto-watch.net

SØR-AMERIKA

Den lange marsjen mot renere luft og vann

Norsk ekspertise skal bidra i den tøffe kampen mot Kinas miljø-verstinger

ZUNYI (b-a): I byen hvor Mao Zedong i 1935 la grunnlaget for sin makt under krigen mot Kuomintang, prøver norske og kinesiske miljøeksperter nå å forene sine styrker. Til kamp mot industriforurensning. Akkurat som for Folkets frigjøringshær kan det også for miljøets strateger bli «en lang marsj» – og mange tapte slag.

• I VEST-KINA:
GUNNAR ZACHRISEN

Det er kveld når vi ankommer byen Zunyi i provinsen Guizhou, en innlandsprovins som inntil for få år siden var regnet som Kinas fattigste. På den nybygde firefelts motorveien inn fra flyplassen i Chongqing har vi passert gjennom et av de raskest voksende byområdene på kloden. Over 30 millioner mennesker bor i denne gigantkommunen – foreløpig. Gjennom aftenåke og smog har vi kunnet skimte hele byer under rask oppføring, der enorme heisekraner svinger seg mellom rekker på rekker av nyoppførte tjuetasjers boligblokker.

Selve Zunyi – med sine 700.000 innbyggere – er ikke på samme måte preget av skyskraperne og heisekraner, men Kinas økonomiske tigersprang de siste par tiårene er tydelig også her. Langs elven der Maos primitive folkehær vandret i 1930-årene, finnes det nå prangende konferansehoteller, neonlys og butikkskilt med vestlige bokstaver og merkenavn. Blankpolerte biler har tatt over der sykler og kjerrer tidligere dominerte gatebildet, og hettegenser fra Nike erstatter fortidas maodresser. Folk i Zunyi virker smilende fornøyd, men medaljen har også en bakside: Luften innbyggerne puster inn er ikke ren, vannet i elva har store tilsig fra forurensende tungindustri og slagghauger forurenser jordsmonnet.

Statsrådsbesøk. Det er hit statsrådene Erik Solheim og Helen Bjørnøy er blitt invitert av kinesiske regionale miljømyndigheter for å se på et prosjektsamarbeid med norske Statens Forurensningstilsyn (SFT). Og det er her de skal besøke en fabrikk.

I kontrast til den glansede presentasjonsbrosjyren framstår Guizhou Zunyi Alkali som sterkt preget av tidens tann. Arbeidere i grå kjeledresser vandrer rundt i et trist virvar av gamle rør og rustne industrikljeler. Ved årets slutt skal de 1600 ansatte ha produsert 150.000 tonn av plastproduktet pvc, samt en rek-

Kull er den helt dominerende energikilde både for næringsliv og private.

FOTO: SCANPIX

ke kjemiske produkter.

«Our team: studious, original and pragmatic», «Our operation: efficient, smart and flexible» og «Our product costs: lowest, best and honest», heter det i brosjyren.

– Lave produksjonskostnader er nok ihvertfall riktig, kommenterer en kinesisk miljøbyråkrat. For på pvc-fabrikken er kull den sentrale energikilde i produksjonen, og kommunens egen kullreserve oppgis til 6,6 milliarder tonn.

Kullkraftverk. – Kostnadene med «ren» energi kontra kull er omlag tre ganger høyere, forklarer de lokale miljømyndighetenes prosjektleder Bai Yanhui når vi spør om alternativer til det forurensende kullet.

På veien gjennom industribyen har han ordnet med stopp, slik at norske pressefolk får fotografere kullkraftverket og et par av de mest forurensende fabrikkene i byen. Både kraftverket og fabrikkene er statseide. En av fabrikkene – et 40 år gammelt produksjonsanlegg for ferrolegeringer – har en rekke miljøsynder på samvittigheten. Men foreløpig har ikke miljømyndighetene nådd fram med sitt krav om stenging.

– Produksjonsstopp er et vanskelig tema. Det er mange ansatte og de lokale myndighetene har et nært forhold til fabrikkene. Så dette må heller gjøres steg for steg, sier Bai.

Egentlig var det en titan-fabrikk statsrådene skulle ha besøkt i Zunyi, men vertskapet har gitt SFT og ambassaden forståelse av at dette ikke lenger er «passende». Årsaken skal

Dette er fabrikkene miljøbyråkraten i Zunyi ville stanse, men partitoppene holder foreløpig en beskyttende hånd over utslipps-verstingene.

FOTO: GUNNAR ZACHRISEN

være et ukontrollert utslipp av giftig og ytterst helsefarlig fluorgass for kort tid tilbake, noe som har skapt dårlig stemning mellom fabrikk og regionale myndigheters miljøkontrollører. Dette er delikate temaer som må håndteres med varsomhet, fastslår miljøkontrollørene.

Våger ikke sanksjoner. SFTs utsendte ved Zunyi-prosjektet, den erfarne inspektøren Anne Marie Mo Ravik, har allerede tilbragt flere måneder blant de høye fabrikkpipene i Zunyi. – Å stenge fabrikk eller å ilegge bøter for utslipp er foreløpig ikke aktuelt politisk, i stedet satser man på

dialog med lokale myndigheter og industrien, forteller hun.

Både hun og SFT-kollegene Rune Vistad og Torgrim Asphjell mener at lokale maktforhold – i politikk og økonomi – bremser kampen mot forurensningen, men de er likevel fornøyd med engasjementet og utviklingen i samarbeidet så langt.

– Samarbeidet med SFT har bidratt til at vi har fått en ny tilnærming til overvåking og kontroll. Mens vi tidligere løp rundt til alle bedrifter – både små og store – har vi nå fått hjelp til å identifisere de fabrikkene som står for de største utslippene, sier Bai Yanhui.

Han mener også at erfaringsutvekslingen med SFT har bidratt til en bredere tilnærming til temaet forurensning. Mens miljøinspektørene tidligere bare så på utslipp, prøver de nå å ha et blikk på hele produksjonsprosessen.

Samarbeidet med nordmennene, som begynte i 2005, har også bidratt til at en del nytt målestyrer er kommet på plass. Mens inspektørene tidligere for det meste målte ph-verdier, er det nå etablert et nytt mer finmasket og avansert system.

Norge på 1950-tallet. På fabrikkområdet blir miljøstatsråd Bjørnøy vist rundt av fabrikkdirektør Zeng Yingkang og visedirektør Peng Wenwei, blant annet til rom med moderne datasystemer som overvåker produksjonen. Men smilende funksjonærer og moderne datautstyr kan ikke dekke over at forholdene er svært enkle sett med vestlige øyne.

– Forholdene i Zunyi – som kineserne selv omtaler som en av de 50 mest forurensede byene i landet – var omtrent som det vi kunne forvente oss. Byen er preget av store synlige utslipp både til luft, jord og vann, sier Bjørnøy.

Miljøvernministeren sammenligner forholdene med hvordan de må ha vært på enkelte industristeder på Vestlandet på 1950-tallet.

– Fra kinesisk side er det en tydelig interesse for å lære av norske erfaringer, og det blir gitt uttrykk for at de har stor nytte av samarbeidet med SFTs fagfolk, sier miljøvernministeren.

Fagterminologi. Senere på dagen velgner teologen fra Sunnmøre en avtale om videreutvikling av det norsk-kinesiske prosjektet – og skåler i kruttstert kinesisk brennevin med lokale myndigheter og miljøovervåkere.

– Bånskiil svares det resolutt fra de kinesiske fagfolkene.

De var i Norge tidligere i høst og har allerede rukket å bli kjent med norske erfaringer og fagterminologi.

KINA HAR 16 AV VERDENS 20 MEST FORURENSEDE BYER

■ Den enorme produksjonsveksten i Kina de siste 25 årene har bidratt sterkt til økte utslipp. 16 av verdens 20 mest forurensede byer finnes i dag i Kina.

■ Billig kull, raskt voksende industriproduksjon og en dobling av antall biler på veiene hvert femte år har gjort det nye Kina til verdens verste forurenser.

■ En av fire dager i året 2005 nådde ikke luftkvaliteten i kinesiske storbyer opp til helse- og miljømyndighetenes minimumsstandard.

■ Kina er verdens største produsent og forbruker av kull. Fra 2003 til 2005 økte produksjonen fra 1,4 til 2,1 milliarder tonn.

Kilder: Verdensbanken, BBC World

Statsrådene Helen Bjørnøy og Erik Solheim blir vist rundt av pvc-fabrikkenes direktør Zeng Yingkang.

FOTO: GUNNAR ZACHRISEN

Ønsker norsk bistand mot industri-utslipp

– Det er en tydelig økende interesse for miljøvern og en betydelig åpenhet rundt problemene. Det sier miljøvernminister Helen Bjørnøy etter blant andre å ha truffet Kinas miljøvernminister Zhou Shengxian og representanter for regionale miljømyndigheter i Guizhou-provinsen.

Hennes inntrykk fra samtaler i landet er at interessen for temaet har kommet for fullt de siste 2-3 årene.

– Den kinesiske miljøvernministeren var fornøyd med Norges rolle og sa at Kina særlig ville ha nytte av norsk kompetanse i forhold til industriforurensning. På dette området ønsket han å få til bedre systemer, både i forhold til regelverk, kontroll og tilsyn, sier Bjørnøy.

Både lokale miljøvernorganisasjoner og myndighetenes talsmenn bekrefter overfor Bistandsaktuelt at det er industriforurensningen som utgjør det mest akutte og alvorlige problemet i forhold til befolkningens liv og helse. Og forurensningene vil fortsette å øke enda i noen år.

– Noen vitenskapsmenn sier at vi vil nå utslippstoppen i 2015. Min tro er at det vil komme en nedgang før den tid som følge av nye tiltak myndighetene vil iverksette, sier visedirektør i det statlige Senter for miljøutdanning og -opplysning Jia Feng.

Peng Fei som er talsmann for miljøorganisasjonen Global Village i Beijing, peker på at de tette båndene mellom staten og industrien gjør miljøarbeidet ekstra vanskelig.

– Fabrikkene blir sett på som «regjerings sønner», sier han.

Fei viser til at mange kommunister i lokal administrasjon fortsatt

har posisjoner i industrien, selv om det formelt ikke er tillatt. Ifølge opplysninger i pressen skal det være identifisert mer enn 5000 personer i lokale administrasjoner som har aksjeinteresser i kullgruver – en bransje som kryr av mangemillionærer og milliardærer.

MILJØBISTAND

■ Miljø er hovedsatsingsområdet for norsk bistand til Kina.

■ Det norsk-kinesiske miljøprosjektet i Guizhou-provinsen er basert på et institusjonssamarbeid mellom Statens Forurensningstilsyn og miljømyndighetene på provinsnivå i Guizhou og kommunenivå i Zunyi.

■ En samarbeidsavtale mellom partene ble undertegnet i januar 2005.

■ Prosjektet varer ut 2008 og har en ramme på cirka 7 millioner kroner over fire år.

■ Målene med prosjektet er å redusere forurensningene for de sju millioner innbyggerne i Zunyi kommune, samt å bidra til en mer effektiv miljøforvaltning med vekt på bedret overvåking og kontroll, samt dialog med bedrifter og befolkning. Det er håp om at prosjektet kan kopieres av andre industrikommuner.

Kilde: Statens forurensningstilsyn (SFT). For mer informasjon: se www.sft.no og www.odin.dep.no/md

hvem? hvor? hva i all verden?

- Hvem er dette?
- Hvilket nåværende land het tidligere Persia?
- Hvem tok over som president i Sør-Afrika etter Nelson Mandela?
- Hvor skal de olympiske leker foregå i 2008?
- Hvilket band hadde en hit med sangen «Afrika» på 80-tallet?
- Hvem var Israels første statsminister?
- Hvem har skrevet boken «Åndenes hus»?
- Hva er navnet på presidenten i Verdensbanken?
- Hva er avbildet i Libanons flagg?
- Hvor er Vientiane hovedstad?
- Hvilket er det største katte-dyret i Sør-Amerika?
- Ved hvilken hovedstad renner den blå og den hvite Nilen sammen?
- Hvor mange innbyggere har Malawi?
- Hva er navnet på det nyopprettede fondet som skal skaffe fattige land bedre tilgang på medisiner, blant annet gjennom inntekter fra flyskatt?
- Hvem skal NRK-veteran og tidligere Afrika-korrespondent Tomm Kristiansen jobbe for?
- Hvem er Ismail Haniya?
- Hvor er Lamu?
- Hvordan defineres budsjettstøtte?
- I hvilket land ble Che Guevara drept?
- Hvor lå den danske kolonien Tranquebar?

Svarene finner du på side 27.

Spørrespalten er laget av Caroline Hvidsten

ORDFORKLARINGER

■ «Den lange marsjen» – del av den kinesiske kommunistiske folkehærens kamp mot nasjonaliststyrkene fra Kuomintang. Marsjen startet i oktober 1934 og varte i 370 dager gjennom vanskelig terreng i Vest-Kina. Kommuniststyrkene led store tap.

■ Zunyi-konferansen – et tredagers møte i januar 1935 som anses som helt sentralt i framveksten av den kinesiske maosismen. Hadde stor betydning for Maos egen maktposisjon og kommunistenes videre militære og politiske disposisjoner.

Prøv en annonse i

bistands aktuelt

Tif. 22 24 20 40

Bistand til «Jordens fordømte»?

AV ERIK BERG, UD

BYER OG UTVIKLING

I følge studien «More Urban - Less Poor» (Earthscan/SIDA 2006) vil 80 prosent av antatt framtidig økonomisk vekst finne sted i byer. Den urbane utviklingen vil bli den viktigste faktor mht. å bekjempe fattigdom og avgjørende for den økonomiske framtiden til både nasjoner og regioner.

Hensiktsmessig urban utvikling er ikke bare gunstig for byer, men fremmer også utvikling på landsbygda. Det dreier seg følgende ikke om alternative, men om gjensidig forsterkende prosesser. Samtidig er årsakene til og måten fattigdommen i slummen viser seg på, forskjellig fra fattigdommen på bygda. Vi må forstå disse forskjellene og utvikle hensiktsmessige redskaper til å bekjempe dem. Slumproletariatet, som den martiniske psykiateren, frigjøringskjemperen og forfatteren Frantz Fanon betegnet som «jordens fordømte», kan ikke lenger forbli jordens glemte.

Til tross for massive demografiske endringer gjennom de siste 50 år er utvikling av relevante modeller for byutvikling både neglisjert og ofte misforstått i en bredere utviklingsammenheng. Urban og rural økonomi betraktes ofte atskilt, mens de i virkeligheten henger tett sammen og er avhengig av hverandre. Mange vurderer dessuten urbanisering som negativt og truende fordi det er lett å peke på voksende, helt ukontrollerte boligområder, miljømessig forfall og sosiale skiller.

Til tross for slike problemer har det like fullt vist seg at byer kan bidra til forbedrede levekår og sosial mobilitet for den enkelte. Dette gjelder særlig mht. økte personlige inntekter fra den uformelle økonomien, ofte i grenselandet mellom lov-

kronikk

Kronikker i Bistandsaktuelt kan sendes rb@norad.no. Teksten bør ikke overstige 9000 tegn inkl. mellomrom. Legg ved bilde av artikkelforfatter. På grunn av stor pågang kan ikke alle kronikker regne med å komme på trykk.

lig og ulovlig virksomhet.

For å forstå potensialet og muligheten for vekst i denne delen av økonomien, trenger vi bedre innsikt. Kun på den måten kan det internasjonale samfunn bidra med egnet bistand. Vi vet at myndigheter i mange utviklingsland har prøvd å stanse folkeflyttingen til byene og til og med få folk til å flytte tilbake til bygda. Tanzania på 1970-tallet er bare ett eksempel. Med støtte fra giververland har mange regjeringer gjennomført tiltak for å få folk til å forbli på landsbygda. Mye av dette har virket mot sin hensikt fordi tiltak på landsbygda for å bedre utdanning, helse, informasjon og kommunikasjon faktisk har fremmet migrasjon. Tiltak som har gått ut på å gjøre forholdene vanskelig for innflyttere til byen ved ikke å stille tjenester til disposisjon, har heller ikke hatt suksess.

Internasjonal utviklingsbistand har hittil bare i liten grad tatt høyde for at flertallet av verdens fattige i dag lever i urban slum. Utvikling av landsbygda er fortsatt det primære bistandsparadigme. Konseptuelt innebærer fattigdom alltid mangel på inntekt, muligheter og forerelse enten det er i byene eller på bygda. Skal fattigdom bekjempes, må en likevel ha klart for seg at årsakene til og formene for fattigdom kan framstå forskjellig i bygd og i by. For eksempel eksisterer betydelige forskjeller innenfor byer

Slumproletariatet, som forfatteren Frantz Fanon betegnet som «jordens fordømte», må ikke lenger forbli jordens glemte.

med hensyn til økonomiske muligheter, offentlig helse og miljømessige forhold.

En overordnet makroøkonomisk politikk som skaper vekst er en nødvendighet, men ikke tilstrekkelig forutsetning for reduksjon av den urbane fattigdommen. Arbeidsmarkedet er den viktigste faktoren når det gjelder fattigdomsutviklingen i urbane områder. De fattigste finnes blant arbeidsløse og tilfeldig sysselsatte. Fremtidig vekst må i større grad skje til fordel for disse. Effektiv fattigdomsbekjempelse krever også at man bedre forstår de fattiges sårbarhet og betydningen av å målgruppete bistanden.

De fattige er ingen enhetlig gruppe, men består av grupper ofte med sterkt motstridende interesser. På en ytterkant finner en de kroniske fattige (funksjonshemmede, syke, gamle, m.m.) hvor direkte sosialhjelp (sikkerhetsnett-tilnæringer) er mest relevant. På den andre periodisk fattige grupper hvor økonomiske veksttiltak og menneskelig ressursutvikling er mer hensiktsmessig. I denne gruppen utgjør ungdom, særlig unge kvinner, en særlig utfordring.

I dagens situasjon betaler de fattige i byene mer for varer og tjenester enn de fattige på bygda. Dette skyldes pengeøkonomien som de nesten fullstendig er del av, dvs. markedsendringer, prisøkninger og nedgang i reallønn. I tillegg har den uregulerte måten landeiendom omsettes på negative virkninger for de fattige som tvinges inn mot periferer eller marginale by-områder. De negative følgene av manglende eiendomsrettigheter blir ofte større som følge av kriminalitet og manglende offentlig sikkerhet. De fattige rammes hardest fordi de i utgangspunktet har et negativt forhold til politiet og ikke de samme muligheter til beskyttelse. Poli og rettsvesen skaper usikkerhet for fattige mennesker.

Den største forskjellen i dagliglivet til fattige slumbeboere i forhold til fattige på bygda er forholdet til «det bygde miljø». By-slum er kjennetegnet av elendige leveforhold i form av overbefolkning, luftforurensning både ute og inne, urent drikkevann, dårlig jordsmunn, utilstrekkelige eller fraværende sanitærforhold og konstante trusler som flom, jordras, industriell forurensning og kriminalitet. Slike faktorer innebærer at de fattige i byene i langt større grad er utsatt for miljømessige helsesrisikoer enn fattige på bygda.

Skal en planlegge for sosial utvikling i byene, betyr det at en må forholde seg til høyere eiendomspriser, høyere tetthet mht. handels- og industriell aktivitet, flere fattige leietakere, høyere befolkningsvekst med en større andel yngre mennesker. En kan heller ikke late som om interessene til rike mennesker ikke eksisterer.

Filmer som «Guds by» og «Kjærlighetens kjøtere» fra slumområder i Rio de Janeiro og Mexico City gir brutale, men sanne bilder av bydeler og innbyggere i fattigdomskriser som også rammer de økonomiske elitene både moralsk og fysisk. I forordet til boka «Splintering Urbanism», refererer Stephen Graham og Simon Marvin til hvordan helikopterparken i Sao Paulo i Brasil i dag er verdens raskest voksende. Velstående borgere tar luftveien til jobb, for å unngå lovløse tilstander og luftforurensningen på innfartsvei-

er, busser og T-baner. «Hvorfor slå deg til ro med en pansret BMW, når du har råd til et helikopter», spør de som har råd.

Urbaniseringen utgjør muligheter og utfordringer. De urbane områdene, også i utviklingsland, byr i stor grad på underutnyttede ressurser særlig fordi det meste av landenes fysiske, økonomiske og intellektuelle kapital samler seg her. Det er en forutsetning at en forstår hvordan slikt potensial kan bidra både til nasjonal vekst og fattigdomsreduksjon. Men få, om noen, har i dag tilstrekkelig innsikt i de tilnæringer som er nødvendige for å få til nettopp dette. Skal man lykkes i å forebygge og fjerne fattigdommen, er det nødvendig å øke kunnskapsnivået og prioritere byutvikling som satsningsfelt. Det vil heller ikke skade med en mer helhetlig forståelse av fattigdommens hos myndigheter, givere, finansinstitusjoner og sivilt samfunn.

Den internasjonale utviklingsdebatten har de senere årene i stor grad fokusert på hvordan bistand kan leveres på en mest mulig effektiv og koordinert måte. Dette har vært og er fortsatt en nødvendig diskusjon. Samtidig må en i større grad identifisere og ta i bruk de tilnæringer som har en effekt på fattigdommen på makro-, meso- og mikronivå.

Tiltak må skreddersys i forhold til de enkelte grupper av fattige. Bistandsformer som budsjettstøtte i forhold til de urbane fattige blir for generelle. Erfaringene med nasjonale fattigdomsstrategier (PRSP) så langt er at den urbane fattigdomsutfordring overses. De frivillige organisasjonenes fragmenterte punkt-innsatser i forhold til disse kan ikke kompensere for manglene.

Norsk bistand har også en jobb å gjøre i forhold til den urbane fattigdomsutfordring. Det er en utfordring med flere dimensjoner hvor sammenheng og helheten i det vi gjør blir avgjørende. De sårbare gruppene vi i dag ønsker å nå gjennom vårt utviklingsarbeid - filleproletariatet - samles i dag i slumområder i Afrika, Asia, Latin-Amerika og Europa.

Samtidig er det her endringspotensialet for redusert fattigdom ligger. Det blir derfor helt avgjørende at policy-dialogen med våre samarbeidsland bidrar til endrede makroøkonomiske rammebetingelser for de urbane fattige, og byenes særlig sårbare grupper må sikres ressurser. Her dreier det seg også om å støtte organiseringen, mobiliseringen og interessekampen til grupper som politisk kan gjøre en forskjell.

At utviklingspolitisk ledelse i UD nylig har besluttet at det skal utarbeides et posisjonsnotat med forslag til prioriteringer av utviklingspolitisk og bistandsmessig art for Norges arbeid med bosettings- og urbane miljøspørsmål, er et skritt i riktig retning. Mer kunnskap om hva som virker, pilotprosjekter og koordinert gaverinnsats er andre viktige forutsetninger. Men uten politisk «trøkk» ovenfra kommer vi definitivt ikke videre.

Erik Berg er seniorrådgiver i Utenriksdepartementets seksjon for miljø og bærekraftig utvikling.

Verdens beste sardin

AV VICTORIA BUHANZA, TANZANIA

TANZANIA

Min favorittfisk er bare tre-fire centimeter lang. Den er skinnende blank og spises med hode, hale og innmat - som en sardin. Dagaa fra Lake Tanganyika blir sammen med palmeolje (maweze) og maisstappe (ugali) verdens beste måltid for alle som kommer fra Kigoma i Tanzania. Dessuten vokser tilhengerskaren i mange land i Øst- og Sentral-Afrika.

Fortsatt er det liv og røre på fisketorget i Mwanga, midt mellom byene Kigoma og Ujiji. De små haugene med fersk og soltørket dagaa ser fristende ut. Hver haug koster 200 shilling (cirka 1 krone). Det er ikke et fast antall fisk i hver haug, men normalt er haugene litt større når fisket er godt og mer slunkne når fisket er dårlig. En liten haug er nok til en middagsporjion. I alle fall hvis man spiser mye ugali.

Pris og kvalitet på dagaa er et av de vanligste samtaleemner i Kigoma og andre byer og landsbyer langs sjøen. Normalt soltørkes dagaa like etter fangst. Tørket dagaa kan holde seg i månedvis, og blir fraktet hundrevis av kilometer til markeder lang borte fra sjøen både i Tanzania, Kongo og Zambia.

Jeg kjøper fisken sammen med grønne spinatblader, tomat, løk, hvitløk og chili. På en annen del av markedet kjøper jeg palmeolje. Den oransje oljen er et annet kulinarisk kjennetegn for Kigoma, på samme måte som kysten av Vest-Afrika. Så går jeg hjem til familien min og vi freser halvparten av dagaaen i palmeolje. Resten griller vi over sterk varme. Maten smaker fantastisk og alle gjestene er enige om at dagaaen fra Tanganyikasjøen smaker mye bedre enn den samme fisken fra Victoriasjøen og Malawisjøen.

Dagaa er den billigste fisken på markedet, og den eneste som i pris er overkommelig for vanlige folk.

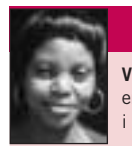
FOTO: VICTORIA BUHANZA

Nå begynner varslene å komme om at den vesle sardinen fra De store sjøene i Afrika er på nedgang. Fiskerne klager og forskerne mener at global oppvarming gir en vanskelig framtid for dagaa-fisken. Utviklingen er foreløpig ikke dramatisk, men fiskerne klager på dårligere fiske. De frykter at dagaa skal bli like sjelden som alle de fargerike akvariefiskene som gjennom årene er blitt eksportert ut av Tanganyikasjøen.

Geologen Hudson Nkotagu fra

Dagaa kan bli like sjelden som alle de fargerike akvariefiskene som er blitt eksportert ut av Tanganyikasjøen.

Universitetet i Dar es Salaam har forsket på fiskestammene i Tanganyikasjøen i mer enn 30 år. Hans forskning viser at fisket i den lange innsjøen, som grenser mot Tanzania, Burundi, DR Kongo og Zambia, trues av mange forhold. Han nevner blant annet forurensning fra bosetting langs sjøen og overfiske. Vegetasjonen langs sjøen, ikke minst de østre regnskogområdene i DR Kongo, forsvinner også tre for tre. Mangrotreet i Ujiji, der Stanley motte Livingstone, lå ved sjøkanten under det

sett fra sør

Victoria Buhanza er frilansjournalist i Dar es Salaam, Tanzania.

historiske møtet i 1871. Nå ligger stedet 700 meter unna sjøkanten, og viser tydelig hvor mye mindre sjøen har blitt.

Men en annen alvorlig og lang-siktig trussel er at vannet blir varmere. Det er ikke nødvendigvis direkte trussel, men varmere vann fører til at strømmene i sjøen minker og dermed endres også tilveksten av alger - som er fiskemat. Utviklingen går ikke raskt. Temperaturen har bare økt med 0,8 grader på 80 år, men den ser ut til å akselerere mer de siste årene.

Økosystemet i verdens lengste innsjø (637 km) er også svært følsomt. Sjøen er ikke bare lang, men dyp. Med 1470 meter på det dypeste er Tanganyikasjøen bare slått at Baikalsjøen (1637 meter) i kampen om også å være verdens dypeste. Hvordan strømmene beveger seg i vannmassene er ikke forskerne sikre på, men vindene i tørketiden er avgjørende for at plankton og annen fiskemat beveger seg rundt i sjøen.

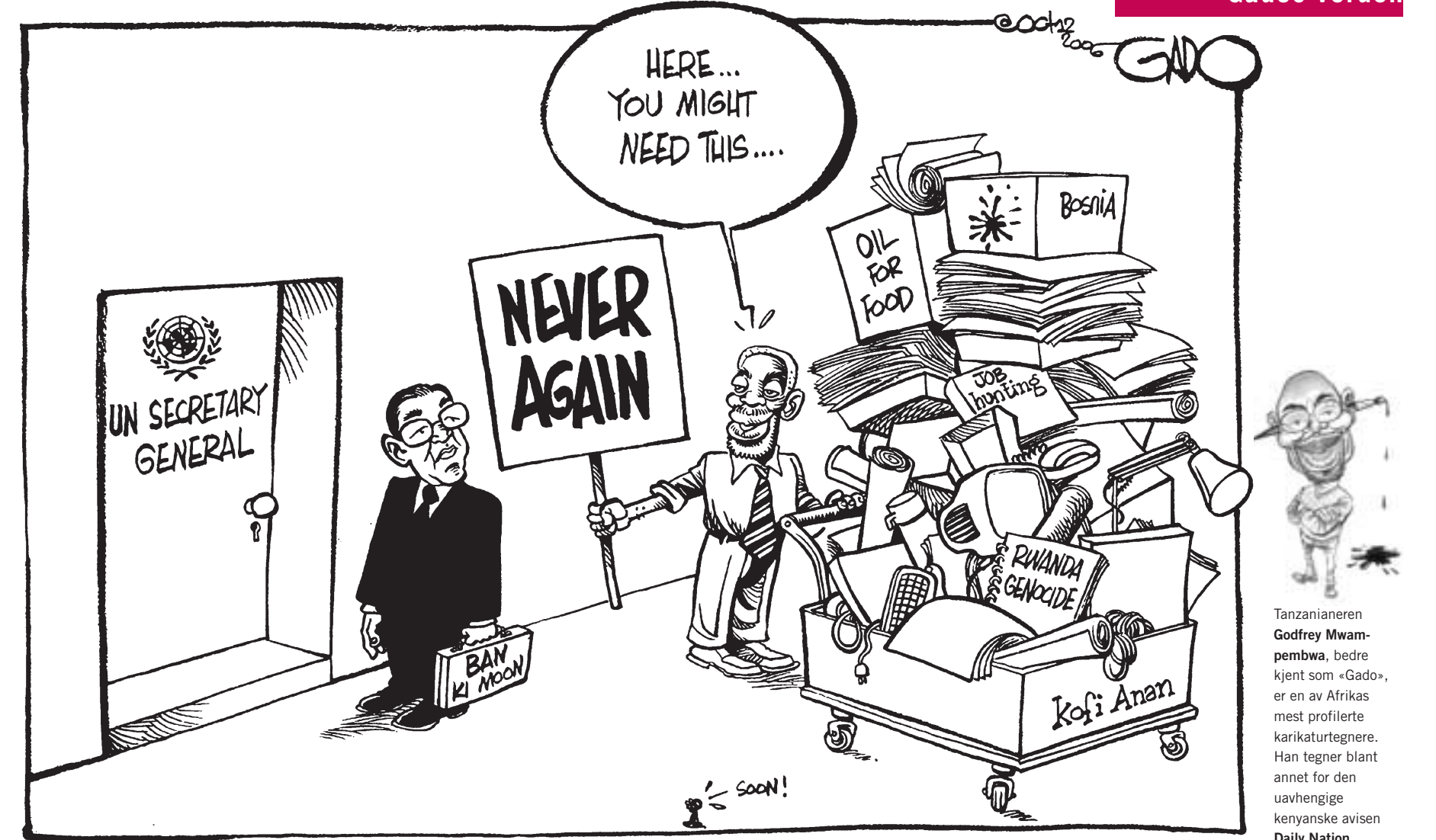
Tanganyikasjøen har mye matfisk, men det er bare den lille dagaa-fisken som vanlige mennesker langs sjøen har råd til.

Folk står i kø for å stemme på en fotgjengerbro ved Rocinha-slummen i Rio de Janeiro i Brasil 1. oktober i år.

FOTO: SCANPIX/PHOTO/ANDRE LUIZ MELLO

Gados verden

Tanzanierenen Godfrey Mwampembwa, bedre kjent som «Gado», er en av Afrikas mest profilerte karikaturtegnere. Han tegner blant annet for den uavhengige kenyanske avisen Daily Nation.

Finnes det gode nyheter fra Afrika?

LITTERATUR

Kommer det noe nytt fra Afrika bortsett fra sult, nød og elendighet? Nei, mener journalisten Charlayne Hunter-Gault, som hevder at resten av verden overser positive utviklingstrekk knyttet til det hun kaller «den afrikanske renesanse».

Charlayne Hunter-Gault var den første svarte kvinnen som noen sinne kom inn på University of Georgia i USA. I over 40 år har hun jobbet som journalist, blant annet som sjef for CNN i Johannesburg. De siste åra har hun vært bosatt i Sør-Afrika, og jobber i dag som frilansjournalist. I boka «New News Out of Africa» tar hun et oppgjør med det bildet hun mener media gir av kontinentet, eller de fire d'ene som hun kaller det: «Death, disease, disaster and despair» (død, sykdom, ulykker og forvilelse).

Boka er delt i tre hoveddeler: Hun gir en analyse av forholdene i Sør-Afrika under apartheidregimet og ser på utviklingstrekkene etter at regimet falt.

Hun tar opp den smertefulle og kraftfulle overgangen fra kolonistyre til mer demokratiske styreform-er eller de små skrittene mot demokrati.

Med eksempler fra land som Rwanda, Kenya, Mosambik, Angola, Ghana, Sierra Leone og Nigeria stiller hun spørsmål ved hvordan journalister kan bidra til rapportering om positive utviklingstrekk.

Det er ikke bare glansbildene som får oppmerksomhet i boka. Hiv/aids-epidemien koster kontinentet dyrt både i form av menneskelige ressurser og nød. I Nigeria, den sjette største oljeprodusenten i verden, er det fortsatt stor fattigdom og korrupsjon. Og i stedet for å feire sin uavhengighet sørger folk i Zimbabwe over et tapt demokrati. Selv slapp Hunter-Gault bare inn i Zimbabwe under valget i 2001, fordi hun sa hun skulle dekke en cricketkamp.

Det er mange dårlige nyheter fra Afrika. Hunter-Gault vil bare peke på at det også er noe som går den riktige veien, om det så bare er med baby-skritt. Hun har tro på det afrikanske initiativet New Partnership for Africa's Development (NPAD).

Potensialet er der, mener den erfarne journalisten, og peker på at også den økonomiske veksten er blitt bedre i flere land. Det finnes afrikanske løsninger på afrikanske problemer. Hun mener utviklingen i Afrika i dag er den mest dramatiske siden kolonistret gikk mot slutten, og da mener hun i positiv forstand. Om fordelingen fortsatt er skjev gjennomgår flere land den mest radikale sosiale og økonomiske utvikling i moderne tid. Og presidentmord er ikke vanlig lenger.

Afrikanske ledere må ta tak i kontinentets problemer, mener Hunter-Gault. Afrika må ikke bli en marginalisert del av verden.

Det er en nøktern journalist som skriver denne boka, og som balanser tragediene opp mot andre utviklingstendenser. Hun ber om større nyanser, og at ikke et helt kontinent skal få rollen som «den evige og uheldredelige pasient». Hunter-Gaults Afrika har så mye mer å by på.

TONE BRATTELI

bokanmeldelse

Charlayne Hunter-Gault:

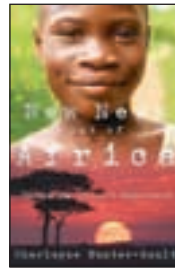
«New News Out of Africa. Uncovering Africa's renaissance.» Oxford, 2006.

dene i Sør-Afrika under apartheidregimet og ser på utviklingstrekkene etter at regimet falt.

Hun tar opp den smertefulle og kraftfulle overgangen fra kolonistyre til mer demokratiske styreform-er eller de små skrittene mot demokrati.

Med eksempler fra land som Rwanda, Kenya, Mosambik, Angola, Ghana, Sierra Leone og Nigeria stiller hun spørsmål ved hvordan journalister kan bidra til rapportering om positive utviklingstrekk.

Det er ikke bare glansbildene

problemene. Hun mener utviklingen i Afrika i dag er den mest dramatiske siden kolonistret gikk mot slutten, og da mener hun i positiv forstand. Om fordelingen fortsatt er skjev gjennomgår flere land den mest radikale sosiale og økonomiske utvikling i moderne tid. Og presidentmord er ikke vanlig lenger.

Afrikanske ledere må ta tak i kontinentets problemer, mener Hunter-Gault. Afrika må ikke bli en marginalisert del av verden.

Det er en nøktern journalist som skriver denne boka, og som balanser tragediene opp mot andre utviklingstendenser. Hun ber om større nyanser, og at ikke et helt kontinent skal få rollen som «den evige og uheldredelige pasient». Hunter-Gaults Afrika har så mye mer å by på.

TONE BRATTELI

Blues fra konfliktsonen

LITTERATUR

«Dialog» er et hyppig brukt uttrykk i aktuelle diskusjoner om den betente situasjonen i Midt-Østen, mellom kristne og muslimer og om framtid for de flerkulturelle samfunnene stadig flere av oss lever i. Etgar Keret fra Israel og Samir el-Youssef fra Libanon har funnet et møtested for en litterær dialog mellom bokpermer.

Begge forfatterne er født i 1960-årene og har alltid levd med spenningen, konflikten og krigene i sitt nabolag. De til dels mørke, men også humoristiske, fortellingene er sprunget ut av en hverdag der ufred for dem alltid har vært mer nærliggende enn fred. Så er da heller ikke de korte historiene boka inneholder noen typiske «venn og fiende-historier». De handler om forholdet mellom mennesker slik det utspiler seg der og da på gater og i kafeer, hjemme eller i vennegjengen. Ellers som i Samir el-Youssefs noe lengre

historie - «Den dagen udyret ble tørst». Der går vi inn i leiren, stedene som gjennom år nærmest er blitt permanente bosteder for mange i Libanon. Handlingen er lagt til den første intifadaen.

De to forfatterne er blant de mest leste i sine hjemland, og setter gjennom sine historier ord på de gleder, redsler, seire, nederlag, frustrasjon og sinne som til sammen toner ut i «Gaza blues».

TONE BRATTELI

bokanmeldelse

Etgar Keret og Samir el-Youssef:

«Gaza Blues». Oversatt av Kjell Risvik. Cappelen, 2006.

MENNESKE, KULTUR OG SAMFUNN

Innføring i sosialantropologi - fjernundervisning

Studér sosialantropologi der du bor og når det passer deg!

Kurset gir en innføring i sosialantropologiens sentrale tenke- og arbeidsmåter. Kurset passer både for yrkesaktive som ikke har anledning til fulltidsstudier, og for studenter som ønsker en mer fleksibel læringsform.

20 studiepoeng
Soknadsfrist: 15. november 2006
Kursstart: januar 2007
INGEN STUDIEAVGIFT!

For nærmere informasjon, se kursets hjemmeside: <http://ugle.svf.uib.no/antr/>

Journaliststipend i forbindelse med likestillingsseminaret «Noras søstre» i Mosambik

Høsten 2006 og våren 2007 arrangeres seminarer knyttet til Henrik Ibsens forfatterskap og likestillingsproblematikk. Seminarene har fått navnet «Noras søstre» og er en kombinasjon av presentasjoner, forestillinger og diskusjoner. Utenriksdepartementet er ansvarlig for seminarene, i samarbeid med ambassadene og lokale partnere i Mosambik, Egypt og India.

6. november arrangeres «Noras søstre» i Mosambik.

Seminar i Maputo vil ha hovedinnlegg fra Helge Rønning, Henning Mankell og Graca Machel. Sistnevnte har mottatt FN's Nansen-medalje for sin innsats i humanitært arbeid. Machel er gift med Nelson Mandela. Den etterfølgende paneldebatten vil ta opp kvinners rettigheter og kulturpolitikk. I tillegg skal teatergruppen Mutumbela Gongu fremføre verdenspremierer på Henning Mankells stykke «Noras døtre».

Utenriksdepartementet utlyser to pressetipendier à kroner 15 000,- for journalister som ønsker å delta på reisen.

Søknaden bør inneholde en utfyllende plan for reisen, inkludert temavalg og publiseringskanaler. Det skal ikke fylles ut søknadsskjema. Det vil bli avkrevd rapport fra reportasjereisen, regnskap med vedlagte kvitteringer samt kopi av skriftlig publisert materiale.

Søknaden sendes til: Utenriksdepartementet, Seksjon for informasjon og presse, Postboks 8114 Dep., 0032 OSLO.

E-postadresse: infosek@mfa.no

Soknadsfrist: 23. oktober

For mer informasjon om reisen: Tove Heggli Sagmo - thsa@mfa.no - 22 24 73 37.

På websidene til **bistandsaktuelt** www.bistandsaktuelt.no finner du et søkbart arkiv med 4000 artikler om bistand og utvikling!

Norwegian People's Aid

Norwegian People's Aid (NPA) is a non-governmental organisation with close links to the Norwegian labour movement. NPA is involved in humanitarian relief and long-term cooperation in more than 30 countries. We have around 70 expatriates abroad per year in addition to around 2500 locally employed staff members. NPA is one of the world's leading organisations involved in humanitarian mine action. The NPA head office is located in Oslo, Norway.

Programme Manager Mine Action Sudan

NPA currently seek an experienced manager to maintain the overall responsibility for our mine action programme in South Sudan.

Position number: 63/06
Starting date: 1 Dec 2006
Place of service: South Sudan
Closing date for application: 29 Oct 2006

For more information, please contact:
Desk officer, Hans Eric Haug, email: heha@npaid.org, phone: +47 913 21 930.
Deputy head of the Mine Action Unit, Steinar Essén, email: se@npaid.org.

Please apply online as instructed on our web sites www.folkhjelp.no and www.npaid.org.

nytt om navn

Trond Berget (50) er ansatt som Prosjekt-rådgiver Paraguay i Regnskogfondet. Han er antropolog med hovedoppgave fra peruansk Amazonas. I 2004 ga han ut «Den nye jungelboka» med

beskrivelser fra besøk i Bolivia, Peru, Brasil, Nicaragua og Cuba. Berget har tidligere jobbet i Ecuador for danske Ibis og med prosjektarbeid i Atlas-alliansen, SAIH og Regnskogfondet.

Julie Forchhammer (33) er ansatt som Rådgiver informasjon i Regnskogfondet. Hun er vikar for **Hanne Brown**, som har ett års permisjon. Julie kommer fra norsk musikkbransje, hvor hun tidligere har arbeidet med markedsføring.

Trond M. Backer (41) er ansatt som markeds-sjef i Strømmestiftelsen. Backer kommer fra stillingen som markeds-sjef i Dy-reparken i Kristiansand. Han er utdannet siviløkonom, og har arbeidet med markedsføring innen reiselivsbransjen. Backer tiltrer fra og med 1. januar 2007.

David Hansen (28) er ansatt som spesialrådgiver i Strømmestiftelsen. Han var politisk rådgiver i Utenriksdepartementet under Bondevik 2-regjeringen, med et spesielt ansvar for relasjoner til Stortinget, frivillige organisasjoner og Norad. Hansen har også vært leder i KrFU i tre år.

Mark Bechmann-Hansen (39) er ansatt som økonomisjef i Strømmestiftelsen. Bechmann-Hansen kommer fra England og er siviløkonom. Han har bakgrunn fra kirke-lig arbeid i England med et spesielt fokus på innsamlingsarbeid for kirken arbeid med hjemløse, og økonomisjef for organisasjonen «National Society for the prevention of cruelty to children» i London. Før han kom

til Strømmestiftelsen var han økonomisjef og ledet et innsamlingsarbeid i Londons største kommersielle radio-kanal.

Wegger C. Strømme, Norges ambassadør til FN, er valgt som viseformann i styret for Høykommissæren for flyktninger, UNHCR.

Cindy Horst er ansatt som seniorforsker i migrasjonsgruppen ved Institutt for fredsforskning (PRIO). Hun har vært forsker og foreleser ved Universitetet i Amsterdam og koordinator for UNHCRs Refugee Livelihoods Newsletter. Hun har bred erfaring fra forskning om somaliske flyktninger og har et lengre fellopphold i Kenya bak seg.

Chungdak Koren er ny leder av Den norske Tibet Komité. Hun er utdannet sykepleier i Norge i 1973. Hun var en av grunnleggerne av Den norske Tibet Komité. Koren var representant for Dalai Lama i Geneve 1996-2001.

Eirin Næss-Sørensen er ansatt som junior-ekspert for UNDP som Programme Analyst i Gender Team. Hun har tidligere hatt engasjementer hos CARE Norge og CCM (Senter for Konfliktløsning og

Fredsbygning).

Bjarne Vandvik (41), leder av Flyktninghjelpens kontor i Brussel, er valgt til ny generalsekretær i ECRE (European Council on Refugees and Exiles). Han har vært ansatt i Flyktninghjelpen siden 2002, blant annet som utlandssjef. Før dette har Vandvik vært generalsekretær i NOAS, justisråd ved den norske EU-delegasjonen i Brussel samt rådgiver for UNHCR i Iran.

Marianne Rønnevig, er ansatt som rådgiver for Kommunikasjon og Samfunnskontakt i UNICEF Norge. Hun kommer fra stillingen som rådgiver i informasjonssjeksjonen i UD. Rønnevig er utdannet medieviter og journalist og har

tidligere jobbet på Kulturslottet Soria Moria, i Norads pressestjeneste og som rådgiver på kultur og idrett i Norad.

Vegard Benterud (30), er ansatt som senior investeringsanalytiker i Norfund. Han kommer fra stilling som porteføljevalter i Norges Bank Kapitalforvaltning (NBIM) der han har vært i fire år. Han er sivilingeniør (MSc) i industriell økonomi og teknologiledelse fra NTNU i Trondheim.

Elin Ersdal (43), er ansatt som investment manager i Norfund. Hun har de siste fem årene jobbet i Innovasjon Norge (tidligere SND), og har tidligere blant annet vært juniorekspert i FAO i Harare, Zimbabwe. Ersdal er sivilagronom (MSc) fra Norges Landbrukskøleskole og med mastergrad i ledelse fra BI samt studier i u-landsfag fra Agder Distrikthøgskole.

Johan Gjørum (30), er ansatt som senior investeringsanalytiker i Norfund. Han har vært ansatt i Olje- og energidepartementet siden 2004, det siste året som underdirektør, og har tidligere arbeidet som konsulent i Accentures strategivdeling. Gjørum er siviløkonom (MSc) fra Norges Handelshøyskole og med ett-årig studium i kinesisk (mandarin) ved Xiamen University i Kina.

Pål Helgesen (36), er ansatt som investment manager i Norfund. Han kommer fra stilling som investerings- og forretningsutviklingsleder i Det Norske Veritas (DNV). Helgesen er sivilingeniør (BEng) fra University of Glasgow og med mastergrad i ledelse (MBA) fra IESE Business School i Barcelona.

Tone Wille har fratrukket seg administrerende direktørs stedfortreder og investeringsdirektør i Norfund og begynt i stilling som direktør for økonomi og forretningsstøtte i Posten Norges divisjon for kommunikasjon.

Petter Vilsted (33), er ansatt som rådgiver innen bærekraftig utvikling og sosialt ansvar i Norfund. Han har de siste seks årene hatt ulike stillinger innen forskning og utvikling i Det Norske Veritas (DNV), med særlig vekt på bærekraftig utvikling og samfunnsansvar. Vilsted er cand. polit. fra Universitetet i Oslo.

Kristoffer Beer Urheim (24), er engasjert for ni måneder som junior investeringsanalytiker i Norfunds avdeling for finansinstitusjoner. Han er siviløkonom (MSc) fra Norges Handelshøyskole og med mastergrad (MSc) fra London School of Economics.

Ole Magnus Bjerke har sluttet som prosjektdirektør for Norfund i Afrika og begynt i stilling som investment manager i Arne Blystad AS.

Thor Svegården har fratrukket seg investeringsdirektør i Norfund og er nå direktør for Eidsiva Vekst AS.

Tarjei Tyssebotn har sluttet som investment manager i Norfund og begynt i tilsvarende stilling innen private equity i Storebrand.

Johannes Sannesmoen er blitt tildelt «Chevalier de l'Ordre National» som er Malis høyeste sivile utmerkelse. Sannesmoen har fått utmerkelsen for arbeidet med å fremme kultur og utdanning gjennom Strømmestiftelsens prosjekter i Mali.

Ingebjerg Støring, Norges nye ambassadør i Bangladesh, var første nordmann til å gratulere **Muhammad Yunus** med fredsprisen under en seremoni i Grameen Banks lokaler i Dhaka.

Neste bistandsaktuelt utkommer ca. 17. november

Svar hvem? hvor? hva i all verden?

1. Nord-Koreas leder Kim Jong-Il.
  2. Iran.
  3. Thabo Mbeki.
  4. Beijing.
  5. Toto.
  6. David Ben-Gurion.
  7. Isabel Allende.
  8. Paul Wolfowitz.
  9. Et (seeder-)tre.
  10. Laos.
  11. Jaguar.
  12. Khartoum.
  13. Cirka 12 millioner.
  14. UNITAD (the International Drug Purchase Facility)
  15. Medierådgiver for Salva Kiir som er president i Sør-Sudan og samtidig visepresident i Sudan.
  16. Statsminister i den palestinske Hamas-regjeringen.
  17. Øy i Kenya.
  18. «Statskasebestand». Statistisk bistand til fattigdomsreduksjon, men som ikke er øremerket til et spesielt program eller sektor.
  19. Bolivia.
  20. India.
- Alt riktig:** Les spørsmålene før svarene – ikke omvendt!
- 15-19:** Verden trenger deg.
- 10-14:** Du kan se framtiden lyst i møte.
- 5-9:** Ikke så verst.
- 1-4:** Din interesse for globale spørsmål er kanskje av ny dato?
- 0:** Utenriksdepartementets aspirantkurs er kanskje ikke det du burde søke på i år?

Neste **bistandsaktuelt** utkommer ca. 17. november

Litt mer enn krig og katastrofer...

Er du opptatt av utviklingslandenes situasjon? Er du interessert i å lese om den økonomiske og politiske utviklingen? Om de mange små skrittene for å unngå sult-katastrofer og krig? Nå har du muligheten.

X JA, jeg vil ha et gratis-abonnement på fagbladet Bistandsaktuelt.

Navn _____

Gate- og/eller leilighetsadresse (etasje og leilighetsnummer, hvis mulig) _____

Postboks _____

Postnummer Poststed _____

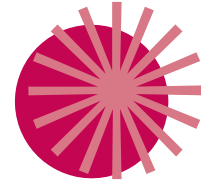
NB! Vennligst oppgi gate-/leilighets- og evtnt. postboksadresse. Hoveddelen av opplaget distribueres med avisbud.

Du kan også tegne abonnement direkte på www.bistandsaktuelt.no

PORTO

bistandsaktuelt
Norad,
boks 8034 Dep.,
0030 OSLO

Såpeopera i kvinnekamp

Radioprogram skal redde jenter fra kjønnslemlestelse i Etiopia

ADDIS ABEBA (b-a): Etiopia er et ledende land på en lite hyggelig arena – nærmere 80 prosent av kvinnene er omskåret. På Population Media Center midt i Addis Abeba har de funnet et verktøy som virker – såpeopera i radioen. Over 40 millioner mennesker lytter, og holdningene til kjønnslemlestelse er i endring.

• I ADDIS ABEBA:
TONE BRATTELI

Det blunkes litt uforstående rundt bordet på kontoret til Population Media Center når en gjestende journalist fra Europa bemerker at her sitter fire menn og en kvinne for å svare på spørsmål om kjønnslemlestelse av kvinner. – Vi er flere kvinner her, sier Tigist Mogens. – I alle fall fire. Og vi får mange brev fra kvinner.

Såpe og forskning. 16 mennesker fyller kontorene. Noen samler inn dokumentasjon og analyser, andre er tekstforfattere til såpeoperaene. Et knippe skuespillere bringer dramaet ut til folk. Om 70 prosent av de minuttene en episode tar er blott til lyst, så er resten viet det bokstavelig talt blodige alvor: Slutt å skjære i jentungene våre!

De fire mennene – Negussie Tefera, Belay Habtewold, Haily Belachen og Belai Shiferran – legger hendene tungt på en solid bunke rapporter. Mellom permene ligger forskningsresultater. Population Media Center kombinerer forskning med produksjon av såpeopera. Nå går Norge inn med nesten 14 millioner kroner i støtte over fire år. Det er en oppfølging av «Plan for Regjeringens internasjonale arbeid mot kjønnslemlestelse av jenter» (2003) der Etiopia ble utpekt som pilotland.

Når landsbyene. Sammen med andre organisasjoner som CARE og Redd Barna har Population Media Center særlig kastet sitt blikk mot provinsene Afar og Somali. Der blir så å si alle jenter omskåret.

Når vi spør etter dokumentasjon på at såpe i radio hjelper, får vi høre at jentene i Afar bare er mellom fire og tolv år når de blir omskåret. Det er nå opprettet kontakt med 80 landsbyer gjennom radioprogrammene, og de disponerer 240 radioer. Det er mange lyttere til hver radio. Stadig flere gir uttrykk for at de ønsker å endre tradisjonen. Ja, det er flere menn enn kvinner som gir uttrykk for dette. I tillegg har ledere fra 70 av landsbyene nå erklært at kjønnslemlestelse ikke kan forsvares gjennom religionen, det er et brudd på menneskerettigheter, en brutal og inhuman tradisjon og har

Kjønnslemlestelse er et hett tema over hele Afrikas Horn. Her er det somaliske kvinner som demonstrerer mot kjønnslemlestelse på kvinnedagen.

FOTO: SCANPIX/PEPA

80 prosent av kvinnene er omskåret.

Ordforklaring:
FGM – Female Genital Mutilation, omskjæring av kvinner, kjønnslemlestelse.

store konsekvenser for helsen.

Dokumentasjon på at noe nytter dukker også opp i en rapport fra de tre norske fagfolkene Aud Talle, Karen Marie Moland og Solvi Taraldsen. I Amhara-regionen blir for eksempel 68,5 prosent av kvinnene omskåret, men bare 35 prosent støtter tradisjonen. I dette distriktet blir jentene omskåret når de er bare 7 dager gamle.

En helsestatistikk viser at mens 60 prosent støttet omskjæring i 2000 er tallet sunket til 29 prosent fem år etter.

Gjennom kulturmuren. På Population Media Center snakker de om å bryte seg gjennom murer. Skal man få gjort noe med kjønnslemlestelse må man bevege seg gjennom den kulturelle muren som heter religiøse ledere, lokale ledere, landsbyens eldre, fedre og mødre. De er ikke onde, blir vi fortalt, men de vil at døtrene skal bli akseptert og leve godt i landsbyen. Ingen vil at barna skal bli

utstøtt. Og da kan tradisjoner stå i veien.

Etter som Population Media Center har fått nettopp religiøse ledere og lokale ledere i tale ser de mulighetene for mobilisering. Såpeoperaene har mange lyttere og kjenningsmelodien nynnnes på gatene. Sendingene går på flere språk. Forfatterne settes til å skrive en real såpe, mens lytterne sender brev tilbake. Alt blir analysert og diskutert. Også fra helseklinikker over hele landet kommer oppmuntrende meldinger.

Ingen sensur. Men er ikke såpeoperaer om kjønnslemlestelse en noe hard kost for de myndighetene som har full kontroll på alt som sendes på radio og fjernsyn i Etiopia?

– Nei, de har aldri blandet seg opp i våre programmer, sier Belay Habtewold. – Det er ingen sensur på oss. Vi går på lufta i beste sendetid på den statseide kanalen, og radioen er det mediet som når flest her i landet.

Bekkemellem til Etiopia

Barne- og familieminister Karita Bekkemellem (bildet) reiser til Etiopia i midten av november for å sette seg inn i tiltak mot kjønnslemlestelse og resultatene av disse. Norge

står bak et program for bekjempelse av kjønnslemlestelse (FGM) i Etiopia, og statsråden vil gi startsignalet for gjennomføring mens hun oppholder seg i landet.

HVA ER OMSKJÆRING:

Det finnes tre typer omskjæring:

■ **Sunna** innebærer forskjellige former for snitting av klitoris.

■ **Klitoridektomi** innebærer at hele klitoris fjernes, av og til sammen med fjerning av alt eller deler av de indre kjønnsleppene.

■ **Infibulasjon** er den mest dramatiske formen for kjønnslemlestelse. Hele klitoris fjernes sammen med de indre og deler av de ytre kjønnsleppene. Det sys igjen slik at det bare blir et lite hull på størrelse med et fyrstikkhode igjen med tanke på urin og menstruasjonsblod.

■ Store smerter, sjokk, blødning, sår og infeksjoner er umiddelbare komplikasjoner. De langsiktige skadene kan være grusomme: Cyster og svulster, skader i urinblære, smertefulle samleier, store fødselskomplikasjoner.

■ Mange sliter også med psykiske skader, angst, depresjon og følelse av utilstrekkelighet.